

Täysistunto

Torstai 18.2.2021 klo 15.59—20.24

Täysistunto alkoi klo 15.59. Täysistunto päättyi klo 20.24.

Puhetta johtivat toinen varapuhemies Juho Eerola (15.59—18.00) ja puhemies Anu Vehviläinen (18.00—20.24).

1. Nimenhuuto

Nimenhuutoraportti Liite 1A

Toimitettiin nimenhuuto.

2. Suullinen kyselytunti

Vastaamassa olivat seuraavat ministerit
pääministeri Sanna Marin
tiede- ja kulttuuriministeri Annika Saarikko
oikeusministeri Anna-Maja Henriksson
perhe- ja peruspalveluministeri Krista Kiuru
työministeri Tuula Haatainen
elinkeinoministeri Mika Lintilä
maa- ja metsätalousministeri Jari Leppä
sosiaali- ja terveysministeri Aino-Kaisa Pekonen
sisäministeri Maria Ohisalo
opetusministeri Jussi Saramo

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Päiväjärjestyksen 2. asiana on suullinen kyselytunti.

Pyydän paikalla olevia ministereitä siirtymään ministeriaitioon. Pyydän niitä edustajia, jotka haluavat esittää kysymyksen paikalla oleville ministereille, ilmoittautumaan painamalla P-painiketta ja nousemalla seisomaan.

Ministereille esitettiin seuraavat kysymykset:

2.1. Suullinen kysymys lastensuojelun resurssien turvaamisesta (Lulu Ranne ps)

Suullinen kysymys SKT 16/2021 vp

Suullinen kyselytunti

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Ranne.

Pöytäkirja PTK 11/2021 vp

Keskustelu

16.00 **Lulu Ranne ps:** Arvoisa puhemies! Helsingin Koskelassa tapahtunut 16-vuotiaan pojan väkivaltainen kuolema on järkyttänyt koko Suomea. Tapahtumiin liittyy pitkään jatkunutta henkistä ja fyysistä väkivaltaa sekä päihteitä. Näin hirvittäviin tragedioihin ei jouduta yllättäen. Perheiden oireilu ja ongelmat näkyvät jo lasten varhaisina vuosina. Niin uhri kuin syytetyt olisivat tarvinneet apua ennen kouluikää. Perusongelmat ovat lapsiperheiden ennaltaehkäisevän ja varhaisen tuen puutteet.

Suomessa tehdään jatkuvasti selvityksiä ja parannusehdotuksia lastensuojelun ja siihen liittyvän viranomaisyhteistyön korjaamiseksi. Näistä vain murto-osa on tähän mennessä toteutunut. Lasten tilanne on pahentunut. Arvoisa hallitus, aiotteko muuttaa lastensuojelulakeja nopeasti niin, että ammattilaiset saavat lisää keinoja ja resursseja, joilla voidaan auttaa lapsia ja estää tällaiset väkivallanteot?

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Ja ministeri Kiuru.

16.01 **Perhe- ja peruspalveluministeri Krista Kiuru** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kysymys on erittäin ajankohtainen, aiheellinen ja vieläpä tarpeellinen. Ajattelen, että se keskeisin kysymys on, minkälaisen ammattilaisten voimin näitä asioita tehdään ja lapsia suojellaan. Kyllä se henkilöstömitoitus on yksi keskeisimpiä, ja tältä osin me tulemme tällä hallituskaudella kiristämään henkilöstömitoitusta, jotta lapsilla olisi käytettävissään ammattilaisia, jotka sitten auttaisivat.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Ja nyt pyydän niitä edustajia, jotka haluavat esittää lisäkysymyksiä tähän aiheeseen liittyen, ilmoittautumaan painamalla V-painiketta ja nousemalla seisomaan. Edustaja Ranne jatkaa.

16.02 **Lulu Ranne ps** (vastauspuheenvuoro): Kiitoksia, arvon puhemies! Rouva ministeri, resursseja ei ole. Tiedämme, että lapsistrategia julkaistaan ensi viikolla, ja me kaikki haluamme lapsille hyvää, mutta jos rahaa ei ole, jos resursseja ei ole, tämä ei riitä.

Lastensuojeluilmoitusten määrä on kaksinkertaistunut kymmenessä vuodessa. Vuonna 2019 ilmoitus tehtiin lähes 86 000 lapsesta. Lasten ongelmat ovat entistä vakavampia ja lähetettä erikoissairaanhoidon tehdään paljon. Lasten tilanne pahenee, kun he jonottavat. Yhä suurempi määrä lapsia aloittaa koulupolkunsa niin raskaassa elämäntilanteessa, ettei heillä ole riittäviä valmiuksia oppimiseen tai kykyä nauttia ihan tavallisista mukavista koulupäivistä. Voimat menevät siihen hengissä pysymiseen. Luvut kertovat siitä, että kunnat ovat epäonnistuneet ennaltaehkäisevissä palveluissa. Terveystieteiden huolto ei ole kyennyt auttamaan, eikä se pysty korjaamaan kaikkia rikkinäisiä lapsia. [Puhemies: Kysymys!] Hyvä hallitus, miten aiotte turvata nämä resurssit?

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ministeri Kiuru.

16.04 **Perhe- ja peruspalveluministeri Krista Kiuru** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ensinnäkin on todettava, että kyllä, edustaja on ihan oikeassa siinä, että olemmeko havainneet, kuinka monen lapsen arki ei ole kovin tavanomaista. Ainakaan näiden lasten osalta sellaista tavanomaista, kodinomaista kasvatusta eivät kaikki lapset yhteiskun-

Pöytäkirja PTK 11/2021 vp

nassa niin helposti saa. Jos ajatellaan, että meillä 2019 kodin ulkopuolelle oli sijoitettuna lähes 19 000 alle 20-vuotiasta lasta ja samaan aikaan lastensuojelun avohuollon toimenpiteissä oli yli 52 000 lasta, niin on aiheellista kysyä, onko tässä yhteiskunnassa havaittu tämän ongelman laajuus. [Mika Niikko: Mitäs hallitus tekee asialle?]

Kaikilla hallituskausilla lastensuojelua on parannettu, ja tälläkin hallituskaudella me varasimme lisärahoitusta juuri lastensuojelun ongelmien parantamiseen resurssien osalta mutta myöskin henkilöstömitoituksen osalta, koska isoissa kaupungeissa erityisesti lasten määrä per työntekijä [Puhemies koputtaa] on noussut ihan todella kovaksi. Näitä asioita tässä nyt parannetaan.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ja ministeri Ohisalo.

16.05 Sisäministeri Maria Ohisalo (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitokset erittäin tärkeästä kysymyksestä. Tähän liittyen itse asiassa juuri nyt olemme lähettämässä asetusesitystä lausunnoille siitä, kuinka poliisin virka-apu lastensuojelulle ja sosiaali- ja kriisipäivystykselle voisi jatkossa olla maksutonta. Tämä on erittäin tervetullut muutos sinne kentälle, jossa työntekijät ovat kovassa paineessa ja apua pitäisi saada matalalla kynnyksellä. Ei saa syntyä tilanteita, joissa rahan takia jätetään auttamatta.

Sen lisäksi, että lastensuojelun resursseja parannetaan, tietysti hallituksen tehtävä on parantaa kaikkialla lasten, nuorten hyvinvointia liittyen koulutukseen, asumiseen, perusturvaan ylipäätään ja tukea sitä perheiden hyvinvointia. Lisäksi lisäämme moniammatillista yhteistyötä viranomaisten kesken. Usein olen täällä nostanut Ankkuri-toimintaa ja muun muassa omapoliisimallia, jos on tilanteita, joissa lapsella tai nuorella on pitkään ollut vaikeaa, ja poliisi voi kootusti tätä nuorta sitten tukea, ettei joka kerta tule taas uutta viranomaista vastaan. Kyse on [Puhemies koputtaa] paljon luottamuksen rakentamisesta.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Rantanen, Mari.

16.06 Mari Rantanen ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kun me puhumme lapsista, me puhumme myöskin perheistä, ja silloin myös tämä kokonaisuus on syytä huomioida. Sen lisäksi, että tarvitaan resursseja, niin tarvitaan prosesseja ja tarvitaan työkaluja. Ja kun viime aikoina erityisesti lastensuojelun työntekijät ovat tuoneet ilmi sen seikan, että heillä ei ole riittävästi työkaluja lastensuojelulaissa puuttua lapsen rajoittamiseen ja sitä kautta suojeluun, niin tältä osin kysynkin: aikooko hallitus tuoda pikaisesti eduskuntaan lastensuojelulain muutoksen, jotta sinne saadaan riittävä määrä työkaluja lastensuojelun työntekijöille?

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ministeri Kiuru.

16.07 Perhe- ja peruspalveluministeri Krista Kiuru (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Viime kaudella lastensuojelulainsäädäntöä uudistettiin, ja sen aivan keskeisin eduskunnan säätämä sisältö oli siinä, että näitä keinoja otettiin merkittävästi käyttöön — ja siitä on nyt aikaa näinkin vähän. Ajattelen, että oli ison yhteiskunnallisen prosessin tulos, että me pystyimme myöskin tarkemmin sääntelemään lapsiin kohdistuvien pakkokeinojen käyttämisestä lastensuojelulaitoksissa, ja tältä osin puututaan myöskin niihin epäkohtiin,

Pöytäkirja PTK 11/2021 vp

joita on esitetty, mutta tässä tavanomaisessa kasvatuksessa ja siinä, mitä lastensuojelussa laatuasioina pitäisi tehdä, meillä on vielä paljon töitä.

Me olemme tilanneet valtioneuvostossa uudistamisesityksiä asiantuntijoilta, jotka saivat nyt tämän raportin valmiiksi, ja sen pohjalta olemme tekemässä myöskin vaativaan sijaishuoltoon esityksiä, jotka vaativat lainsäädännön muutoksia. Lisäksi on muistettava, että lastensuojelun kehittäminen sisältötyönä on menossa tällä hetkellä meidän sosiaali- ja terveydenhuollossa perustasolla laajasti. Siinä on käytännössä myöskin kohdennettu merkittävä tukku rahaa tähän, melkein 24 miljoonaa [Puhemies koputtaa] näille vuosille, ja täällä on myöskin muita kehittämishankkeita, joista voi tehdä lainsäädäntöä ja tullaan tekemään.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Tavio.

16.08 **Ville Tavio ps** (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Lasten hyvinvointi on puolueille ja koko eduskunnalle tietysti täysin yhteinen asia. Perussuomalaiset ovat miettineet sitä, että kaikessa päätöksenteossa tulee ottaa lapset huomioon. Perussuomalaiset nimitäin kolme vuotta sitten jättivät eduskunnassa aloitteen siitä, että lapsivaikutusarviointi tehtäisiin lainvalmistelussa säännönmukaiseksi, ja tuon aloitteen allekirjoitti enemmistö kansanedustajista, se sai yli sata allekirjoitusta. Tätä samaa asiaa lastensuojelujärjestöt ovat tuoneet esiin myös tällä hallituskaudella ja tuoneet viestiä hallitukselle, että tämä lapsivaikutusarviointi olisi syytä ottaa käyttöön. Sen vuoksi kysynkin hallitukselta: missä tässä tilanteessa nyt mennään, saadaanko lapsivaikutusarviointi kaikkeen lainsäädäntöön ministeriöiden lainvalmistelutoiminnassa?

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Ja pääministeri Marin.

16.09 **Pääministeri Sanna Marin** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä on erittäin tärkeä asia, ja kannatan lämpimästi sitä, että laajemmin lapsivaikutuksia arvioidaan, ja muutoinkin, että vaikutuksia arvioidaan mahdollisimman laajasti eri näkökulmista. Kyllä tämä on sellainen asia, jota on syytä pitää esillä ja jota on syytä tarkastella. En tiedä, kuinka monesta ryhmästä tuohon aloitteeseen tuli allekirjoittajia, mutta voisin ajatella, että ainakin sosiaalidemokraattisesta eduskuntaryhmästä näitä allekirjoituksia on tullut, koska tämä on myös meidän puolueemme tavoite, että lapsivaikutuksia arvioidaan nykyistä laajemmin. [Sari Sarkomaa: Entäs hallituksen?]

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Laiho.

16.10 **Mia Laiho kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Eilinen oli raskas päivä meille kaikille. Ahdisti avata telkkaria tai katsoa nettiä, kun sieltä suolti tietoja tästä Koskelan tapahtumasta. Joitakin vuosia sitten Vilja Eerikan tapauksessa lapsi kuoli vanhempien väkivallan seurauksena. Tässä Koskelan tapauksessa väkivalta tuli muilta samanikäisiltä nuorilta. Mikä näitä tapauksia yhdistää? Niitä yhdistää se, että yhteiskunta on epäonnistunut. Yhteiskunta on epäonnistunut ehkäisemään ja suojaamaan kaikkein heikoimpiaan.

Kaikki ei korjaannu rahalla, vaan tarvitaan rajoja ja rakkautta. Kysynkin teiltä, hallitus: Milloin aiotte tarttua vakavasti tähän nuorten ja lasten pahoinvointiin? Lasten ja nuorten

Pöytäkirja PTK 11/2021 vp

puutteelliset päihde- ja mielenterveyspalvelut ovat olleet ongelma jo pitkään. Ja milloin jatkaiseen kadonneeseen lapseen suhtaudutaan yhtä vakavasti, ovat he kadonneet lastensuojelulaitoksesta tai kotoa?

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ministeri Kiuru.

16.11 Perhe- ja peruspalveluministeri Krista Kiuru (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kun hallitusohjelmaa kirjattiin, niin nimenomaan yksi keskeisimpiä painopisteitä, joka valittiin, oli lasten ja nuorten aseman parantaminen. Kun tätä kokonaisuutta katsottiin, niin ei katsottu vain sitä tukea, mikä meillä tässä ajassa pitäisi antaa perheiden ja yksistään kaikkien lasten osalta, vaan huomioitiin myöskin se, että lastensuojelun piirissä olevien lasten aseman parantaminen on tärkeää.

Yhdyn kyllä siihen edustajan isoon linjaan, että kaikkea ei korjata rahalla. Täällä ajattelin juuri luetella, kuinka paljon me esimerkiksi perustasoon nyt satsaamme sisältöuudistuksessa ja kuinka sekä lastensuojelun että perheiden palveluiden osalta ja myöskin näiden mielenterveyspalveluiden osalta olemme pyrkineet tätä kulmaa muuttamaan. Se on selvää, että yksistään lasten ja nuorten mielenterveyspalveluita meillä löytyy tarpeeseen nähden aivan liian vähän perustasolta ja erityistaso on ruuhkautunut. Meidän täytyisi pystyä tuomaan tämä matalan kynnyksen keskusteluapu silloin, kun lapsi sitä tarvitsee, heti eikä kuukausien jälkeen, jolloin ongelmat jo kasautuvat [Puhemies koputtaa] ja ollaan erityistasolla. Eli juuri sen takia tätä me teemme.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ja ministeri Saarikko.

16.12 Tiede- ja kulttuuriministeri Annika Saarikko (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä sali varmasti yli puoluerajojen yhtyy siihen huoleen, mikä erityisesti näin korona-aikana, pitkittyneenä ajanjaksona, kohdistuu lapsiin ja nuoriin.

Uskon, että voin puhua koko eduskunnan puolesta myös todetessani syvän osanoton Koskelan uhrin omaisille tässä erittäin järkyttävässä tapauksessa.

Tätä aihepiiriä olen saanut miettiä paljon erilaisissa vastuutehtävissä, ja minusta tämä kokonaisuus hahmottuu muutaman seikan kautta. Voidaan kysyä aina lisää resursseja, niin kuin täällä opposition pääkysymyksessä kysyttiin. Tämäkin hallitus satsaa lisää euroja. Voidaan kysyä parempaa lakia. Lastensuojelulakia on parannettu, ja nyt juuri olemme kuulleet, että siihenkin ollaan tekemässä lisää korjauksia. Mutta sitten toimintatavat, se, mitä kentällä tapahtuu: siihen me voimme ohjata, suosittaa, mutta viime kädessä ammattilaiset ja heidän työnsä tuki, hyvät esimiehet, hyvä työhyvinvointi ja jaksaminen, vaikuttavat siihen, että he jaksavat pitää nuorista ja lapsista vielä parempaa huolta. Siksi nostan esiin vielä kaksi seikkaa, [Puhemies koputtaa] mitkä eivät ole keskustelussa korostuneet: moniammatillinen yhteistyö ja tuki koteihin, tuki vanhemmuuteen. [Mika Niikko: Ja järjestöt, kolmas sektori!]

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Ja edustaja Räsänen.

16.14 Päivi Räsänen kd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Alaikäisten syyllistyminen henkirikoksiin on nuorten koulu- ja katuväkivallan jäävuoren huippu. Poliisi kertoo jopa kymmenvuotiaista väkivaltaisiin ryöstöihin osallistuneista. Suomessahan alle 15-vuo-

Pöytäkirja PTK 11/2021 vp

tiaat eivät ole itse rikosoikeudellisessa vastuussa, mitä valitettavasti myös käytetään hyväksi. Vanhemmat nuoret saattavat yllyttää alle 15-vuotiaan tekijäksi tietäen, että siitä ei seuraa rangaistuksia. Monissa länsimaissa rikosoikeudellisen vastuun raja on alempi: esimerkiksi Tanskassa, Saksassa, Virossa 14 vuotta; Alankomaissa ja Kanadassa peräti 12 vuotta.

No, itse ajattelen, että lapsen paikka ei ole vankilassa, mutta kyllä rajat toimivat nuoren omaksi eduksi. Ja kyllä lastensuojelun työntekijöiltä tulee sitä huolta, että tällä hetkellä niitä rajoja, esimerkiksi mahdollisuutta liikkumisen rajoittamiseen väkivaltakierteen katkaisemiseksi, ei yksinkertaisesti riittävästi ole. Minua hiukan [Puhemies koputtaa] huolestutti, kun ministeri Kiuru ei luvannut tähän mitään parannusta. Eikö hallitus [Puhemies koputtaa] todellakaan aio puuttua siihen, että näitä rajoja saataisiin?

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ja nyt aika on täyttynyt. — Ministeri Henriksson.

16.15 Oikeusministeri Anna-Maja Henriksson (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Räsänen on ihan oikeassa siinä, että Suomessa alle 15-vuotiasta ei laiteta vankilaan vaan silloin on lastensuojelun paikka. Ja kun tässä aikaisemmin kuultiin, mitä ministeri Kiuru nosti esille, ymmärsin sen myös näin, että meillä on verraten uusi lastensuojelulaki mutta siihen ollaan jo tekemässä muita uudistuksia. Ja se lastensuojelulain valmistelu, siis kokonaisuus, on STM:n toimialalla.

Mutta mitä nuoriin tulee, niin tämä Koskelan tapaus on järkyttänyt meitä kaikkia. Ja niin kuin tässä edellinen edustaja nosti esille, se on myös osoitus siitä, että yhteiskunta on epäonnistunut. Tässä me tarvitaan meidän kaikkien panosta, me tarvitaan myös sitä, että opitaan siitä Eerika-tapauksesta. Käydään läpi kaikki ne suositukset, jotka silloin annettiin: mitä kaikkea on siitä pantu täytäntöön, mitä on vielä tehtävä. Tähän asiaan on suhtauduttava erittäin vakavasti.

2.2. Suullinen kysymys perheiden tukemisesta (Mikko Kinnunen kesk)

Suullinen kysymys SKT 17/2021 vp

Suullinen kyselytunti

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Kinnunen.

Keskustelu

16.16 Mikko Kinnunen kesk: Arvoisa herra puhemies! Jokaisella lapsella pitäisi olla välittävä koti, jossa häntä rakastetaan. Jokaisella pitäisi olla edes yksi rakastava aikuinen. Tähän meillä on pitkä matka.

Kun huoli herää perheessä tai lähipiirissä, avunpyyntöihin ei vastata riittävän ajoissa. Jokaisesta lapsesta ja nuoresta tulee ottaa koppi riittävän ajoissa. Ensimmäinen koppi eli vanhemmuus on monesta kohden pettänyt. Tilanne ei korjaannu, jos emme vahvista ennaltaehkäisevää työtä ja varhaista puuttumista ja tukea. Paras lääke on tukea ja auttaa perheitä kotiin riittävän ajoissa. Puhutaan rohkeasti hallinnon ja mitoitusten sijaan lapsen ja nuoren

Pöytäkirja PTK 11/2021 vp

tarpeista ja turvasta. Mitä hallitus aikoo tehdä sen eteen, että perheiden huoli kuullaan ja perheitä tuetaan ja autetaan kotiin ajoissa, että jokaisella lapsella ja nuorella olisi rakastava koti?

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ja ministeri Kiuru.

16.18 Perhe- ja peruspalveluministeri Krista Kiuru (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kyllä se huoli myöskin tässä ajassa vanhemmuuden tuesta on ilmeinen. Tämä korona-aika yksistään, mutta jo aikaisemmat haasteet, joita aikuisilla on työelämänkin pyörteissä, ovat niin suuria, että monelle lapselle myöskin nämä paineet tuovat ongelmia. Ja kun me tiedämme, että mikään ei olisi hienompaa kuin se, että yhteiskunnassa me voisimme taata kaikille lapsille mahdollisuuden olla onnellinen, niin kyllä se siitä hyvästä mielenterveydestä myös lähtee.

Meillä on lapsilla liian paljon monenlaisia vaivoja tässä ajassa. On aikaisempaa enemmän psykiatrista ja psyykkistä kuormitusta, joka ei ole ehkä vielä sairauden tasolla, se on sitä lievempää, mutta on uniongelmia, ahdistusta, ja on myöskin masennusoireita, [Paula Risikon välihuuto] ja mitä matalammalla kynnyksellä tarjotaan keskusteluapua ja apua näiden asioiden käsittelyyn sekä vanhemmille että lapsille, niin siitä kaikki lähtee. Siksi sinne perustasolle, niin kuin edustaja kysyi, yritetään ohjata nyt tätä työsarkaa, että me saisimme näihin lieviin ja keskivaikeisiin asioihin apua [Puhemies koputtaa] nopeasti sieltä etulinjasta.

2.3. Suullinen kysymys koronatilanteen vaikutuksista nuorten elämäntyytyväisyyteen ja hyvinvointiin (Paula Werning sd)

Suullinen kysymys SKT 18/2021 vp

Suullinen kyselytunti

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Werning.

Keskustelu

16.19 Paula Werning sd: Arvoisa puhemies! Kuluvalle viikolla julkistetun nuorisobarometrin mukaan nuorten tyytyväisyys omaan elämään on koko barometrin mittauksien matalimmalla tasolla. Tulos on hätkähdyttävä ja kertoo siitä, että osa nuorista on kokenut erittäin raskaaksi arjen koronaviruspandemian aikana. Kysynkin: millaisiin toimiin hallitus aikoo ryhtyä lieventääkseen koronan iskua nuorten elämäntyytyväisyyteen ja hyvinvointiin? Tämä on vakava asia, ja sen herättämä huoli on aiheellinen.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ja ministeri Kiuru.

16.20 Perhe- ja peruspalveluministeri Krista Kiuru (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Monesti ajatellaan, että tässä ajassa meitä haastaa nimenomaan tämänhetkinen tautitilanne, ja on myönnettävä, että haasteellista se onkin. Mutta kyllä meitä haastaa tä-

Pöytäkirja PTK 11/2021 vp

män tautitilanteen hoitamisen jälkeen se, miten tästä eteenpäin, ja itse pelkään eniten tässä ajassa sitä, kuinka vakavasti me otamme ne vauriot, jotka tästä korona-ajasta jäävät lapsille ja nuorille ja erityisesti niille ikääntyneille, jotka ovat olleet todella pitkässä eristyksessä kotona, ja näille ryhmille me tarvitsemme erityistukea. Sen takia viime vuonna ohjattiin lisätalousarviolla merkittävät resurssit nimenomaan lasten ja nuorten palveluihin eli hyvinvoinnin tukemiseen, toimintakyvyn tukemiseen, mutta tämä tehtiin sekä sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalalla että sitten opetusministeriössä, jotta saatiin tukea myöskin koulunkäynnin kautta lapsille ja nuorille.

Tänä vuonna varmasti se päivän iso kysymys on se, eikö tänäkin vuonna tosiasiaa siten tätä tukea tarvita lisää. [Puhemies koputtaa] Tukea tarvitaan palveluvelan purkamiseksi myös tämän korona-ajan jälkeen, mihin on 450 miljoonaa euroa varattu.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Tähän kysymykseen useampikin ministeri haluaa vastata, mutta otetaan ministeri Saarikko.

16.21 Tiede- ja kulttuuriministeri Annika Saarikko (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tähän ministeri Kiurun arvioon tilanteen huolestuttavuudesta on helppo yhtyä. Kun jään pohtimaan tuota barometrin tulosta — siis todellakin näin, että kokemus oman elämän hyvinvoinnista on huonompi kuin koskaan — se pysäyttää meidät. On tietenkin tärkeää nyt seurata, kun korona väistyy — sekin aika koittaa, kunhan vielä hetken jaksamme — palautuuko tilanne, mutta siitä olemme varmoja, että itsestään se ei palaudu.

Vastaan yhdellä konkreettisella toimenpiteellä, jonka olen tehnyt esityksenä muulle hallitukselle, ja se liittyy nuorten kesätöihin. Koska meillä on pieni näky siitä, että kesällä asiat voisivat olla paremmin, voisivatko suomalaiset yritykset, työnantajat, kunnat palkata nuoria ennätyksellisen määrän kesätöihin, että olisi odottamassa joku aika, jolloin saisi työkokemusta, vähän toimeentulon parannusta, pääsisi osallistumaan, mukaan, olisi tärkeä ja kuuluisi johonkin? Omalla vastuullani ovat järjestöt, urheiluseurat, kirkkokunnat, ja näille olen tekemässä esityksen kohdennetusta määrärahasta nimenomaan nuorten palkkaamiseen. [Mika Niikko: Hyvä! — Sari Sarkomaa: Hyvä ajatus!]

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Juuso.

16.22 Kaisa Juuso ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Vilja Eerikan tapaus ja Koskelan koulusurma osoittavat, että kaikki yhteiskunnan turvaverkot ovat pettäneet. Viranomaisyhteistyö on pettänyt, lastensuojelusta on tullut miljardibisnestä Suomessa. Kysyn: mitä te aiotte kaikelle tälle tehdä? Ja en nyt halua sitä vastausta, että resursseja, vaan ihan konkreettisia toimenpiteitä.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ministeri Kiuru.

16.23 Perhe- ja peruspalveluministeri Krista Kiuru (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Summataan ne toimet, jotka sitten tehdään. [Perussuomalaisten ryhmästä: Mitä ne ovat?] Se tarkoittaa todellisia tekoja ja lukuja, ja toivottavasti nyt kuitenkin, edustaja, kestätte sen.

Totesin, että ensinnäkin me nyt ohjataan perustasolle resursseja, jotta me voisimme siellä ottaa lasten ja nuorten asiat haltuun, ja sitä kautta kysymys on tästä sisältöuudistuksesta

Pöytäkirja PTK 11/2021 vp

ja niin sanotusta tulevaisuuden sote-keskus-remontista. Siellä on käytettävissä mielenterveysstrategian päivityksen jälkeen, joka on tehty tällä hallituskaudella, annetut lisävoimavarat, jotka tosiasiassa konkretisoituvat niin, että siellä on käytössä 10 miljoonaa vuodelle 20, 20 miljoonaa vuodelle 21 ja 30 miljoonaa vuodelle 22 mielenterveysongelmien hoitamiseen ja palveluiden parantamiseen, ja muutoin tuo koko ohjelman laajuus oli viime vuonna 70 miljoonaa.

Lisäksi meillä on haettu tätä ratkaisua, että lainsäädännöllisesti ryhdyttäisiin toimiin. Tällä hallituskaudella on pyydetty näitä ehdotuksia, ja on saatu jo nyt vaativan sijaishuollon uudistamistyöryhmän ehdotukset, ja ne on tarkoitus panna toimeen. [Puhemies koputtaa] Lisäksi meillä on kehittelyssä se, millä tavalla näitten erityisen vaativien ongelmien kanssa pyörivien lasten asiat hoidetaan, ja siihenkin on tulossa esityksiä.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Kilpi.

16.24 **Marko Kilpi kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Lastensuojelun piirissä on runsaasti lapsia, jotka tarvitsevat moniammatillista apua, mielenterveyspalveluita, päihdehoitoa ja muuta tukea. Nämä asiat on sysätty lastensuojelun hoidettavaksi, ja on täysin selvää, että niitä eivät esimerkiksi koulukodit ja muut sijaishuoltopaikat pysty mitenkään tuottamaan. Lastia vain kasataan mutta keinoja sen purkamiseksi ei anneta. Lastensuojeluhenkilöstöltä on viety entisetkin työkalut pois, ja byrokratia on tullut tilalle. Jopa puhelimen käyttö ja sen rajoittaminen on hyvin kankea ja raskas byrokraattinen toimenpide. Täällä on sanottu, että opitaan tapahtuneista, mutta mitä opitaan, jos muutokset ovat olleet huonompaan suuntaan? Arvoisa hallitus, lyhyesti ja ytimekkäästi: onko tässä mitään järkeä? Byrokratialla ei lapsia kasvateta vaan rajoilla ja rakkaudella. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: No niin. — Ja ministeri Kiuru: järkeä vai ei?

16.25 **Perhe- ja peruspalveluministeri Krista Kiuru** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! En minä usko, että täällä salissa kukaan olisi sitä mieltä, etteikö molempia tarvita. Siitä ei ole kysymys, mutta kyllä meidän täytyy myös huomata, että jokaisella hallituskaudella lastensuojelua on yritetty kehittää, enkä haluaisi antaa sellaista todistusta, että mitään ei olisi saatu minään aikaan aikaan. Kyllä on saatu, mutta niin kuin tässä ensimmäisessä kysymyksessä esitettiin, nämä ongelmat ovat nimenomaan yhä syvemmin tulleet arkipäiväisiksi tässä yhteiskunnassa.

Se, mitä meillä tapahtuu lapsille ja nuorille tällä hetkellä, on niin kovaa kyytiä, kuulkaa, tuolla koulujenkin etulinjassa. Meidän lapsista ja nuorista jopa viidennes voi huonosti sielullä koulujen arjessa. Kyllä meidän täytyy herätä täällä myöskin huomaamaan, että me yritämme jatkuvasti tätä linjaa muuttaa siihen, kuten ensimmäisenä syksynä heti linjattiin, että siellä kouluterveydenhoitajan moniammatillisessa tiimissä, missä on monta ammattilaista, pystyttäisiin nopeasti näille lapsille ja nuorille saamaan apua ja tukea, ja koko tämän järjestelmän pitäisi kulkea tällä lailla. Lastensuojelussa on [Puhemies koputtaa] aivan liian paljon lapsia näillä lastensuojelun ammattilaisilla, ja sen takia nimenomaan sitä mitoitusta korjataan. Kyllä tässä yritetään tehdä oikeita asioita.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Nyt ministeri Saramo.

Pöytäkirja PTK 11/2021 vp

16.26 **Opetusministeri Jussi Saramo** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On minusta erittäin hyvä, että täällä käydään juuri tätä keskustelua. Tässä on koulu mainittu monta kertaa, ja tässä ministeri Kiurukin mainitsi jo tämän mitoituksen — tulee lisää tasa-arvoisesti koko maahan koulukuraattoreja ja koulupsykologeja — mutta kuten tiedetään, henkilökuntaa ei edes riitä kaikkialle niin paljon kuin sitä tarvittaisiin. Me tarvitaan niitä aikuisia kouluihin. [Mika Niikko: Entäs tuleeko lisää kuria?] — Edustaja Niikko, pelkällä kurilla se ei onnistu. — Me tarvitaan niitä aikuisia, jotka voivat puuttua niihin ongelmiin ajoissa. Me tarvitaan Ankkuri-toimintaa, jonka ministeri Ohisalo nosti tässä, ja me tarvitaan monenlaisia osaajia sinne koulujen arkeen. Siihen tämä hallitus on antanut rahaa, ja koska se on ollut korvamerkittyä rahaa, niin kunnat ovat käyttäneet sitä rahaa nyt juuri sinne, minne kuuluu, ja me ollaan saatu valtavan hyvää palautetta monista Suomen kunnista. Me yritetään nyt valtakunnallistaa näitä toimintatapoja niin, että ne kaikki parhaat tavat eri kunnista otettaisiin käyttöön sitten koko valtakunnassa. Niin kuin tiedetään, nämä koulut ovat kuitenkin kuntien järjestämää toimintaa ja me täällä eduskunnassa tai tuolla ministeriössä ei voida [Puhemies koputtaa] kaikkea tehdä kuntien puolesta, mutta ne resurssit ovat keskeisiä.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ja vielä ministeri Ohisalo.

16.28 **Sisäministeri Maria Ohisalo** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kuten täällä on hyvin todettu, ihan varmasti tässä salissa kaikki haluavat, että suomalaisilla lapsilla ja nuorilla menee paremmin kuin tällä hetkellä menee. Minusta on ihan hyvä todeta sekin, että jokainen hallitus on varmaan osaltaan pyrkinyt tilannetta parantamaan, ja jatkuvasti täytyy jatkaa.

Nostan muutaman konkreettisen esimerkin.

Etelä-Karjalasta löytyy malli, jossa lainvastaisiin tekoihin puututaan, vaikka tämä rikosoikeudellinen ikä ei täytyisikään vielä, eli näihin nuoriin voidaan jo selkeästi fokusoida, vaikka ikä ei tule täyteen.

Toisaalta matalan kynnyksen mielenterveyspalvelut on täällä mainittu. Helsingistä löytyy uutta Mieppi-palvelua, johon voi mennä oikein matalalla kynnyksellä. Tätä tarvitaan lapsille, nuorille enemmän.

Koulutukseen on panostettu jokaiselle asteelle.

Kysehän ei ole mistään yksittäisestä toimialasta. Ei missään tapauksessa voi tuijottaa vain lastensuojelua, kun pitää nimenomaan tehdä ennaltaehkäisevää ja -estävää työtä kaikkialla tässä yhteiskunnassa.

Perheiden tuki on mainittu aiemmin — erittäin tärkeä kokonaisuus.

Siihen, mitä aiemmin kokoomus on esittänyt [Puhemies koputtaa] tietynlaisesta kotiarestista: itse sanon, että monelle lapselle koti valitettavasti on se maailman turvattomin paikka, [Puhemies: Ja nyt aika on täynnä!] ja sen takia niitä aikuisia tarvitsee siellä arjessa olla, kuten ministeri Saramo sanoi.

2.4. Suullinen kysymys nuorten mielenterveyspalveluiden resursseista (Veronica Rehn-Kivi r)

Suullinen kysymys SKT 19/2021 vp

Pöytäkirja PTK 11/2021 vp

Suullinen kyselytunti

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ledamot Rehn-Kivi.

Keskustelu

16.29 **Veronica Rehn-Kivi r:** Arvoisa puhemies, värderade talman! Nuorten mielenterveyspalveluiden tarve lisääntyy. Silti Suomessa on huutava pula osaavasta henkilökunnasta ja kunnilla on haasteita panostaa mielenterveyspalveluihin. Täällä peräänkuulutetaan lisää resursseja, mutta vapaita vakansseja ei saada täytettyä.

Flera utredningar visar att våra unga nu är i behov av stöd, både lågtröskelservice och psykiatrivård, men vi som samhälle lyckas inte svara på efterfrågan. Situationen är speciellt svår inom ungdomsvården där det råder skriande brist på till exempel ungdomspsykiatrer.

Yhteiskunnan pitää kyetä tarjoamaan nopeaa apua mielenterveysongelmien kanssa painiville. Koronan myötä varsinkin nuorilla on syrjäytymisen kierre syventynyt ja avun tarve on akuutti. Arvoisa ministeri Kiuru, sote-uudistuksessa luodaan uusia malleja mielenterveystyölle, mutta mitä voimme tehdä jo nyt? Miten autamme nuoria? Mistä saamme ammatillisia avoimiin työpaikkoihin?

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ministeri Kiuru.

16.30 **Perhe- ja peruspalveluministeri Krista Kiuru** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Jos kahdella tapaa vastataan, niin aloitetaan ensin siitä ammattilaisten osuudesta.

Kyllä se yksi keskeisin asia, mitä ei ole kokeiltu vielä työn houkuttelevuuden lisäämiseksi, on nimenomaan se, että säädetään lastensuojeluun vähimmäishenkilöstömitoitus. Tiedän, että sitä myös vastustetaan, mutta me kannatamme hallituksessa tätä ratkaisua ja hallitusohjelmassa olemme linjanneet, että vuodesta 2022 mennään 35 lapsella lastensuojelun sosiaalityöntekijää kohti, ja tämä tulee olemaan todella iso muutos, koska isoissa kaupungeissa nämä summat voivat nousta jopa 80—90 lapseen per lastensuojelun työntekijä. Ei siinä enää voi ajatella, että suurella eetoksella työskentelevä lastensuojelutyöntekijä ajattelisi, että tämä työn kuormittavuus on oikeassa kulmassa.

Toinen näkökulma on sitten se, että me yritämme siirtää, kuten tässä jo aikaisemmin sanoimme, perustasolla sitä painopistettä siihen, että näissä lievissä ja keskivaikeissa mielen-terveyden ongelmissa me saisimme lapsille ja nuorille heti tukea ja apua, jottei se menisi sinne pitkälle erikoissairaanhoidon päähän asti, [Puhemies koputtaa] ja tämä on iso rakenteellinen muutos.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ja vielä ministeri Saarikko.

16.31 **Tiede- ja kulttuuriministeri Annika Saarikko** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Vastaan tähän tärkeään kysymykseen kahden eri vastuualueeni osalta.

Toinen on osaajien saatavuus. Suomalaisen korkeakoulukentän ja ammattilaisten tarpeen ja koulutusmäärien pitää elää sen tarpeen kanssa, mitä kenttä osoittaa. Sen takia tämä

Pöytäkirja PTK 11/2021 vp

hallitus on muun muassa tehnyt päätöksen siitä, että pohjoisessa Suomessa, jossa selkeästi oli havaittavissa mielenterveyden ammattilaisten, psykologien, ammattikunnassa pulaa, aloituspaikkoja kohdennettiin nyt myös Oulun yliopistoon ensimmäistä kertaa. Eli näillä on pitkät kaaret. Meillä pitää koko korkeakoulukentän ja koko meidän koulutusjärjestelmän tunnistaa ne tarpeet, mitä suomalaisissa vaikkapa sosiaali- ja terveyspalveluissa on. Siksi hallitus teki päätöksen, laajensi koulutusvastuita Oulun yliopistossa psykologipalveluille. Mainitsen tämän konkreettisenä esimerkkinä, mistä niitä osaajia saadaan. Niitä saadaan siten, että me koulutetaan niitä oikeille aloille oikea-aikaisesti ja ennakoiden.

Toinen kokonaisuus, arvoisa puhemies, jonka nostan esiin niin mielenterveyspalveluissa kuin kaikessa lasten ja nuorten auttamisessa: Toivon, että emme väheksy koskaan vapaaehtoisuuskentän ja suomalaisen kolmannen sektorin merkitystä. [Puhemies koputtaa] Se on monesti se ensimmäinen ja tärkein turvallinen aikuinen. Me aikuiset emme voi katsoa ohi, sielläkään.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Minuutti on täynnä. — Vielä tästä aiheesta edustaja Meri.

16.33 **Leena Meri ps** (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa puhemies! Haluaisin nostaa tähän keskusteluun vielä asian, josta kysyin ministeri Kiurulta 2019. Tuli mieleen se asia, kun kolmikuukautinen pieni vauva oli lastensuojelun parissa ja ensikodissa asuttiin ja isä pahoinpiteli lapsen niin, että tämä on saanut muun muassa pysyvän aivovamman, ja hänet on sittemmin tuomittu. Otitte tuolloin esille lastensuojelun muutokset ja korostitte sitä, että lasta tulee voida kuulla ja tämä laki mahdollistaa sen. No, kaikkihan me tiedämme sen, että kolme kuukautta vanha pieni vauva ei voi puolustaa itseään.

Ja nyt kun kuuntelen tätä salikeskustelua — tässä on vauvaa, on inhottavia tapauksia, pikku Eerikaa, montaa muuta, viime päivien tapahtumia ja kouluja ja muuta — niin olisiko tarpeen nyt, ministeri Kiuru, että te tekisitte selvityksen, jossa te selvittäisitte tämän, onko työkaluja? Mitä voitaisiin tehdä ensikodeissa, kun ollaan jo lastensuojelun parissa? Onko riittävät keinot? Toisitte sen eduskuntaan, ja keskustellaan tästä laajasti. Täällä on valtava halu kaikilla sanoa tähän. [Puhemies koputtaa] Ja olen todella pahoillani, että olemme epäonnistuneet tässä. Tuokaa selvitys, luvatakseni.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ja nyt aika on täynnä. — Ministeri Kiuru.

16.34 **Perhe- ja peruspalveluministeri Krista Kiuru** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kyllä tämä lasten kuulemisen tarve on moninainen. Tässä tapauksessa kysymyksiä herättää se, miten voidaan puolustaa tämän lapsen, näinkin pienen lapsen, oikeuksia ja hänen oikeuttaan turvalliseen lapsuuteen. Mutta samalla tavalla kysymys on siitä, kuinka laajasti me lapsia kuuntelemme tässä yhteiskunnassa. Kyllä kenttä on aika laaja.

Lastensuojelun näkökulmasta on parannettu lasten kuulemisen menetelmiä ja sitä tapaa, millä toimitaan. Mutta erityisesti tämä ensimmäisen kysyjän viittaus siihen lapsistrategiaan: Se antaa meille nyt oikeudellista pohjaa siihen, että Suomessa haetaan lasten asemaan sellaista muutosta, jossa lapset tulevat kuulluiksi, ja se lähtee liikkeelle ihan siitä, että jo kouluissa, kun me tehdään tänä päivänä kouluterveyskyselyä, vahvasti kuullaan, miten meidän lapsilla ja nuorilla menee, ja se vaikuttaa laajasti tähän. Ja niin kuin totesin, me tul-laan lastensuojeluun tekemään muutoksia tällä hallituskaudella. Tarpeet ovat ilmeiset. Ja

Pöytäkirja PTK 11/2021 vp

siinä samassa yhteydessä voidaan arvioida tämän kuulemisen nojalla myöskin tätä uutta lapsistrategiaa ja sieltä tulevia, [Puhemies koputtaa] vielä vahvennettuja lapsen kuulemisen oikeuksia.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Tämä tärkeä aihe on tältä erää loppuunkäsitelty.

Kysymyksen käsittely päättyi.

2.5. Suullinen kysymys kulttuuri- ja tapahtuma-alojen ulospääsusuunnitelmasta (Paula Risikko kok)

Suullinen kysymys SKT 20/2021 vp

Suullinen kyselytunti

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Vaihdetaan aihetta. — Seuraava kysymys, edustaja Risikko.

Keskustelu

16.35 **Paula Risikko kok:** Arvoisa puhemies! Hätä kulttuuri- ja tapahtuma-aloillakin on suuri. Tapahtumat on peruttu, konsertit jääneet soittamatta ja näyttelyt näkemättä. Kulttuuririkaan ei saa kuolla koronaan. Erityisesti nyt keskellä terveys- ja talouskriisiä tarvitaan henkistä kriisinkestokykyä, ja me kaikki tiedämme, miten kulttuurilla on siihen suuri merkitys. Tapahtuma-alan toimijat ovat maan parhaita tapahtumien järjestäjiä, joten nyt pitäisi lähteä siitä, miten tapahtumien järjestäminen on turvallista, eikä siitä, miten niitä voitaisiin entistä enemmän rajoittaa.

Kysynkin tässä yhteydessä pääministeriltä: millaisen ulospääsusuunnitelman hallitus on valmistellut kulttuuri- ja tapahtuma-aloille? Nyt nimittäin tarvitaan nopeasti suunnitelma järjestää tapahtumia terveysturvallisesti, totta kai terveys edellä siinäkin. Keinoja kyllä on. Me olemme tästä puhuneet sivistysvaliokunnassa ja meillä on tästä ihan yksimielinen kanta, että nyt tarvitaan ulospääsusuunnitelma.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Pääministeri Marin.

16.36 **Pääministeri Sanna Marin** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Viimeksi tällä viikolla hallitus on tästä asiasta keskustellut. Ja samanaikaisesti, kun me valitettavasti todennäköisesti joudumme ottamaan vieläkin kireämpiä rajoitustoimia käyttöön, koska tautitilanne tällä hetkellä pahenee, niin meidän pitää pystyä katsomaan eteenpäin tulevaa kesää ja luomaan näkymä ihmisille siitä, milloin meidän tilanteemme olisi normaalimpi kuin mitä se on tällä hetkellä — joskaan ei täysin aiempi normaali, vaan ennemminkin tämänkaltainen uusi terveysturvallinen normaali. Tässä suhteessa niin kulttuuripuolen, tapahtumapuolen, ravintolatoiminnan kuin kaiken muunkin yhteiskunnallisen toiminnan osalta on tärkeää luoda näkymä, päivämäärä, arvio, millä tavalla rajoituksia voidaan purkaa ja miten voitaisiin siirtyä esimerkiksi tapahtumien osalta järjestämään tapahtumia terveysturvallisella tavalla. Vielä se aika ei ole, mutta hallitus tulee tämän aikataulun teke-

Pöytäkirja PTK 11/2021 vp

mään ja tämänkaltaisen arvion ja suunnitelman esittelemään, joskin on samalla todettava, että tähän tulee liittymään epävarmuuksia. Me emme pysty ennustamaan tulevaisuutta, mutta me pyrimme hyödyntämään sitä asiantuntijatieta ja tekemään senkaltaista arviota ja mallinnosta, [Puhemies koputtaa] milloin yhteiskuntaa voitaisiin paremmin avata.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Nyt te edustajat, jotka tästä aiheesta haluatte kysymyksiä esittää, painakaa V-painiketta ja nouskaa seisomaan. — Edustaja Risikko jatkaa, olkaa hyvä.

16.38 **Paula Risikko kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Esimerkiksi tapahtuma-ala on työllistänyt lähes 200 000 ihmistä — nyt ollaan kaukana siitä ja menetykset ovat esimerkiksi vuoden 2020 osalta jopa 2 miljardia euroa. Sen lisäksi tosiaan työpaikkoja menetetään, ja siitä tulee taas niitä talousvaikutuksia. Kokoomus kantaa suurta huolta myös kulttuuri- ja tapahtuma-alojen tulevaisuudesta. Nämä alat tarvitsevat ennen kaikkea mahdollisuuden tapahtumien turvalliseen järjestämiseen mutta tässä vaikeassa tilanteessa myös alojen erityispiirteet huomioivan taloudellisten menetysten kompensaaion. Nykyinen yrityksille suunnattu tuki ei nimittäin sellaisenaan toimi kulttuuri- ja tapahtuma-alojen toimijoiden auttamiseen.

Kysynkin hallitukselta: miksi hallitus ei ole tuonut eduskuntaan kulttuuri- ja tapahtuma-alojen erityispiirteet huomioivaa taloudellisten menetysten kompensointiesitystä? Ja nyt te todennäköisesti vastaatte, että kyllä me huomenna tuomme. Mutta kun minä kysynkin: miksi te ette ole tuoneet sitä ennemmin?

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ministeri Saarikko.

16.39 **Tiede- ja kulttuuriministeri Annika Saarikko** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä, samoin kuin äskeisessä keskustelussa huoli on yhteinen. Samalla on todettava, että koronavirus niin monen asian äärellä on tuonut meidät uuteen tilanteeseen, johon ei ollut olemassa selkeitä valmiita työkaluja. Suomalaisen tapahtuma-alan ja koko kulttuurin tukeminen poikkeustilanteessa, ikään kuin tekoahjattaminen tämän vaikean ajan yli, on ollut uusi asia ja sitä on koko ajan paremmin yritetty kehittää niin, että se vastaisi alan tarpeita.

Vastaan omalta osaltani niistä tuista, mitä kulttuuriministeriönä olemme voineet alaan kohdentaa. Niitä on tähän mennessä toteutettu 110 miljoonalla eurolla — eli on toimittu. Niitä ei ole tuotu eduskunnan käsittelyyn. Ne ovat olleet ministeriön taloudellisen tuen päätöksiä, joiden käytännön toteutuksesta ovat osittain vastanneet myös alueelliset taide-toimikunnat tuntien parhaiten kunkin Suomen kolkan taiteilijaympäristön ja kulttuuriväen tarpeet. Parhaillaan hallituksen käsittelyssä on tekemäni esitys, joka kohdentuu ikään kuin kolmantena tukikokonaisuutena kulttuurialalle painottuen nyt elokuva-alaan [Puhemies koputtaa] ja vielä keskeisemmin freelancereihin, vapaan kentän taiteilijoihin, [Puhemies koputtaa] joiden toimeentulo on käytännössä ollut pois jo vuoden ajan.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ja ministeri Lintilä.

16.40 **Elinkeinoministeri Mika Lintilä** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! — Vielä kun saisi tämän mikin auki. No niin, nyt osui. — Arvoisa herra puhemies, ensik-

Pöytäkirja PTK 11/2021 vp

sikin haluan kiittää edustaja Risikkoa kysymyksestä ja siitä ensimmäisestä osasta eritoten, koska tämä tapahtuma-ala on äärettömän tärkeä, eikä sitä tulla millään tuella pelastamaan, vaan se tullaan pelastamaan vain sillä, että esitykset saadaan käyntiin.

Ja se, mitä pääministeri sanoi tämän kartan tekemisestä, on äärettömän tärkeää, eikä tämä koske pelkästään tapahtuma-alaa, vaan tämä koskee suomalaista elinkeinoelämää kaikkienensa, matkailua ja tätä kokonaisuutta. Tämä restartin tekeminen on meidän tärkein tehtävämme tälle keväälle, toki tämän viruksen voittamisen myötä.

Sitten tähän tapahtuma-alan tukemiseen. Meidän puoleltamme elinkeinoministeriöstä on tuettu tällä hetkellä 126 miljoonalla kaikkiaan. Ja kun kysyitte sitä, miksei jo aikaisemmin, niin meillä on aika monta alaa, joita pitäisi tukea koko ajan, ja nyt tuodaan ihan erikseen sitten vielä malli, jolla me lähdemme hakemaan tapahtumatakuuta, ja se tullaan laitamaan sitten mukaan kustannustuki neloseen, [Puhemies koputtaa] jota aletaan valmistelemaan jo nyt välittömästi.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Wallinheimo.

16.42 **Sinuhe Wallinheimo kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ote elävästä elämästä: 120 paikan ravintolasalissa saa olla 90 asiakasta koronaturvallisesti, ja hyvä niin, mutta jos paikalle tuodaan trubaduuri, niin ravintolassa saa olla enää 20 ihmistä. Sen sijaan jos karaoke pyörii jatkuvasti osana toimintaa, ei tämä rajoitus pädekään ja paikalla saa olla taas 90. Onko ihme, että ravintola-ala ja esiintyvät taiteilijat ovat tästä raivona?

Ymmärrämme koronarajoituksen tarpeen, mutta eihän tämmöisessä ole mitään järkeä. Olisiko mahdollista, että näistä kriteereistä tehtäisiin edes alojen välillä oikeudenmukaisia, jotta myös ihmisten suhteellisuudentaju pysyisi rajoitusten perässä? Suomalainen tapahtuma-ala — kuten edustaja Risikko sanoi, ”järjestelykykyinen” — on maailman eliittiä. Voisimmeko antaa heille edes kaipaamansa mahdollisuuden?

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ministeri Saarikko.

16.43 **Tiede- ja kulttuuriministeri Annika Saarikko** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tähänastiseen käytyyn keskusteluun haluan vielä tähdentää, että tässä samassa rintamassa kulttuuriväen kanssa ovat myös suomalainen urheiluväki ja ne tyhjät katsomot, jotka odottavat yleisöä urheilun elämysten äärelle.

Sitten tähän huoleenne. En tiedä, esittäkö kokoomus nyt, että tapahtuma-ala avattaisiin nyt. Me tiedämme tämänkin päivän uutisista, että juuri nyt se ei ole mahdollista, ja pääministerin viesti oli minusta selkeä: meidän kaikkien pitäisi jaksaa nyt vielä hetki, jotta kestästä näky olisi valoisampi, ja tätä kaikkea... [Mika Niikko: Jaksaa mitä?] — Jaksaa näitä rajoituksia, jaksaa poikkeuksellista elämää, [Jussi Halla-aho: Nyt ei kyllä vastata kysymykseen!] myös toimeentulomenetyksiä, joita valtio parhaan kykynsä mukaan näillä tukipaketeilla yrittää rajata helpommaksi.

Ja mitä tulee näihin turvallisiin tapahtumiin, joista, edustaja Risikko, kysyitte aivan oikein, näiden valmistelu on itse asiassa toteutettu erittäin hyvässä yhteistyössä — ja kiitos siitä toimialalle — heidän kanssaan niin, että paketti ja suunnitelma on ollut kasassa jo joulusta lähtien. Nyt vain toimimme sen eteen, että tautitilanne paranisi ja saisimme ne käytöön.

Pöytäkirja PTK 11/2021 vp

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ja pääministeri Marin.

16.44 **Pääministeri Sanna Marin** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallitus ja meidän alueelliset viranomaiset toimivat sen lainsäädännön puitteissa, jonka eduskunta on hyväksynyt. Me toimimme viime syksynä tänne ravintoloita koskevan kokonaisuuden, ja eduskunta teki siihen muutoksia, myös joitakin liudennuksia, ja nyt olemme tuomassa uutta ravintoloita koskevaa lainsäädäntöesitystä eduskuntaan.

Meitä tietenkin huolettavat erityisesti tämä muuntovirus, joka leviää tällä hetkellä erittäin vauhdikkaasti erityisesti pääkaupunkiseudulla, mutta myös muualla Suomessa, ja sikäli meidän pitää olla erittäin, erittäin varuillamme tämän tilanteen kanssa. Minun viestini on se ja hallituksen viesti on ollut se, että juuri tässä tilanteessa ei pidä lähteä höllentämään rajoituksia, vaan meidän pitää yhdessä kantaa vastuuta siitä, että tilanne pysyy mahdollisimman hyvänä. Tämä on erittäin tärkeää myös siitä näkökulmasta, että tuleva kesä olisi parempi, koska kun me rakennamme nyt tätä tiekarttaa ja näkymää siihen, millä tavalla kesällä tilaisuuksia, tapahtumia, ravintoloita, muuta toimintaa voitaisiin avata normaalimaksi, niin yhtenä pohjana siellä on se, minkälainen tautitilanne on tämän kevään aikana. Jos tautitilanne pahenee merkittävästi, [Puhemies koputtaa] niin se aiheuttaa meille sen haasteen, että me emme välttämättä voi avata toimintaa niin ajoissa kuin me toivoisimme, ja senkin vuoksi meidän pitää nyt pitää tämä tilanne hallinnassa, niin että kesä olisi parempi.

2.6. Suullinen kysymys luovien alojen pienten toimijoiden tilanteen parantamisesta koronatilanteessa (Pia Lohikoski vas)

Suullinen kysymys SKT 21/2021 vp

Suullinen kyselytunti

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Lohikoski.

Keskustelu

16.45 **Pia Lohikoski vas:** Kiitos, arvoisa puhemies! Kulttuuri- ja tapahtuma-ala on kohdannut valtavan kriisin tässä koronan myötä, ja kyseessä eivät ole vain tunnetut nimet ja julkkikset, vaan taustalta löytyy valtava määrä roudareita, ääni- ja valoteknikkoja, ohjauksia, puvustajia ja niin edelleen, jotka ovat menettäneet työnsä. Valtava määrä ihmisiä on pulassa. Emme tiedä edelleenkään, kauanko tilanne jatkuu. Epävarmuus tekee tilanteesta heille erityisen raastavan, ja alalle on kohdennettu tukea jo useissa lisätalousarvioissa, ja on tehty muita päätöksiä muun muassa yrittäjän aseman parantamiseksi. Silti moni pieni tapahtuma- ja kulttuurialan toimija ja freelancer on jäänyt väliinpuotoajaksi.

Kysyisin: Miten hallitus aikoo parantaa luovien alojen pienten toimijoiden tilannetta koronakriisistä selviämiseksi? Saadaanko heidät vihdoin seuraavan kustannustuen piiriin?

Ja vielä lopuksi kiitos, että hallituksella kerrottiin olevan suunnitelmia, että tapahtumat saataisiin turvallisesti auki heti, kun se on mahdollista. Tämä on erittäin tärkeää.

Pöytäkirja PTK 11/2021 vp

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ja ministeri Saarikko.

16.46 **Tiede- ja kulttuuriministeri Annika Saarikko** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Monipuolisessa kysymyksessä tuli esiin ensinnäkin tämä tapahtuma- ja kulttuurialan pitkä arvoketju. Se ei ole vain se tunnettu tai vähemmän tunnettu artisti lavalla, vaan kaikki aina lipunmyynnistä asti roudareihin ja siihen, että tilaisuus voidaan järjestää. Tästä on koko tapahtuma-alalla kysymys, ja minusta on oikein, että puhutaan koko tämän alan hädästä.

Mitä tulee yksittäisten taiteilijoiden tukeen, niin kuten ministeri Lintilä kertoi, työ- ja elinkeinoministeriön myöntämää kustannustukea rukataan paremmaksi nyt nimenomaan kulttuuri- ja tapahtuma-alan yrityspohjaiseen toimintaan. Mutta yksittäisten taiteilijoiden näkökulmasta on aika varmasti ahdistava tilanne ja vaikea kuvitella esiintyvää taiteilijaa, jolla ei ole ollut vuoteen yhtään keikkaa, ei yhtään tilaisuutta hyödyntää ammattitaitoaan, yhtään tilaisuutta kohdata yleisöä eikä yhtään toimeentuloa. Näitä ihmisiä on yritetty auttaa ja autettukin tähän mennessä tehdyillä tukipaketeilla, ja nyt tämä viimeinen, kolmas, valmistelussa oleva, jonka hallitus toivottavasti lähipäivinä käsittelee, [Puhemies koputtaa] tuo tuen nimenomaan näille taiteilijoille.

2.7. Suullinen kysymys kulttuurialan ja luovien alojen tukemisesta koronatilanteessa (Saara Hyrkkö vihr)

Suullinen kysymys SKT 22/2021 vp

Suullinen kyselytunti

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Hyrkkö.

Keskustelu

16.47 **Saara Hyrkkö vihr:** Arvoisa puhemies! Kulttuuri ja luovat alat ovat tosiaan olleet yksiä koronakriisin suurimmista kärsijöistä. Se tulojen ja työpaikkojen menetys on ollut järkyttävää mutta henkinen kuormitus sitäkin musertavampaa. Moni pitää ihan oikeutettuna kohtuuttomana sitä, että esimerkiksi museot ovat kiinni ja konsertteja ei voi järjestää edes turvavälien kanssa mutta silti baareissa ihmiset voivat juhlia.

Tämä kulttuurialan ahdinko ei ole jäänyt huomaamatta, mutta ikävä kyllä ne tähän asti tehdyt toimet eivät ole olleet riittäviä eivätkä ne ole tavoittaneet kaikkia. Tämä on kuitenkin se porukka, joka on usein ensimmäisenä ollut valmiina auttamaan ja keräämään rahaa hyviin tarkoituksiin ja kannattelemaan meitä kansakuntana, ja olisi korkea aika, että me myös kannattelemmekin heitä. Pidemmällä tähtäimellä on tärkeätä, että sosiaaliturvan uudistuksessa huolehditaan siitä, että nämä ihmiset otetaan huomioon ja tällaisia väliinpuotojaryhmiä ei ole, mutta juuri nyt, tässä hetkessä, tietysti tarvitaan aktiivisia toimia. Kysyisin ministereiltä: onko nyt näiden tulevien ripeästi tarvittavien tukitoimien valmistelussa kuultu ja otettu mukaan sitä alan moninaista toimijakenttää, [Puhemies koputtaa] jotta huolehditaan siitä, että ne kohdentuvat oikein ja väliinpuotojia ei enää synny?

Pöytäkirja PTK 11/2021 vp

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ministeri Saarikko vastaa.

16.49 Tiede- ja kulttuuriministeri Annika Saarikko (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Pelkästään ja oikeastaan sen ansiosta, että tapahtuma- ja kulttuuriala itse on ollut niin aktiivinen, meillä on ollut mahdollisuus hioa näitä nyt valmistelussa olevia tukia, niin kustannustukea TEMin puolella kuin kulttuurialan tukea, yhä paremmiksi kriteereiltään niin, että ne osuisivat yhä paremmin kohderyhmäänsä. Tämä yhteistyö on ollut korvaamattoman tärkeää.

Mitä tulee rajoitustoimenpiteisiin, ne ovat rankkoja, monen mielestä varmasti epäoikeudenmukaisia. Ja jo aiemmin olleeseen edustaja Wallinheimon kysymykseen: Kyllä kaikki hyvät ideat kelpaavat siihen, että me saamme nopeaa ja tehokasta sääntelyä aikaiseksi niin, että kansallinen yhteinen tavoite, kontaktien vähentäminen, ihmisten kohtaamisten vähentäminen, toteutuisi entistä reilummalla tavalla. Eikä ole montaa viikkoa aikaa siitä, kun tässä salissa ja koko Suomessa keskusteltiin tästä: miten lapset ja nuoret? Ja silloin hallitus teki arvovalinnan, että tätä kevättä kohti mennään niin, että me aikuiset venyisimme ja jaksaisimme vähän enemmän ja siten turvaisimme esimerkiksi pienimpien lasten ja nuorten koulunkäynnin edellytykset, vaikka tautitilanne pahenisi. [Puhemies koputtaa] Ja tämän linjan takana seison edelleen.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ja ministeri Lintilä. [Mika Niikko: Täällä ovat ministerit enemmän äänessä tänään!]

16.50 Elinkeinoministeri Mika Lintilä (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Kun sanoin, että tullaan tuomaan tämä tapahtuma-alan takuu mukaan, niin on sovittu tapahtuma-alan kanssa, että me tulemme käymään keskustelua siitä kriteeristöstä, millä perusteella tämä takuu olisi saatavissa. Viimeksi eilen illalla heidän puheenjohtajansa kanssa tästä keskustelin. Täytyy sanoa, että jos joku hyvä puoli tässä ajassa on ollut, niin tapahtumaa-ala on ottanut nyt järjestäytymisen. Hehän eivät ole olleet aiemmin keskittyneesti järjestyneitä. Ja täytyy sanoa, että se helpottaa huomattavasti työtä myös tällä puolella.

Se asia, joka totta kai tulee välillisesti aina esiin, on tapahtumien suuri merkitys kotimaiselle matkailulle esimerkiksi. Matkailusta vastaavana ministerinä näen erittäin tärkeänä sen, että me saataisiin kesällä nämä tapahtumat liikkeelle. Niitten järjestäminen alkaa tällä hetkellä. Mutta me emme voi taata sitä, joudummeko me rajoitteilla rajaamaan niitä tilaisuuksia kesällä. [Mika Niikko: Kuka ne maksaa?] Ja tämän vuoksi on saatava tällainen tietyllä tavalla takuu siihen, [Puhemies koputtaa] ja siitä voidaan joitain kuluja sitten saada takaisin.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Nyt joudun rajoittamaan. — Edustaja Multala.

16.51 Sari Multala kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kulttuurin parissa ja luovilla aloilla on paljon monesti freelancereina toimivia huippuammattilaisia. Pitkään jatkuneet rajoitukset ovat estäneet elinkeinon harjoittamisen monella tavalla. Jotkut ovat vaihtaneet alaa, ja valitettavasti jopa pysyvästi.

On tärkeää, että nyt on tulossa uusia hallituksen kertomia tukimuotoja, mutta on myös yksi täsmätoimi, jolla monien luovan alan ammattilaisten tilanne paranisi nopeasti. Tekijänoikeuskorvaukset ovat monen luovan työn tekijän toimeentulon osa. Työttömyysturva-

Pöytäkirja PTK 11/2021 vp

järjestelmässä he ovat kuitenkin väliinputoajia. Vaikka tekijänoikeuskorvaukset eivät lainkaan kerrytä työttömyysturvaa, ne leikkaavat sitä työttömyyden sattuessa. Tämä tekee luovan työn työntekijöiden aseman kestävämmäksi, ja asia korostuu nyt koronatilanteessa, jossa taiteilijoiden työttömyys on suurta ja tarve saada työttömyyskorvausta on polttava.

Tämä epäkohta on ollut tiedossa jo pitkään, mutta nyt se olisi viimein korjattava. Monet meistä kansanedustajista ovat tästä kysyneet ja esittäneet toimenpideoitteitakin. Kysynkin siis sosiaali- ja terveysministeri Pekoselta: [Puhemies koputtaa] milloin korjaatte tämän epäkohdan?

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ja ministeri Pekonen.

16.53 Sosiaali- ja terveysministeri Aino-Kaisa Pekonen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Multalan kysymys on aiheellinen ja myöskin hyvin ajankohtainen. Niin kuin edustaja Multala totesi, niin olemme käsitelleet tätä tekijänoikeuskorvauksiin liittyvää asiaa useaan otteeseen täällä salissa, ja parhaillaan sosiaali- ja terveysministeriössä olemme tehneet selvitystä tästä asiasta. Asia ei ole yksinkertainen. Se on vaatinut selvittelyä, mutta tulemme budjettiriihessä myöskin hallituksen kanssa yhdessä keskustelemaan siitä, löytäisimmekö jonkun ratkaisun tämän asian korjaamiseksi.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Junnila.

16.53 Vilhelm Junnila ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Kyl niin pal kārssi sai, sanovat ravintolat Turussa. Täällä käytiin kuitenkin hyvä keskustelu näistä kriteereistä ja niiden yhdenmukaistamisesta, ja toivon todella, että pääministeri Marin päätyy näiden kriteerien päivittämiseen sen sijaan, että lähdetäisiin sulkemaan liiketoimintaa.

Täällä puhuttiin myös tapahtumajärjestäjistä, ja on hyvin tärkeää, että he saavat tukea ennen kesää, kuten ministeri Lintilä on aiemmin suunnitellut.

Ministeri Lintilä mainitsi myös matkailun, ja on selvää, että koko matkailuala on tässä kārssi-jänä. Tietojeni mukaan myös ministeriössä suunnitellaan tukea, joka kohdistuisi alueellisesti, painottuen tiettyihin alueisiin. Olisiko tässä yhteydessä myös järkevää yhdenmukaistaa niin, että koko Suomen alueita kohdeltaisiin yhdenvertaisesti, esimerkiksi niin, [Puhemies koputtaa] että matkailutulon perusteella voitaisiin jakaa tukea matkailutoimijoille?

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ja ministeri Lintilä.

16.54 Elinkeinoministeri Mika Lintilä (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Nyt täytyy myöntää, että en ole kyllä itse kuullut tuollaisesta suunnitelmasta, ja se on kuitenkin oman ministeriöni alla. Hyvin mielelläni kuulen sitten edustajalta, mistä tämä tieto on peräisin. Ei voi olla tukimallia, joka olisi erilainen eri puolilla maata. Se tulee ihan laisista. [Vilhelm Junnila: Perustuuko matkailutuloon?] Ne tulevat olemaan aina valtakunnallisesti, ja ne perustuvat kustannuksiin, joita on aiheutunut. Ei pidä paikkaansa nyt tällä kertaa edustajan kuulema huhu.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ja edustaja Jokinen.

Pöytäkirja PTK 11/2021 vp

16.55 **Kalle Jokinen kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Valitettavasti tuntuu siltä, että kulttuurin arvostus ei ole nyt ihan kohdallaan, koska kulttuuriala on päästetty kriisiytymään tässä pandemiakriisissä. Yhteiskunta, joka ei arvosta kulttuuriaan, ei arvosta historiaansa, eikä sillä ole tulevaisuutta. [Välihuuto perussuomalaisen ryhmästä] Kulttuuri tukee poikkeustilanteissa ihmisten jaksamista, ja sitä juuri tällä hetkellä tarvittaisiin.

Hallitus, te tarjoatte jokaiseen ongelmaan ratkaisuksi rahaa, ja sitä teillä tuntuu riittävän, mutta kulttuuria ei kuitenkaan tehdä rahasta. Ne ihmiset, ammattilaiset ja harrastajat, he haluavat esiintyä ihmisten iloksi. He haluavat näytellä, he haluavat soittaa ja laulaa, järjestää tapahtumia, konsertteja ja näyttelyitä. Kertokaa nyt näille ihmisille, milloin saadaan sellainen esitys, että tapahtumia voidaan järjestää turvallisesti, ja millä ehdoin, koska niitä voidaan järjestää turvallisesti, kun siihen vain annetaan lupa.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Nyt pääministeri Marin.

16.56 **Pääministeri Sanna Marin** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Voin vakuuttaa, että yhtäkään rajoitustoimea ei tehdä kiusallaan, eikä varmasti yksikään puolue, joka lähti neuvottelemaan hallitusohjelmaa kevätkesällä 2019, ajatellut, että joutuisi sellaiseen tilanteeseen, jossa joutuu näin laajasti rajoittamaan yhteiskuntaa. Kyllä tämä syy on siinä, että meillä on globaali pandemia, joka on erittäin vakava. Emme me näitä rajoituksia kevyesti tee, emme kevyin mielin, emmekä me näitä haluaisi tehdä, mutta tilanne on tämä, ja meidän pitää tässäkin tilanteessa kantaa vastuuta.

Mitä tulee tähän näkymään tulevaisuuden osalta, tämä tullaan esittelemään, sanoisin, seuraavan kuukauden aikana, näkymä siitä, millä tavalla kesää kohti voidaan edetä. Tässä kokonaisuudessa tullaan tietenkin arvioimaan sekä rokotusten edistymistä että arviota epidemiatilanteesta erityisesti pohjaten siihen, kuinka hyvänä, kuinka hallinnassa tilanne pystytään maassa pitämään tämän kevään aikana suhteessa siihen, miten rokotukset edistyvät, ja suhteessa esimerkiksi siihen, millä tavalla tämä kausivaihtelu viime keväänä muodostui. Näistä me voimme saada jonkinäköisen arvion, [Puhemies koputtaa] millä tavalla me voimme avata tapahtumia ja toimintaa, mutta valitettavasti varmuutta meillä ei tule olemaan. Tämä tulee olemaan arvio ja näkymä, [Puhemies: Nyt on aika täynnä!] mutta varmuutta meillä ei ole.

Kysymyksen käsittely päättyi.

2.8. Suullinen kysymys perhevapaaudistuksen vaikutuksista työelämään (Peter Östman kd)

Suullinen kysymys SKT 23/2021 vp

Suullinen kyselytunti

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Vielä ehdimme ottaa kaksi kysymystä, mutta aihe vaihtuu. — Edustaja Östman.

Pöytäkirja PTK 11/2021 vp

Keskustelu

16.58 **Peter Östman kd:** Arvoisa herra puhemies! Hallitus on pidentämässä vanhempainvapaan pituutta reiluun 14 kuukauteen. Tämä on hyvä askel lapsiperheiden tukemisen ja samalla myös syntyvyyden edistämisen näkökulmasta. Joustavuus työelämän ja vapaiden pitämisessä on myös monen toive. Vaikka uudistus tuo tähän helpotusta, säilyy esimerkiksi työsuhteessa olevan mahdollisuus pitää vapaita joustavasti aika jähmeänä. Vastaavasti uudistuksen rahoitus jää suurelta osin yritysten ja työntekijöiden maksettavaksi suurempien maksujen kautta.

Vaikka tuemme sitä ajatusta, että uudistus toteutetaan perheiden etu edellä, olisi myös perheiden etu ollut, että työllisyys sekä työelämän ja perhe-elämän joustavoittaminen olisi ollut vielä enemmän osana tätä uudistusta. Kysynkin asianomaiselta ministeriltä: onko uudistuksessa riittävästi huomioitu [Puhemies koputtaa] vaikutukset työelämään sekä työntantajille ja työntekijöille tulevat kustannukset uudistuksesta?

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ministeri Pekonen.

16.59 **Sosiaali- ja terveysministeri Aino-Kaisa Pekonen** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä perhevapaaudistus on kauan odotettu, ja olen todella iloinen, että vihdoin olemme valmiita lähettämään tämän hallituksen esitysluonnoksen lausunnoille ja sitä myöden sitten tänne eduskuntaan päätettäväksi. Tämä hallitus todella nostaa lapsen uudistuksen keskiöön. Tämä perhevapaaudistus rahoitetaan yhdessä työnantajien, työntekijöiden ja valtion toimesta, ja lopulliset kustannuksethan määräytyvät sitten sen mukaan, kuinka paljon näitä vapaita tullaan käyttämään, ja koska me tietenkin toivomme, että mahdollisimman moni vanhempi käyttäisi entistä enemmän näitä vapaita, niin silloin tietenkin kustannusten nousu on myöskin toivottavaa. Tällä hallituksen esityksellä perhevapaaudistukseksi emme ole tavoitelleet työllisyyden lisäämistä, vaan olemme tavoitelleet tasarvon lisääntymistä perheissä ja yhdenvertaisuuden lisääntymistä perheiden kesken.

Kysymyksen käsittely päättyi.

2.9. Suullinen kysymys Suomen koronarokotusten aikataulusta (Harry Harkimo liik)

Suullinen kysymys SKT 24/2021 vp

Suullinen kyselytunti

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Seuraava aihealue, edustaja Harkimo.

Keskustelu

17.00 **Harry Harkimo liik:** Arvoisa puhemies, ärade talman! Tanska ja Ruotsi ovat ilmoittaneet rokottavansa kaikki kesäkuun loppuun mennessä. Tanska on ilmoittanut saavansa Pfizer-Biontech-rokotteita miljoona ylimääräistä, Itävalta on ilmoittanut saavansa 900 000 Moderna-rokotetta. Onko Suomi saamassa ylimääräisiä rokotteita EU:lta? Eikö nämä rokotteet pitänyt jakaa tasaisesti? Mikä on Suomen rokotusaikataulu, koska tällä ai-

Pöytäkirja PTK 11/2021 vp

kataululla tämä rokottaminen kestää monta vuotta? Koska saamme tietää Suomen aikataulun? Ja miten käy 70—80-vuotiaiden, jotka eivät saa AstraZeneca-rokotetta?

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ja ministeri Kiuru.

17.01 Perhe- ja peruspalveluministeri Krista Kiuru (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kyllä meidän aivan keskeisin periaate on se, että kun tavaraa saadaan maahan, ne rokotteet laitetaan heti myöskin kiertoon kentällä ja sitä kautta ihmiset saavat rokotteet. Tällä hetkellä meidän tilanne on se, että näin juuri nyt tapahtuu.

Edustaja kysyi, miksi tämä vauhti on näin hidas. Nimenomaan siksi, että ikävä kyllä ne lupaukset, jotka me näiltä valmistajilta EU-tasolla saimme, on nyt monelta osin näiden yksittäisten myyntiluvallisten tuotteiden osalta petetty. Siellä on tosiasia se, että tuotantovaikeudet ja näiden toimituserien pienentäminen ovat johtaneet siihen, että me emme saa rokotteita tähän maahan niin paljon kuin me alun perin olisimme toivoneet. Mehän toivoimme, että jo maaliskuussa pääsisimme työikäisiä rokottamaan, ja tämä haave nyt siirtyy paljon kauemmas.

Edustaja kysyi myös, miksi toiset saavat ylimääräisiä rokotteita — käytitte tällaista tiettyä termiä. Nyt mekin olemme hakeneet EU:n perusmäärän päälle myös näitä ylimääräisiä erii. Olemme niitä myös saaneet. Mitä sillä termillä sitten tarkoitetaan? En tunne näitä uutisia, mihin edustaja viittasi. [Puhemies koputtaa] Mutta lähtökohta on se, että mekin olemme olleet hyvin aktiivisia siinä, että saisimme lisää rokotteita.

Kysymyksen käsittely päättyi.

Kyselytunti päättyi.

3. Veronica Rehn-Kiven vapautuspyyntö valtiovarainvaliokunnan varajäsenyydestä

Vapautuspyyntö VAP 9/2021 vp

Ainoa käsittely

Eduskunta hyväksyi vapautuspyynnön.

Täydennysvaali toimitetaan perjantaina 19.2.2021 kello 13 pidettävässä täysistunnossa. Ehdokaslistat on jätettävä keskuskansliaan viimeistään 19.2.2021 kello 10.

4. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi sähkömarkkinalain ja sähkö- ja maakaasumarkkinoiden valvonnasta annetun lain 14 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 265/2020 vp

Lähetekeskustelu

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 4. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään talousvaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan on annettava lausunto.

Pöytäkirja PTK 11/2021 vp

Tämän asian yhteydessä sallitaan keskustelu myöskin päiväjärjestyksen 6., 7. ja 8. asiaa.

Lähetekeskusteluun varataan enintään kaksi ja puoli tuntia. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja. — Ministeri Lintilä, olkaa hyvä.

Keskustelu

17.04 Elinkeinoministeri Mika Lintilä (esittelypuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Sähkönsiirron hinnoittelu on pitkään ja perustellusti herättänyt keskustelua tässä talossa, mediassa ja kansalaisten ja yritysten piirissä. Aihe on tärkeä ja koskettaa vahvasti ihmisten arkea.

Hallitusohjelmassa on asetettu tavoite toteuttaa siirtohintoja hillitseviä toimenpiteitä. Samanaikaisesti on otettava huomioon elintärkeän infrastruktuurin toimivuus sekä väestön toimeentulo ja toimintakyky, siis huolehdittava elämisen ja yrittämisen edellytyksistä koko maassa ja turvattava ihmisten oikeudet peruspalveluihin myös harvaan asutuilla alueilla ja saaristossa.

Hallitus tuo nyt eduskuntaan oman esityksensä sähkön siirtohintojen kohtuuttomuuksiin puuttumiseksi. Hallituksen lakiesitys leikkaa roimasti sähköverkkoyhtiöiden tuottoja. Se hillitsee tehokkaasti siirtomaksujen nousuja ja kääntää siirtohinnat laskuun. Sähkön toimitusvarmuus on tärkeä asia huoltovarmuuden ja yhteiskunnan resilienssin kannalta. Sähköverkon on kestävä myrskyjä ja sääoloja. Haluamme turvata sähköverkkojen hyvän toimitusvarmuuden ja palvelun tason koko maassa. Sähköverkot muodostavat yhteiskunnan perusinfrastruktuurin, jonka varaan yksilöiden ja koko yhteiskunnan toiminta rakentuu.

Monopolitoiminnassa hintojen on kuitenkin oltava kohtuullisia. Nyt näin ei monin paikoin ole. Siksi olemme tehneet lakiesityksen, joka puuttuu kohtuuttomiin siirtomaksuihin nopeasti ja samalla turvaa modernin yhteiskunnan tarvitseman sähköjärjestelmän, joka palvelee hyvin myös tulevana vuosikymmeninä. Esityksessä kohtuullinen hinta ja hyvä toimintavarmuus ovat tasapainossa keskenään. Kansalaisten kannalta on tärkeää, että muutokset siirtohinnoissa alkavat näkyä jo ensi vuodesta alkaen.

Arvoisa puhemies! Lakiesityksessä siirtohintoihin vaikutetaan useiden keinojen avulla, joissa monissa toteuttaja on Energiavirasto. Näin toimitaan, jotta laki olisi oikeusjärjestyksen kannalta varmallalla pohjalla. Energiavirastolla on velvollisuus tarkastella siirtomaksujen laskentamenetelmiä säännöllisin väliajoin ja jos lainsäädäntöä muutetaan niin, että se vaikuttaa verkkoyhtiöiden tehtäviin ja velvollisuuksiin. Näin siis tapahtuu nyt.

Lainsäädännössä on asetettu yhtiöille vaatimuksia toimitusvarmuuden takaamiseksi. Näiden täyttämiseen annetaan lisäaikaa kahdeksan vuotta. Se vähentää painetta tehdä kertarysäyksellä isoja investointeja, jotka sitten näkyvät asiakkaitten laskussa. Asiakkaille kompensoidaan palvelulupauksen viivästymistä paremmilla sähkökatkokorvauksilla.

Vaadimme verkkoyhtiöiltä myös kustannustehokasta rakentamista: joka paikkaan ei tarvitse vetää kaapelia, vaan joskus edullisempikin vaihtoehto riittää. Tällä estetään verkkoyhtiöiden ylisuuria investointeja.

Nämä kaksi muutosta verkkoyhtiöiden velvoitteisiin merkitsevät sitä, että hallitus antaa Energiavirastolle avaimet käteen avata valvontamallin kaksi keskeisintä elementtiä, joita julkisessa keskustelussa on erityisesti kritisoitu:

Pöytäkirja PTK 11/2021 vp

Ensinnäkin verkon arvonmäärityksen sekä tuottotasoon sisällytetyt investointikannustimet. Energiavirasto on myös ilmoittanut lainvalmisteluaikana, että se tulee näin toimimaan. Sääntelyjärjestelmämme toimii ja tekee korjausliikkeen, juuri niin kuin sen on tarkoitus toimiakin.

Lakiesitys hillitsee myös siirtomaksujen kertakorotuksia. Siirtomaksujen vuotuinen korotuskatto lähes puolitetaan 15 prosentista 8 prosenttiin. Korostan, että korotuskattoon ei myöskään ole lupaa tehdä vuosittain sen suuruisia korotuksia. Verkkoyhtiö ei voi ilman rajojen palautusvelvollisuutta ylittää laskentamenetelmien määräämää hintatasoa, vaikka se pysyisi korotuskaton alla. Lisäksi annamme kansalaisille paremman mahdollisuuden sähkön pientuotantoon. Jatkossa esimerkiksi usean kiinteistön yhteiset aurinkopaneelikentät ovat mahdollisia, kun sähkönsiirtoa kiinteistörajan yli ei tulkita jakeluverkkotoiminnaksi.

Arvoisa puhemies! Lakiesityksellä on välitön ja suora vaikutus asiakkailta perittäviin siirtomaksuihin. Ensi vuodesta alkaen jakeluverkot voivat kerätä asiakkailta 350 miljoonaa euroa vähemmän kuin vuonna 2020. Nämä arviot perustuvat siihen, miten Energiavirasto on valmisteluaikana kertonut tulevansa toimimaan lakimuutoksen myötä. Esimerkiksi sallitun tuoton perustana olevan sääntelypääoman arvioidaan laskevan 15 prosenttia. Tämä tarkoittaa siis käytännössä sitä, miten verkon arvo lasketaan.

Sähköverkkoyhtiöiden sallittu tuottoaste pudotetaan ensi vuonna 4 prosenttiin eli kaikkien aikojen alimmalle tasolle. Vuonna 2020 sallittu tuotto oli vajaan 6 prosenttia. Näiden muutosten yhteenlaskettuna vaikutuksena sähköverkkoyhtiöiden sallittu tuotto laskee lakimuutoksen myötä 40 prosenttia, ja tämä tulee näkymään asiakkaille hinnoissa.

Kaikkia tietysti kiinnostaa, milloin vaikutukset näkyvät sähkölaskussa. Käytännössä muutokset tulevat näkymään eri aikaan riippuen siitä, minkä jakeluverkkoyhtiön alueella asuu. Osassa verkkoyhtiöitä vaikutukset näkyvät asiakkaiden laskulla jo ensi vuonna. Eräissä verkkoyhtiöissä laskua nähdään viimeistään vuonna 2028. Tämä johtuu siitä, että siirtomaksujen aiemman valvontajakson aikana, vuosina 2016–2019 syntyneisiin alituoitoihin ei voida puuttua takautuvalla lainsäädännöllä. Pitkällä aikavälillä siirtomaksut tulevat joka tapauksessa laskemaan kaikkien verkkoyhtiöiden asiakkailta, eli hallitus toteuttaa lupaamansa. Vaikutus asiakkaiden sähkölaskussa on huomattava. Esimerkkilaskelmissa omakotitalossa asuvan lasku pienenee noin 90 euroa tai jopa 230 euroa, jos talo on sähkölämmityksessä. Maatilan lasku vähenee arviolta 430 euroa ja pienteollisuuslaitoksen jopa 4 700 euroa.

Varsinaisten lakiehdotusten lisäksi hallitus on päättänyt kahdesta täydentävästä toimenpiteestä:

Hallitus haluaa kehittää siirtomaksuja koskevaa vuoropuhelua. Hallitus on päättänyt asettaa akateemisen työryhmän, joka voi antaa Energiavirastolle näkemyksensä valvontajärjestelmän kehittämisestä vuodesta 2024 eteenpäin.

Hallitus arvioi lisäksi ulkomaisten sijoittajien korkovähennysrajoituksen kiristämistä. Hallitus arvioi syksyn 21 budjettiriiheen mennessä, miten korkovähennysrajoitusta voidaan uudistaa estämään nykyistä tehokkaammin verotettavan tulon siirtäminen Suomen verotusvallan ulkopuolelle esimerkiksi pääomasijoitusrakenteessa samalla, kun suomalaisten yritysten investointien korkovähennysoikeus turvataan.

Arvoisa puhemies! Lopuksi: Tämä hallituksen esitys on valmisteltu erityisellä huolella ja niin, että kansallisen ja EU:n lainsäädännön vaatimukset täyttyvät. Näin on toimittu siksi, että me haluamme muutosten varmasti näkyvän kansalaisten sähkölaskuissa. Jos oikeudellinen pohja on hatara, on se suora syöttö verkkoyhtiöitten lapaan ja varma keino pitkiin

Pöytäkirja PTK 11/2021 vp

oikeusprosesseihin ja nykytilan jatkumiselle. Lakimuutos on varmalla pohjalla, ja sen myötä korjaavat toimenpiteet pystytään toteuttamaan nopeasti ja niin, että ne näkyvät jo ensi vuodesta alkaen.

Uskon, että eduskunta on täysin yksimielinen siitä, että kohtuuttomiin siirtohintoihin ja monopolivoittoihin tulee puuttua. Siksi toivon, että tältä salilta saadaan vahva tuki tälle esitykselle.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Ja edustaja Arhinmäki.

17.13 Paavo Arhinmäki vas: Arvoisa herra puhemies! Vihdoinkin, voi sanoa. [Toimi Kankaanniemi: Niinpä!] Tätä esitystä on odotettu, vaadittu ja esitetty vuosien ajan. Sähköverkot ovat luonnollinen monopoli. Jos niitä ei rajoiteta, ne ovat oikeus painaa rahaa. Lähitökohtaisesti luonnollisten monopolien ei pitäisi olla koskaan rahastusvälineitä, vaan niiden pitäisi olla julkisessa omistuksessa. Näin valitettavasti Suomessa ei kuitenkaan ole.

Meidän sähköverkoistamme lähes puolet on kahden yhtiön hallussa, Carunan ja Elenian. Carunan pääomistajat ovat australialaisia pääomasijoittajia ja kanadalainen eläkerahasto. Elenian suurimpia omistajia ovat saksalainen rahoitusjätti ja australialaiset sijoittajat. Meidän luonnollisesta monopolista lypsetään rahaa, joka hyödyttää kansainvälisiä sijoittajia. Eikä tässä vielä kaikki. Pelkästään Caruna ja Elenia ovat viimeisen viiden vuoden aikana verokikkailulla siirtäneet arviolta 90 miljoonaa euroa meidän sähköverkoista, meidän sähkölaskuista otettuja voittoja ulkomaille veroparatiiseihin.

Arvoisa puhemies! Nyt tällä lainsäädännöllä halutaan puuttua siihen, ettei sähköverkoista voisi ottaa ylisuuria voittoja, mutta aivan kuten ministeri Lintilä totesi, myös tähän verokikkailuun ollaan puuttumassa niin, että ensi vuoden alusta korkovähennysoikeutta rajoitetaan. Tämä on iso kysymys. Ei vain näiden sähköverkkoyhtiöiden, ulkomaisten pääomasijoittajien omistamien sähköverkkoyhtiöiden osalta, vaan laajemminkin. On suuri ongelma Suomessa ja myös laajemmin Euroopassa ja maailmalla, että korkovähennyksillä kikkailemalla siirretään voittoja pois verotuksen piiristä veroparatiiseihin. Ei ole suomalaisen yhteiskunnan, Suomen kansalaisten eikä suomalaisten yritysten etu, että toiset hakevat tällä kilpailuetua.

Arvoisa herra puhemies! Erityisen paljon on pahennusta herättänyt Carunan toiminta, totta kai sen vuoksi, että ne olivat valtionyhtiö Fortumin omistamia verkkoja, jotka myytiin näille kanadalaisille ja australialaisille sijoittajille. Silloin vasemmistoliitto talouspoliittisessa ministerivaliokunnassa ainoana puolueena vastusti Caruna-kauppoja. [Timo Heinosen välihuuto] Silloin sanottiin jo, että tässä tulee käymään niin, että maksut nousevat ja rahat menevät ulkomaille. — Edustaja Heinonen, kun te siellä nyt huutelette, niin pitää muistaa, kuka silloin oli pääministerinä: kokoomuksen Jyrki Katainen. Kuka oli silloin elinkeinoministerinä, joka vastasi sähköverkoista? Kokoomuksen Jan Vapaavuori. [Välihuutoja kokoomuksen ryhmästä] Tässä ministeriaitiossa he molemmat sanoivat, että hinnat eivät tule nousemaan. Ja kävi juuri niin kuin vasemmistoliiton eriävissä mielipiteessä sanottiin. Valitettavasti hinnat tulivat nousemaan, me emme pystyneet estämään sitä, kun kokoomus halusi myydä Fortumin verkot ulkomaalaisille sijoittajille. [Timo Heinosen välihuuto] Minä en huutelisi kovin kovaan ääneen sieltä salista sen jälkeen, kun teillä on taustalla verkkojen myyminen kanadalaisille ja australialaisille ja se, että te olette toimineet hallituksessa ettekä ole puuttuneet siihen, miten nyt rahastetaan suomalaisia. [Timo Heinosen välihuuto]

Pöytäkirja PTK 11/2021 vp

Nyt on hallitus, joka puuttuu tähän. Ministeri Lintilä esitteli, että tuodaan uusi valvontamalli, jolla tiukennetaan sitä, miten verkkoyhtiöt voivat ottaa rahaa asiakkailtaan. Se tulee nopeasti nyt käyttöön, [Heikki Vestmanin välihuuto] sen merkitys on jo ensi vuonna 350 miljoonaa euroa tavallisten suomalaisten ihmisten, yritysten, yrittäjien hyväksi. Verkojen rakentamista ja ylläpidon kustannustehokkuutta tullaan tarkemmin valvomaan, ja tiukkojen rajoitusten jälkeen vielä puolitetään se, minkä verran voi tehdä korotuksia. Mitään näistä ei kokoomus saanut aikaan sinä aikana, kun teillä oli kaikki valta, kaikki mahdollisuudet. [Välihuutoja kokoomuksen ryhmästä] Ainoa, mitä te saitte aikaan, oli se, että te myitte verkot kanadalaisille, australialaisille sijoittajille. Minä, jos olisin kokoomuslainen, kiittäisin hallitusta, että nyt lopulta tähän on puututtu, [Heikki Vestmanin välihuuto — Välihuutoja kokoomuksen ryhmästä] enkä huutelisi sieltä, koska se huutelu ei ole kovin kunniaakasta tietäen, mikä on kokoomuksen historia vuosien ajan sähköverkkojen osalta. [Eduskunnasta: Voimakas puhe!]

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Nyt, arvoisat edustajat, näyttää siltä, että tämä ensimmäinen puheenvuoro aiheutti tarvetta debatoida. — Edustaja Satonen.

17.19 **Arto Satonen kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies...

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Satonen, nyt eivät sähkötkö toimi. Mikrofoni!

Arvoisa puhemies! Ei kannata provosoitua edellisestä puheenvuorosta. Jos se olisi teille ollut tärkeä asia, te olisitte hallituksesta lähteneet, mutta ette lähteneet. [Välihuutoja]
Mutta...

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Satonen, nyt taas katkesi.

...itse asia on vakava, ja se on toki hyvä, että tämä esitys on nyt tänne eduskuntaan tuotu. Toki vielä ei kyllä tiedetä, johtaako se todella siihen, että kohtuuttomista tuotoista päästään kohtuullisiin tuottoihin. Ja tietysti ihmettelemme sitä, että näitä muutoksia ei tehdä lakipykäliin, vaan mennään tämän Energiaviraston kautta. Mutta se on hyvä, että kun kokoomus on tästä tehnyt edustaja Vestmanin johdolla jo aikaisemmin lakialoitteen, niin sieltä on joitain kohtia tähän otettu mukaan, muun muassa kohta siitä, että pientuottaja huomioidaan jatkossa paremmin.

Nämä erityisesti Carunan mutta myös muiden ottamat tuotot ovat olleet täysin kohtuuttomia. Ihmiset eivät voi niitä hyväksyä, se on itsestäänselvä. Ja se on aivan varma, että meillä kaikilla on nyt yhteinen tahto tämän asian eteen tehdä asioita eteenpäin. Se vain, onko hallitus ottanut nyt riittävän rohkean askeleen, jää nähtäväksi.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Hoskonen.

17.21 **Hannu Hoskonen kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! On hyvä, että tämä laki saatiin vihdoinkin ja viimein tänne eduskuntaan. Ymmärrän toki kokoomuksen puheenvuoroissa tietynlaisen, miten sanoisin, pienen jälkiviisauden sävyn, senkin ymmärrän toki, kun yleensä ihminen on viisaimmillaan jälkikäteen. Ystäväni Ilomantsista,

Pöytäkirja PTK 11/2021 vp

vanha herrasmies, sanoo aina, että kun olisi tuota jälkiviisautta etukäteen, niin olisinpa vielä viisaampi mies. Mutta toivon mukaan tässä opitaan me kaikki.

Tärkeintä olisi huomata nyt tämän asian yhteydessä se, että kun tällaisia luonnollisia monopoleja on, niin niiden myynti ulkomaille vieraaseen omistukseen on aina riski. Tunnen edelleen suurta tuskaa siitä, että tämän turpeen seikkailun myötä meni näitä kotimaisia lämpöverkkoja ulkomaille. Minusta on ihan se ja sama, meneekö se energia sähköpiuhaa pitkin vai meneekö se onttoa putkea pitkin, siis se lämpöenergia. Mutta en lähde tässä sen enempää viisastelemaan. Totean vain sen, että hyvä, että näissä asioissa mennään eteenpäin, ja tärkeää olisi pitää kotimaisesta omistuksesta kiinni. Se on meidän henki ja elämä epävarmassa maailmassa.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Eestilä.

17.22 **Markku Eestilä kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Oli mielenkiintoista seurata edustaja Arhinmäkeä, kun hän kiihdytti tuolla pöntössä itseään, [Paavo Arhinmäki pyytää vastauspuheenvuoroa] ja seuraavassa puheenvuorossa hän vastaa, mikä olisi Fortumin osinkotasoa tänä päivänä, jos he eivät silloin olisi myyneet kaikkia Pohjoismaitten verkkoja. Fortum sai siitä 9,25 miljardia, ja minä mielelläni kuulen, mikä Fortumin strategiassa on mennyt teidän mielestänne pieleen ja paljonko osinko olisi tänä päivänä alempi. Mutta te olette sen suhteen asiantuntija, ja luotan teihin, kun kohta annatte sen arvion.

Arvoisa puhemies! Kiitän ministeri Lintilää pitkämielisyydestä ja siitä, että olette valmistellut tätä esitystä siihen muotoon, joka on jo huomattavasti parempi kuin se lausunnotla ollut hallituksen esitys. Ja täytyy nyt hieman omahyväisesti sanoa, vaikka Arhinmäki ei siitä nyt niin hirveästi innostunut, että kokoomus pani aika paljon painetta julkisuudessa tähän, että hallitus onnistui, mutta tässä on vielä pieniä valuvikoja, jotka sitten ehkä seuraavassa puheenvuorossa tuon esille. Pikkusen tiukempi olisi vielä pitänyt olla: nimenomaan tämän 8 prosentin alentaminen 5:een, [Puhemies koputtaa] ja ei kahdeksaa vuotta kattaa alijäämiä.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ja edustaja Arhinmäki.

17.23 **Paavo Arhinmäki vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Kokoomus oppositiossa ilmeisesti saa enemmän aikaa kuin hallituksessa. Allekirjoitan sen ajatuksen, että ehkä on parempi, että jatkossakin on niin, että punamulta hoitaa asioita hallituksessa ja kokoomus sitten oponoi oppositiossa.

Nimittäin jos katsoo sitä, mitä silloin kokoomus lupasi: Pääministeri Jyrki Kataisen mukaan kauppa ei nosta sähkönsiirtohintaa asiakkaille, koska sähkönsiirtoa ja sen hinnoittelua säädellään tarkasti. Elinkeinoministeri, kokoomuslainen Jan Vapaavuori taas vakuutti, että Fortumin sähkönsiirtoliiketoimintojen myynti on turvallinen ratkaisu Suomen energiapolitiikan kannalta. Ainoana minä sanoin, että ei ole eikä kannata tehdä. ”No, mitä Fortum teki näillä rahoilla?” edustaja Eestilä kysyi. Osti niillä rahoilla Uniperin, osti venäläistä energiantuotantoa. Ei sijoitettu kotimaiseen, työllistävään uusiutuvaan energiantuotantoon, vaan lähtivät Venäjän ja Saksan markkinoille. Minä olisin pitänyt parempana, että oltaisiin pidetty omat verkot omissa omistuksissa ja panostettu kotimaiseen energiantuotantoon, [Puhemies koputtaa] ei venäläiseen ja saksalaiseen.

Pöytäkirja PTK 11/2021 vp

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Nyt on aika täynnä. — Edustaja Sankelo.

17.24 **Janne Sankelo kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Siis tämä hallituksen esitys vie oikeaan suuntaan, kun tavoitteena on hillitä sähkönjakelun hintojen nousua. Monet kansalaiset ovat ärsyyntyneet sähkölaskuista, joissa sähkönsiirron hinta ylittää nykyään varsinaisen maksun itse sähköstä.

Siis tapahtumat juontavat juurensa sinne joulukuun 2011, kun oli Tapani-myrsky ja siitä tuli valtavasti kansalaispalautetta, niin kuin muistetaan. Silloin oltiin monia viikkoja ilman sähköä osissa Suomea, ja silloin asetettiin tavoitteeksi, että kansalaisten sähköhuolto olisi jatkossa varmemmalla pohjalla, ja sähköyhtiöt veloitettiin uuden lain nojalla työhön. Tämähän oli silloin se lähtökohta, jota nyt tässä sitten voidaan kritisoidakin — juuri näin.

On selvää, että jakeluhintojen tulee olla kohtuullisia, mutta samalla on tietenkin varmistettava, että yhteiskunnalle tärkeä toimiala pysyy energiamurroksen läpiviennissä toimintakykyisenä, ja tämän johdosta talousvaliokunnassa kun tätä asiaa nyt käydään lävitse, niin minusta on tärkeää [Puhemies koputtaa] kuitenkin tässä paineessa tehdä myös huolellinen vaikuttavuusarviointi niistä toimenpiteistä, [Puhemies koputtaa] mitä me nyt olemme tekemässä.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ja aika täynnä. — Edustaja Kankaanniemi jatkaa.

17.26 **Toimi Kankaanniemi ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Kansalaisaloitteen tekijöitä on nyt erityisesti kiitettävä siitä, että tämä asia on täällä. Uskon kyllä, että hallituskin sen olisi tuonut jossakin vaiheessa, mutta kansalaisaloite on aina hyvä siinä, että se panee hallitukseen vipinää tällaisessa asiassa. [Paavo Arhinmäki: Se oli hallitusohjelmassa!]

Hieman ihmettelen, että kokoomus nyt näistä osingoista puhuu tässä. Perussuomalaiset ovat koko ajan puhuneet kuluttajien asioista eli siitä, että kuluttajilta peritään aivan ryöstöhintaa sähkönsiirrosta. Sen kaikki tietävät, ja olemme monta kertaa kysyneet, mitä hallitus aikoo tehdä. No nyt on esitys — kiitos siitä. On saatava kohtuus näihin siirtoihin. Tämä on tietysti monopolitoimintaa ja sen tähden tavattoman hankalaa, mutta juuri sen tähden, että se on monopolitoimintaa, sitä pitää säädellä, ja säätelyvalta on eduskunnalla. Ja nyt täytyy tarkkaan valiokunnassa käydä läpi, että tehdään sellainen malli, laki, joka on kohtuullinen yhtiöille [Puhemies koputtaa] mutta oikeudenmukainen kansalle.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Mäkinen.

17.27 **Riitta Mäkinen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies...

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Anteeksi, edustaja Mäkinen, nyt ei mikrofoni ole päällä. — Nyt on.

Arvoisa puhemies! Monopoliasemassa toimivien verkkoyhtiöiden, sähkönsiirtoyhtiöiden, kohtuuttomat hinnankorotukset ovat piinanneet tavallisia suomalaisia ja elinkeinoelämää ja yrityksiä kohtuuttoman pitkään, ja olen äärettömän iloinen siitä, että nyt tämän hallituksen ja ministeri Lintilän toimesta tähän asiaan vihdoinkin ja viimein puututaan. Tämä laki on tärkeää saada voimaan mahdollisimman pian, koska vain sitä kautta Energiavirasto saa

Pöytäkirja PTK 11/2021 vp

ne tarvittavat työkalut, jotta voi näinkin merkittäviä muutoksia kesken valvontajakson tehdä.

Minä pidän äärettömän tärkeänä myös sitä, että hallitus on asettanut asiantuntijatyöryhmän pohtimaan tätä vaativaa kokonaisuutta myös enemmän. Tämä hallituksen esitys itsessään korjaa ja puuttuu jo merkittäväällä tavalla tiedossa oleviin epäkohtiin, mutta vielä on jäänyt pohdittavaa.

Pidän myös erittäin tärkeänä sitä, että näitä verokeinotteluun liittyviä kipukysymyksiä hallitus tulee aidosti käymään läpi, ja kysyisinkin ministeri Lintilältä nyt vielä kertaalleen, millä ajalla voimme odottaa hallituksen linjauksia verotuksellisista kysymyksistä ja millä ajalla asiantuntijatyöryhmä saa työnsä päätökseen.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ja aika on minuutti. — Edustaja Kiviranta.

17.29 **Esko Kiviranta kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On täysin kiistatonta, että käsittelyssä oleva hallituksen esitys on oikeansuuntainen ja korjaa Kataisen hallituksen virheitä, joissa kyllä korjattavaa riittää. [Tuomas Kettunen: Kyllä! — Puhujan mikrofonin sulkeutuu]

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ja nyt pitää korjata mikrofonin asentoa.

Jatkossa verkkojen kehittämisessä pyritään kustannustehokkuuteen vaatimalla verkko-yhtiöiltä kehittämissuunnitelma. Näin luodaan investointeihin läpinäkyvyyttä. Kustannuspaineita vähentää myös se, että kolmelle neljäsosalle verkkoyhtiöistä annetaan 8 vuoden lisäaika toimintavarmuusvaatimusten täyttämiseen. Jos sähkökatko on pitkä, sähkönkäyttäjä saa paremman korvauksen kuin tähän asti.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Harjanne.

17.30 **Atte Harjanne vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Itse asiassa kiitos ministeri Lintilälle esittelystä ja hyvästä, kattavasta ja hyvin valmistellusta ja palautetta huomioineesta esityksestä.

Edustaja Sankelo mielestäni nosti tuossa hyvin esiin, että vaikka tämä aihe on sinänsä tosi tärkeä ja tämä herättää intohimoja syystäkin, niin tässä on tosiasiaa myös tasapainoilua erilaisten tavoitteiden suhteen. Eli kyse ei ole pelkästään siitä, että hintoja pitäisi suit-sia, vaan meidän täytyy myös varmistua siitä, että meidän energijärjestelmä ja sähkönjakelu kulkevat energiamurroksen läpi ja toimittavat tasavarmaa energiaa.

Itse tästä luonnollisen monopolin yksityistämisestä ja myymisestä: Sitä kritisoidaan usein ja ihan hyvistä perusteluistakin, mutta keskeisen tärkeää on kuitenkin tämmöisen monopolin hyvin suunniteltu ja toteutettu sääntely, oli omistaja sitten kuka tahansa. Sitähän tämä esitys nyt tekee, ja odotan innolla, että valiokunnassa tähän pureudutaan sitten vielä tarkemmin.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ledamot Adlercreutz.

17.31 **Anders Adlercreutz r** (vastauspuheenvuoro): Ärade talman! Tämä on ongelma, josta on puhuttu pitkään, ja syyllisiä on varmaan monia, syitä monia, ja toki yksi syy on se

Pöytäkirja PTK 11/2021 vp

asia, jonka edustaja Sankelokin tuosta nosti esille, reaktio tapaninpäivän myrskyyn. Vaadittiin uusi hallitus, jotta saataisiin tähän jotain tolkkua. Hallitusohjelmaan kirjattiin tämä tavoite, ja nyt se on ministeri Lintilän hyvän työn johdosta sitten vihdoinkin tässä salissa.

Hallituksen tietenkin pitää tehdä sellaisia esityksiä, jotka voivat mennä läpi, joita voidaan toteuttaa, jotka eivät juutu oikeusasteisiin täällä tai Euroopassa, ja aina kun puututaan yritysten tekemisiin, yritysten investointeihin, niin juridiikan kanssa pitää olla tarkka. [Kokoomuksen ryhmästä: Kyllä!] Aina voi olla aggressiivisempi, varsinkin jos esityksiä kirjoittaa Facebookiin, mutta kun niistä tulee lainsäädäntöä, niin on varma, on parempi tehdä tarkkaa työtä, tehdä sellaista työtä, että siitä oikeasti syntyy konkreettisia parannuksia, ja siihen tässä nyt on pyritty. Ja pitää kyllä kiittää ministeriä [Puhemies koputtaa] hyvästä työstä ja että tämä ilmeisesti saa nyt sitten laajaa tukea myöskin talousvaliokunnassa, [Puhemies: Och nu räcker det!] koska sen se ansaitsee.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ja nyt edustaja Kosonen.

17.32 Hanna Kosonen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! On helppo yhtyä edustaja Adlercreutzin sanoihin. Kiitoksia huolellisesta, hyvästä työstä ministeri Lintilälle. Tämä hallituksen esitys toteuttaa nopeasti, tehokkaasti ja oikeusjärjestystä noudattaen tätä tavoitettamme siirtohintojen alas painamisesta.

Edustaja Eestilä sanoi, että olisi syytä laskea tätä rajaa, jolla siirtomaksuja kerralla voi nostaa — tällä hetkellä se on 15 prosenttia ja hallituksen esityksessä se on 8 prosenttia — että se pitäisi tuoda sinne 5 prosenttiin asti. Minusta tämä on hyvä tutkia perustuslakivaliokunnassa, mikä se raja onkaan. Tässä on haluttu tehdä sellainen esitys, että läpi varmasti sitten menee.

Toinen asia: edustaja Satonen puhui myös riittävästä rohkeudesta, ja asia on näin, että EU-lainsäädäntö ja tämänhetkiset [Puhemies koputtaa] viralliset EU-oikeuden ratkaisut eivät mahdollista tämän tiukempaa [Puhemies: Ja aika täynnä!] suoraan lakien mukaan sääntämistä.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Vestman.

17.33 Heikki Vestman kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Fortumin verkkojen myynti oli virhe. Mutta minun kysymykseni on se, miten Hirvensalmella asuvaa senioria, joka lämmittää omakotitaloaan sähköllä, olisi auttanut se, että Fortumin verkot olisi jätetty myymättä. Ei mitenkään, koska hänen verkkoyhtiönsä — itäsuomalainen iso verkkoyhtiö, joka on keskustalaisten kuntien omistuksessa — olisi silti korottanut siirtohintoja. Se on korottanut perusmaksua ennätykselliset 85 prosenttia tässä neljän vuoden aikana. Eli yhtä lailla julkinen monopoli on ahne, jos sitä ei tiukasti säännellä.

Poliitikoilla on vastuunsa sen takia, että voimassa oleva laki on sallinut tällaisen valuvikaisen valvontamallin. Nekään poliitikot, jotka eivät ole olleet tekemässä sähköverkkoja koskevia päätöksiä, eivät ole kyenneet esittämään toteuttamiskelpoisia konkreettisia ratkaisuja asian korjaamiseksi ennen kokoomuksen esitystä keväällä. On hienoa, että hallitus on tullut kokoomuksen linjalle, mutta ei vielä riittävästi. Haluan kysyä ministeri Lintilältä: [Puhemies koputtaa] minkä takia verkkoyhtiöille ollaan sallimassa ylimääräinen hinnankorotusmahdollisuus [Puhemies koputtaa] eli tämä kahdeksan vuoden alijäämän tasoitusjakso?

Pöytäkirja PTK 11/2021 vp

Toinen varapuhemies Juho Eerola: No niin, nyt ei ylimääräistä aikaa anneta. — Edustaja Ovaska.

17.35 **Jouni Ovaska kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On hienoa, että edustaja Vestman on tullut hallituksen linjoille. Hän taitaa olla eri linjoilla kuin oma puolueensa kokoomus, joka aikoinaan tämän sotkun on saanut aikaiseksi. Kun muistellaan, niin edustaja Arhinmäkeä, edustaja Sipilää ja edustaja Pekkarista haukuttiin tuomiopäivän peikoiksi silloin, kun he puhuivat näistä luvuista. He sanoivat, että kasvoton omistaja vie rahat. Ja muistan vielä, kun edustaja Pekkarinen aikoinaan muistutti siitä, että hintaerot eri puolilla maata asuvien kesken kasvavat vain. Eli kyllä, silloin kun tätä sähkömarkkinalakiä on uudistettu kokoomuksen ollessa vallassa, ei ollut kunnan infoa, ei ollut laskelmia, ei ollut tietoa niistä kokonaisuuksista, mitä tulee tapahtumaan. Mutta muun muassa edustajat Arhinmäki, Pekkarinen ja Sipilä muistuttivat tästä. Eli toivottavasti myös edustaja Pekkarinen on nyt kuulolla, miten vihdoinkin tämä punamultahallitus pystyy tämän muutoksen tekemään ja tämän Kataisen järjettömyyden korjaamaan.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Heinonen.

17.36 **Timo Heinonen kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Kiitos kansalaisaloitteen tekijöille, tämä on herätellyt myös tätä hallitusta toimiin tässä kysymyksessä. Ja tänään meillä on käsittelyssä myös kokoomuksen kansanedustaja Heikki Vestmanin tekemä lakialoite, joka olisi huomattavasti reilumpi suomalaisten kiinteistöjen omistajille. [Paavo Arhinmäen välihuuto] Tämä hallituksen esitys jää valitettavasti siirtohintojen hillitsemisessä puolitiehen.

Kohtuuttoman voiton jaosta on täällä tänään puhuttu paljon. Täytyy todeta, että yhtä lailla tähän ovat syyllistyneet yksityiset kuin julkisetkin verkkoyhtiöt. Esimerkiksi pelkästään kuntien verkkoyhtiöt maksoivat vuosina 2016—2019 voittoa omistajilleen yli 600 miljoonaa euroa.

Arvoisa puhemies! Kysyisin ministeriltä: miksi ette ottaneet käyttöön kansan toivomaa mallia, jossa esimerkiksi vähällä käytöllä olevan vapaa-ajanasunnon voisi laittaa [Puhemies koputtaa] niin sanotusti seisontaan, eli siirtomaksua maksettaisiin ainoastaan silloin, kun sähköä tosiasiallisesti siirretään?

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ja seuraavaksi edustaja Slunga-Poutsalo.

17.37 **Riikka Slunga-Poutsalo ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On mukava huomata, että tässä ovat kaikki puolueet tulleet perussuomalaisten linjoille. [Naurua] Vähän hihittelen mielessäni sitä, että edustaja Arhinmäki täällä pesee historiaa puhtaaksi. Oli ihan kunnioitettavaa, että hallituksessa tätä asiaa vastustitte, mutta hallituksessa pysyitte ja verkot myytiin. Perussuomalaiset saivat silloin vuonna 2013 kuulla sekä vasemmalta että oikealta pommitusta siitä, kuinka me emme ymmärrä, kuinka hyvä bisnes tässä on. Lueskeltelin eduskunnan pöytäkirjaa 12. päivältä joulukuuta 2013, jossa eräs silloinen perussuomalaisten puheenjohtaja totesi hyvin ennalta nähtävästi: ”Pian saamme kirjeen kotiimme: ’Korotamme sähkösi hintaa, sinun ei tarvitse tehdä mitään.’” Tämä oli kyllä todella ennalta nähtyä. Oikeasti hyvä asia, että vihdoinkin kaikki puolueet ovat tulleet perussuomalaisten linjoille. — Kiitos.

Pöytäkirja PTK 11/2021 vp

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Ja edustaja Arhinmäki on jo siellä valmiina.

17.38 **Paavo Arhinmäki vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! On mielenkiintoista ja miellyttävää, että perussuomalaiset lopulta myöntävät, että entinen edustaja, ministeri Soini on todella ollut perussuomalaisten puheenjohtaja. Viimeiset kuusi vuotta täällä on pesty käsiä ja väitetty, että Soinilla ei ole mitään tekemistä nykyisten perussuomalaisten kanssa.

Arvoisa puhemies! Muistan, kun edustaja Heinonen täällä on yrittänyt jotenkin antaa ymmärtää, että se, että vastustaa, äänestää vastaan, julkisesti kertoo, miten käy, jättää eriävän mielipiteen, ei olisi toimintaa. Hän jopa kävi hakemassa ne pöytäkirjat, kun ei uskonut, että niihin on jätetty eriävä mielipide. [Timo Heinonen: Kuka jätti?] Kyllä oli jätetty, jossa kerrottiin juuri se, mitä täällä tapahtui. Se on minusta anteeksiantamatonta, että täällä ensinnäkin kokoomus myi Carunat, sen jälkeen te olitte hallituksessa, te ette tehneet asialle mitään, ja nyt kun tämä asia lopulta hoidetaan hallitusohjelmakirjauksella, hallituksen esityksellä, niin täällä väitätte, että se onkin kokoomuksen ansiota.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Eestilä.

17.39 **Markku Eestilä kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ensinnäkin edustaja Arhinmäelle totean, että Fortum myi nämä verkot. Ja aina kun hallitus lähtee vastamaan jonkun pörssiyhtiön näkemyksiin, mitä tehdään ja mihinkä omaisuuseriä siirretään ja mikä on se ydinbisnes, niin tässä tapauksessa, kun valtio omistaa yli 50 prosenttia, niin tietenkin ministeri Haavisto, joka silloin vastasi omistajaohjauksesta, totta kai silloin esitti oman näkemyksensä... [Puhujan mikrofoni sulkeutuu]

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Anteeksi, edustaja Eestilä, nyt joku liian innokas... [Paavo Arhinmäen välihuuto]

Puhemies! Ymmärrän, että Arhinmäki ei kestä totuutta kuulla, minä ymmärrän sen. Mutta edustaja Arhinmäki on... [Hälinää — Puhemies koputtaa]

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Kuunnellaanpa nyt, edustaja Eestilällä on puheenvuoro ja sen jälkeen katsotaan.

Kiitoksia, puhemies, että pidätte kansanedustajan puolta. — Edustaja Arhinmäki ei vielä oikein ymmärrä, että tällä kaupalla ei ollut mitään tekemistä siihen, että Energiavirasto teki itsenäisen päätöksen, jolloin vuoden 2016 alussa tämä kohtuuttomuus alkoi. Pitää tosiasioita tässä salissa puhua, että tämä on Energiaviraston aikaansaama, ja silloin ihmettelin jo jonkun verran energia-alaa ymmärtävänä, miten tämä voi olla mahdollista, että yhtäkkiä tämä repesi, ja se on se syy, Energiaviraston kohtuuttomuus, että 2008 lähtien siirtöhinnat ovat kaksinkertaistuneet eli sataprosenttisesti. Mutta minulla on lakialoite, jossa sähköveroa alennetaan alueellisesti, ja minä näen sen jo nyt, että Arhinmäki on ensimmäisenä puolustamassa, että tämä lakialoite menee läpi.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Nyt mainittiin sekä edustaja Arhinmäki että vihreät. — Edustaja Arhinmäki ensin.

Pöytäkirja PTK 11/2021 vp

17.41 **Paavo Arhinmäki vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Ensinnäkin, kuka oli itse asiassa vastuussa siitä, että Fortumin verkot voitiin myydä? Se oli itse asiassa kokoomuslainen elinkeinoministeri Vapaavuori. Hän oli sähköverkoista vastaava ministeri, ja hänen esityksestään luovuttiin Fortumin verkkojen osalta siitä, että ne oli merkitty sellaisiksi, että niitä ei voi myydä. Se oli työ- ja elinkeinoministeriön ministeri Vapaavuoren esitys, ja hän sanoi, että tämä ei ole mikään ongelma.

Toinen kysymys on se, että eiväthän näitä hintojen nousuja selitä vain Caruna-kaupat — ne selittävät sen, miten meidän yhteisiä rahoja on valunut ulkomaalaisille sijoittajille ja niistä ei ole maksettu veroja — vaan sitä selittää se, että ei ole puututtu tähän kaikkina niinä vuosina, kun kokoomus on ollut hallituksessa, ei ole puututtu tähän rahastusmalliin, johon nyt nimenomaan tällä lainsäädännöllä puututaan. Siksi minä ihmettelenkin, että sanotaan, että tämä on kokoomuksen ansiota, [Puhemies koputtaa] nyt kun olette oppositiossa, kun te ette hallituksessa tähän nimenomaiseen asiaan puuttuneet.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ja edustaja Holopainen.

17.42 **Mari Holopainen vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On selvää, että tässä on yksi mennyt esimerkki suomalaisen lainsäädännön epäonnistumisesta, kun Jyrki Katainen antoi vuonna 2013 hallituksen esityksen uudeksi sähkömarkkinalaiksi. [Timo Heinonen: Eikö se ollut Pekka Haavisto?] — Täällä ainakin mainitaan pääministeri Jyrki Kataisen hallitus. [Timo Heinonen: Se puuttuu sieltä!] — On selvää, että meillä on puutteita vaikutusarvioinneissa, meillä on puutteita lainvalmistelun riippumattomuudessa, ja on tosi tärkeätä, että tässä on nyt otettu mukaan tutkijaryhmää tämän lain jatkovalmisteluun. Tästä saadaan jo merkittäviä parannuksia aikaan.

Talousvaliokunta käy kuitenkin varmasti hyvin huolella läpi tämän lakiesityksen. Tämä on yksi meidän tämän kauden merkittävimmistä kokonaisuuksistamme.

Kiitos kansalaisaloitteen tekijöille tärkeästä aloitteesta ja tärkeästä työstä. On selvä, että luonnollisia monopoleja ei pidä säädellä näin kuin on tehty, [Puhemies koputtaa] ja tähän nyt pureudumme hyvin huolella.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Seuraavaksi edustaja Piirainen.

17.43 **Raimo Piirainen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Joo, kyllähän tämä asia, sähkönsiirto, on puhuttanut hyvinkin paljon kansalaisia, ja kyllähän se on arvattavaa, kun siirtohintaa on noussut niin merkittävästi.

Kyllä täällä on totuuttakin puhuttu opposition puolelta: vuonna 2011 myrskyjen vaikutukset olivat se vaikutin, ja olin itsekin silloin täällä eduskunnassa, ja siitä lähti lainsäädäntö liikkeelle. Se, mitä tässä välillä on tapahtunut, on sitten taas asia erikseen.

Ja vielä sitten: Tämä Energiavirasto, jonka muistaakseni Eestilä mainitsi, on itsellinen toimija, ja Energiavirasto on korjannut laskentamallia, ja sen vaikutus on ollut aika merkittävä sähkönsiirtoon. Nyt sitä ollaan korjaamassa, ja tätä kohtuullista tuottoa on säädetty alaspäin, eli mielestäni tässä nyt mennään siihen kohtuullisempaan suuntaan ja kansalaisille tulee säästöä tässä sähkönsiirrosta. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Kalli.

Pöytäkirja PTK 11/2021 vp

17.44 **Eeva Kalli kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Näin se tosiaan on, että poliitikot kantavat viimekätisen vastuun, ja nyt sitä vastuuta kannetaan. Kiitos ministeri Lintilälle ja hallitukselle tästä erinomaisesta paketista, joka on kyllä rajua. Jos jakeluverkoyhtiöt keräävät asiakkailtaan ensi vuonna keskimäärin 350 miljoonaa euroa vähemmän kuin viime vuonna, niin kyllä se on aikamoinen summa, eli kyllä tätä pakettia voi sanoa todella rajuksi. Kiitos siis siitä ministerille ja hallitukselle.

Kiitos myös kokoomukselle siitä, että olette myös heränneet tähän asiaan asiakkaan näkökulmasta. [Kimmo Kiljunen: Vihdoin ja viimein!] Täällä on tosiaan jo viitattu Fortumin verkkojen myyntiin, mutta kuten sanottu, niin vielä suoraan siihen hinnoitteluun vaikuttaa se viranomaisen valvontamalli, joka sitten puolestaan saa reunaehtonsa sieltä lainsäädännöstä. Ja se tarkoittaa tietysti, että silloin Hannu- ja Tapani-myrskyjen jälkeen, [Puhemies koputtaa] kun lainsäädäntöä muutettiin, se oli pontimena sille sen jälkeen laaditulle valvontamallille.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ja nyt edustaja Semi.

17.46 **Matti Semi vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Hallituksen esitys on erittäin hyvä, ja oikeastaan itse mietin sitä sillä tavalla, että se on vielä parempi kuin meidän hallituskirjauksemme, että sitä on paranneltu vähän siitä eteenpäin.

Kun aina tarkastelee sähkölaskua, mikä kotiin tulee, niin kun asuu tuolla harvemmin asutulla alueella, siinä on loppujen lopuksi se sähkönhinta aika mitätön suhteessa siihen siirtomaksuun. Ja mitä harvemmalle alueelle mennään, sen tiukemmaksi nousee se hinta näissä siirtohintasähkölaskuissa johtuen siitä, että maakaapelointia tehdään ja sitten levitetään näitä kaistoja uusien linjojen tekoa varten, tienvarsiin siirretään metsäkaapeleita pois puitten likeltä. Se aiheuttaa sen, että näihin siirtomaksuihin tulee lisää kustannuksia, ja nyt on erittäin hyvä, että näitä maksuja rajataan [Puhemies koputtaa] ja pidetään kiinni siitä, että siirtohinnat alueilla eivät nouse liikaa.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Minä rajaan puheenvuoron minuuttiin. — Edustaja Aittakumpu.

17.47 **Pekka Aittakumpu kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä on mielenkiintoinen keskustelu. Nyt meillä on tässä käsillä sellainen hallituksen esitys, joka oppositionkin mielestä on niin hyvä, että he yrittävät omia sen aivan itselleen. Pääasia, että meillä on tässä tällainen hyvä esitys.

Olemme nyt käyneet keskustelua siitä, mitä on aikaisemmin tapahtunut ja mitä on aikaisemmin tehty, mutta tietysti painopisteen täytyy olla siinä, mitä nyt tehdään. Nyt meillä on tämä hyvä, erinomainen esitys, joka asiantuntijoiden laskelmien mukaan tulee merkittävästi laskemaan sähkönsiirtohintoja niin yksityisillä kuluttajilla kuin esimerkiksi maataloudessa ja pienteollisuudessa. Tämä on erinomainen suunta, ja pidän hyvin tärkeänä sitä, että näitä vaikutuksia nyt sitten arvioidaan ja seurataan tarkasti ja että hallituksen tahto on se, että ollaan tarvittaessa valmiita myöskin uusiin muutoksiin.

Muistuttaisin myös siitä, että tämä asia tosiaan on kirjattu jo hallitusohjelmaan ja hallituksella on ollut selkeä tahto tehdä nämä tarvittavat muutokset.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Vikman.

Pöytäkirja PTK 11/2021 vp

17.48 **Sofia Vikman kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Näyttää siltä, että hallitus on parantanut omaa esitystään siitä, miltä se alkujaan näytti, kokoomuksen ja edustaja Vestmanin esityksen myötä, hyvä niin. Esimerkiksi pientuotanto vapautetaan viimeinkin monopolin kynsistä.

Parannettavaa kuitenkin jäi merkittävästi. Hallitus ei puutu verkkoyhtiöiden kohtuulliseen tuottoon mitenkään pykälämuutoksin vaan siirtää ongelman Energiaviraston käsiin. Verkkoyhtiöiden tuottoa on leikattava rohkeammin ja lainsäädännön turvin. Verkkoyhtiöiltä on vaadittava yhteiskuntavastuuta, ja ihmisille on annettava mahdollisuus päättää säävarmuuden tasosta.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Myönnän vielä vastauspuheenvuorot edustajille Kivisaari, Kinnunen ja Kiljunen, ja sen jälkeen kuulemme ministerin vastauksen. — Edustaja Kivisaari.

17.49 **Pasi Kivisaari kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kun oppositiopuolueiden puheenvuoroja kuuntelee, niin ilmassa säteilee vähän sellainen väärin sammutettu tulkinta, eli toisaalta keuhataan ja ikään kuin korostetaan hyviä lähtökohtia, mutta kuitenkin puheenvuoroissa on jonkinlainen kitkeruus siitä, että tämä punamultahallitus tähänkin kykeni.

Tämä ministeri Lintilän esitys on nimenomaan huuto kohtuullisuudelle niin kuluttajien näkökulmasta kuin sähkönsiirtoyhtiöidenkin osalta, ja kyllä tämä on myös sen mökinmummon puolustuspuheenvuoro sähkönsiirtohintoja vastaan.

Pitää tietysti muistaa, että jatkossakin täytyy olla myös huoltovarmuuden lähtökohtana se, että kotien jääkaapit eivät lämpene tai pakastimet sula, mutta uskon, [Puhemies koputtaa] että myöskin nämä mahdollisuudet tässä jäävät.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Ja edustaja Kinnunen.

17.51 **Mikko Kinnunen kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Tällä hallituksen esityksellä, joka on jo siellä hallitusohjelmassa, ja kansalaisaloitteella ja kokoomuksen lakialoitteella on sama tavoite: verkkoyhtiöiden tuottojen leikkaaminen. Tämä hallituksen esitys kuitenkin kattaa nämä samat tavoitteet ja toimet, mutta realistisemmin ja nopeammin toteutettavassa muodossa, varmalla pohjalla.

Suuret kiitokset ministeri Lintilän johdolla tehdystä esityksestä, joka oikeasti laskee sähkönsiirtohintoja. Muutos näkyy eri aikaan riippuen siitä, minkä jakeluverkkoyhtiön alueella asuu. Jollakin hinta voi pudota jo tänä vuonna, toisilla useiden vuosien päästä. Lakimuutos painaa aidosti jarrua myös hintojen nousulle. Jatkossa kertakorotus voi olla vain puolet nykyisestä, ja yhtiöiden korkeinta sallittua tuottoa [Puhemies koputtaa] lasketaan.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Vielä edustaja Kiljunen, ja sen jälkeen ministerille.

17.52 **Kimmo Kiljunen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Vanha sanonta on, että tikulla silmään, joka vanhoja muistelee. Tässä kohdassa ehkä kuitenkin se vanhojen muistelu on paikallaan monestakin syystä. Keskeisin argumentti on tietenkin siinä, että luonnollinen monopoli, kantaverkkoyhtiö, joka on julkinen, yksityistetään ja annetaan kansainvälisten pääomasijoittajien käsiin — tässä mielessä tavallaan kasvottomalle toimi-

Pöytäkirja PTK 11/2021 vp

jalle. Tässä on ongelmana ollut aidosti se, että hinnat ovat karanneet sillä tavalla, että kansalaiset kokevat oikeudettomana asetelmana tämän, että monopoliyhtiö voi laskuttaa. Mutta toinen ja se iso kysymys tässä on tämä huoltovarmuusasia. Tämä on strateginen ala koko kansakunnan osalta, kun me puhumme kantaverkoista, ja se, minkä takia kannattaa nyt mennyttä muistella, on se, että vastaisuudessa olisimme huomattavasti tarkempia sen suhteen, kuinka julkista omaisuutta, julkisia yhtiöitä lähdetään yksityistämään. Tässä on nyt varoittava esimerkki siitä, että hillintää tässä suhteessa kannattaa harrastaa.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ja nyt ministeri Lintilä, olkaa hyvä.

17.53 Elinkeinoministeri Mika Lintilä: Kiitoksia, herra puhemies! Kiitoksia kommentteista. Muutama kommentti omalta puoleltani.

Oikeastaan tuohon edustaja Satosen hyvään puheenvuoroon, jossa oli minun mielestäni aika lailla se keskeinen kysymys, kun te kysyitte, miksei määritellä laissa: Siksi, että EU-lainsäädäntö asettaa reunaehdot, jotka estävät tämän. [Timo Heinonen: Ei pidä paikkaansa!] Tämä on hyvin yksiselitteinen. Tämä on tullut valmisteluajana selville. Se hyvin aukottomasti kerrotaan tässä hallituksen esityksessä, entinen valtioneuvoston jäsen, entinen valtionasiamies asiantuntijalainsunnossaan kertoo tämän hyvin aukottomasti, ja tämä on varmasti hyvä sitten käydä perustuslakivaliokunnassa läpi.

Oikeastaan tähän liittyy se, mitä nyt jo tilaisuudesta poistunut ryhmän puheenjohtaja Adlercreutz sanoi, että kannattaa tehdä lainsäädäntöä, joka menee läpi. Jos nyt otetaan tämä kansalaisaloite tai kokoomuksen malli, hyvin vahva käsitys on siitä, että se tulee törmäämään tai törmäisi tekijöihin, niin että se ei menisi läpi. Me oltaisiin tilanteessa, että kahteen kolmeen vuoteen ei tapahtuisi minkäänlaisia muutoksia. Jos 350 miljoonaa tulee ensi vuonna, seuraavana 350 ja seuraavana, niin se on aika kova riski ottaa miljardin riski, kun kuitenkin on todennettavissa, että näillä esityksillä me olemme suunnilleen samassa lopputuloksessa kansalaisaloitteen ja tämän hallituksen esityksen välillä. Eli kyllä tässä kannattaa pelata varman päältä. En lähtisi ottamaan tuota riskiä.

Muutamia kysymyksiä oli tässä. Nämä verotukselliset kysymykset käsittääkseni käydään riiheen mennessä, ja tämä, voitaisiinko jättää siirtomaksut hoitamatta tai laittaa tällainen, voisiko sanoa, seisokkiin, on aika vaikea kuvio, koska se kuitu tai johtohan on siellä olemassa ja silloinhan sinulla on se käytettävissä ja tietysti se yhtiö on maksanut siitä, että se on laitettu.

Sitten toisaalta minä haluan huomauttaa nyt sellaisen asian, että tämä esitys tekee 40 prosentin leikkauksen näitten yhtiöitten tulokseen, ja se on aika raju. Kertokaa minulle yksikin sellainen päätös, joita nyt on hallituksen esityksellä tällaisenaan tehty, jossa on tehty näin raju leikkaus.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Ja nyt menemme puhujalistaan. Siellä ensimmäisenä edustaja Aittakumpu.

17.56 Pekka Aittakumpu kesk: Arvoisa puhemies! Niin kuin tässä keskustelussa on jo hyvin tullut esille, sähkö on meille kaikille tärkeä, ja tunnelma täällä salissakin on ollut varsin sähköinen. Tämä asia on pitkään puhututtanut, ja on aivan erinomaista ja hienoa, että nyt meillä on tämä hallituksen esitys tässä käsillä ja voi todella todeta, että vihdoinkin tälle asialle tehdään jotakin todella vaikuttavaa.

Pöytäkirja PTK 11/2021 vp

Sähkön saannin turvaaminen on aivan ensiarvoisen ja äärimmäisen tärkeää, ja siksi on hyvä, että tämä hallituksen esitys on valmisteltu hyvin huolellisesti ja että se myös turvaa sähkön toimitusvarmuutta. Sähkön siirron kohtuuttomiksi nousseet hinnat ovat täysin ymmärrettävästi harmittaneet ja suututtaneetkin suomalaisia. Siksi oli tärkeää, että saimme kirjattua hallitusohjelmaan siirtohintojen kohtuullistamisen keväällä 2019. Asian tärkeyttä ja kiireellisyyttä kuvastaa se, että meillä on nyt tänään käsiteltävänä myös kansalaisaloite ja kansanedustajien lakialoitteita, joiden tavoitteet ovat samansuuntaiset.

Hallituksen esityksessä muutokset tehdään meidän kansallisen perusoikeussääntelyn ja EU-lainsäädännön puitteissa. Hallituksen esitys myös pääosin kattaa samat tavoitteet ja toimet, mutta realistisemmassa ja nopeammin toteutettavassa muodossa, kuten ministeri äsken kertoi. Tämä hallituksen esitys hillitsee siirtohintoja ja kääntää ne laskuun ja merkitsee sitä, että pitkällä aikavälillä sähkön siirtohinnat tosiaan laskevat kotitalouksilla ja muun muassa maataloilla jopa sadoilla euroilla vuodessa. Eri yhtiöt ovat toki Suomessa toimineet eri tavoin, ja osa ei ole pyrkinyt maksimoimaan tuottoa nytkään.

Arvoisa puhemies! Haluan nostaa esille myös muutaman muun hallituksen hyvän sähkön liittyvän toimen. On hyvä, että teollisuuden sähkövero laskettiin EU:n minimiin ja että tämän vuoden alusta yli 30 000:n maatalousyrittäjien sähkövero on laskettu. Sähkö ja sähköverkot kuuluvat ihmisten ja yritysten perustarpeisiin ja niiden tulee toimia koko Suomessa ja niiden käyttöön tulee jokaisella ehdottomasti olla varaa.

Arvoisa puhemies! Asumisen, yrittämisen ja elämisen kustannuksia tulee muiltakin osin kohtuullistaa. Ylimääräistä rasitusta ihmisille ei pidä säilyttää vaikkapa ilmastonmuutoksen torjunnan nimissä. Esimerkiksi öljylämmittäjiä ei pidä pakottaa tekemään kohtuuttomia ratkaisuja, eikä hallitus tällä tavalla ole tehnytään, vaan on aivan oikein kannustanut esimerkiksi avustusten muodossa halukkaita vaihtamaan lämmitysmuotoaan.

Arvoisa puhemies! Hallitus on koronan torjunnan ohella kyennyt moniin päätöksiin, joista tämä sähkön siirtohintojen kohtuullistaminen on yksi hyvä esimerkki. Huolenpito ja elämisen edellytykset vahvistuvat koko Suomessa.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Vestman.

18.00 **Heikki Vestman kok:** Arvoisa puhemies! Sähkön siirtohinnat on saatava viimein kuriin. Sain seniorin, jota kutsuttakoon Matiksi, omaisilta kirjeen. Matti on yli 80-vuotias omaishoitaja muistisairaalle puolisolleen. Matin sähkölaskut ovat 2 900 euroa vuodessa. Matin pienestä eläkkeestä menee lähes puolet sähkölaskuihin, siis lähes puolet vuoden eläkkeistä. Kohtuuttomuus ei johdu sähköenergian vaan sähkön siirron kalleudesta. Tämä kertoo karua totuutta kohtuuttomuudesta.

Arvoisa puhemies! Sähköverkko on luonnollinen monopoli. Kuluttaja tai yritys ei pysty valitsemaan sähkönjakelua tarjoavaa yritystä. Ilman tiukkaa valvontaa olemme alueemme monopoliyhtiön armoilla. Suomalaisen suojeleminen kohtuuttomalta monopolihinnonteulta on epäonnistunut. Viime kädessä lainsäätäjä on päästänyt valloilleen rahastuskoneen. Toisin kuin täälläkin on tänään väitetty, Fortumin jakeluverkkojen myynti ei ole perimmäinen syy siirtohintojen nousuun, vaikka virhe olikin. Kohtuuttomiin hinnankorotuksiin ja voitonjakoon ovat syyllistyneet myös kuntien sähköverkkoyhtiöt. Julkinenkin monopoli käy ahneeksi, jos hintoja ei riittävän tiukasti suitsita. Eräs Itä-Suomen kuntien verkkoyhtiö on korottanut neljässä vuodessa siirron perusmaksua ennätyselliset 85 prosenttia. Tämä piiloverotus on ollut monen kunnan tarkoin varjeltu salaisuus.

Pöytäkirja PTK 11/2021 vp

Siirtohintojen nousun taustalla on ollut ennen muuta vuonna 2016 voimaan astunut hintojen valvontamalli, joka määrää siirtohintojen enimmäistason. Tässä mallissa on lukuisia valuvikoja. Asiantuntija-arvioiden mukaan sähköverkkomonopolin sallitaan periä suomalaisilta perusteettomia tuottoja 500—700 miljoonaa euroa joka vuosi. Liian lepsusti muotoiltu laki on mahdollistanut tämän. Nykylaki sanoo, että siirtohintojen pitää olla kohtuullisia, mutta se ei kerro, mikä on kohtuullista. Tämä on ongelma.

Poliitikoilla on vastuunsa. Nekään poliitikot, jotka eivät ole olleet tekemässä sähköverkoja koskevia päätöksiä, eivät ole esittäneet todella konkreettisia ja toteuttamiskelpoisia ratkaisuja nouseviin siirtohintoihin — ei siis ainuttakaan konkreettista esitystä, ei teiltäkään, edustaja Arhinmäki, ennen kokoomuksen viime kevään lakialoitetta. Ja kun olen kuunnellut tätä keskustelua tänään, niin en ihmettele, ettei niitä esityksiä ole tullut, koska tämä keskustelu on pääosin mennyt ihan ohi aiheesta.

Arvoisa puhemies! Kokoomuksen vuosi sitten esittämässä ratkaisussa lakimuutoksen kautta sähkönsiirtohintoja leikattaisiin ja perusteeton monopolituottojen kääriminen pysäytetään. Oli ilo huomata, että syksyllä ratkaisumme sai myös suomalaisilta vankan tuen, kun vastaava kansalaisaloite keräsi yli 50 000 allekirjoitusta kasaan — kiitos sen alullepanijoille ja allekirjoittajille.

Nyt käsittelyssä olevassa hallituksen esityksessä on otettu oppia tästä kokoomuksen ratkaisusta. Suunta on oikea. Hallitus on vihdoin tunnustanut kokoomuksen vaatimukset korjata valvontamalli ja leikata monopolituottoja. Vaikutusarvion mukaan hallituksen mallilla monopolituotot leikkaantuisivat 350 miljoonalla eurolla vuodessa, kokoomuksen mallissa vastaava luku on 500—700 miljoonaa euroa. Tämä on enemmän kuin 350 miljoonaa euroa. Kokoomuksen mallin ydinvaatimukset ovat, että vähäriskisen liiketoiminnan tuotoprosentin on oltava matala ja vastattava yhtiön todellista pääomarakennetta. Verkon arvon, jolla tuotto lasketaan, on vastattava todellisuutta, ei fiktiota. Tätähän vaatii jo EU:n sähkömarkkinadirektiivi, joka sanoo, että monopolin hintojen pitää olla kustannusvastaavia. En ymmärrä, miksi hallitus on jättänyt siirtohintojen leikkaamisen näin puolitiehen. Miksi hallitus haluaa antaa verkkoyhtiöille edelleen vähintään 150 miljoonaa euroa vuodessa perusteetonta tuottoa? Ehkäpä joku hallituspuolueen edustaja tai ministeri osaisi vastata.

Hallituksen esityksen yksi ongelmakohta on se, ettei monopolirahastamista estetä lakia perusteellisesti muuttamalla vaan mutkan kautta antamalla viranomaiselle mahdollisuuksia muuttaa mallia. Valvontamallin sitovista keskeisistä periaatteista voitaisiin säätää laissa EU-oikeuden mukaisesti, kuten Itävallassa on tehty. Kokoomus ja kansalaisaloite ovat tätä esittäneet, ja eurooppaoikeuden asiantuntijoilta löytyy tähän tukea. Hallituksen esitys sisältää riskin siitä, että monopolituottojen leikkaukset voivat kaatua markkinaoikeudessa, koska lakimuutokset eivät ole riittävän perusteellisia.

Arvoisa puhemies! Hallituksen esitys sisältää lisäksi melkoisen pommin. Verkkoyhtiöille annetaan ylimääräinen hinnankorotusmahdollisuus. Nimittäin roimista hinnankorotuksista huolimatta verkkoyhtiöille on jäänyt vielä takataskuun hinnankorotusvaraa miljardin euron verran, ja nyt hallitus pidentää tämän viemistä hintoihin kahdeksalla vuodella. Me haluamme lopullisesti leikata monopoliyhtiöltä nykymallin tarjoamat mahdollisuudet himolaskutukseen. [Timo Heinonen: Onko tämä totta?] Arvoisa hallitus, miksi olette antamassa monopolille takaporttia näihin hinnankorotuksiin? [Markku Eestilä: Voiko tämä, Arhinmäki, olla totta?]

Pöytäkirja PTK 11/2021 vp

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Arhinmäki.

18.06 **Paavo Arhinmäki vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Edustaja Vestmanille haluan kaksi korjausta sanoa. Väititte, että mitään ei ole tehty kokoomuksen junailemien Caruna-kauppojen jälkeen. Vasemmistoliiton eduskuntaryhmä, jossa olen ollut allekirjoittajana, on tehnyt useamman valtiopäivätoimen siitä, että puututaan tähän ylisuureen hinnoitteluun viime kaudella, jolloin, aivan kuten kerroitte, tämä uusi sääntely johdettiin tähän rahastukseen. Kuka silloin oli hallituksessa? Silloin oli kokoomus hallituksessa. Nyt kokoomus ei ole hallituksessa, ja nyt tähän lopulta puututaan.

Ja kun te väitätte, että hallitus toimii sen vuoksi, että kokoomuslainen kansanedustaja on jättänyt asiasta lakialoitteen: tämä oli kirjattu hallitusohjelmaan, kun kokoomus ei ollut enää mukana, sen valmistelu lähti liikkeelle ja nyt se tuodaan tänne lopulta vuosien odotuksen jälkeen, kun jarru on tässäkin asiassa saatu pois.

Väitteenne siitä, että tämän suhteen ei ole mitään tehty Caruna-kauppojen, kokoomuksen junailemien [Puhemies koputtaa] Caruna-kauppojen jälkeen — se on väärä väite.

Puhemies Anu Vehviläinen: En käynnistä nyt laajempaa debattia, koska olette käyneet asiallisen pitkän debatin tuossa hetki sitten, mutta aina tarpeen tullen. — Ja nyt edustaja Kinnunen.

18.07 **Mikko Kinnunen kesk:** Arvoisa rouva puhemies! Suuret kiitokset ministeri Lintilälle tästä huolellisesti valmistellusta lakimuutoksesta, joka puuttuu paisuneisiin sähköön siirtohintoihin. Tämä on ollut keskustalle sydämenasia. Päästään kohtuuttomuudesta kohti kohtuullisuutta.

On selvää, että jokainen suomalainen haluaa toimitusvarmaa sähköä. Sähkökatkot ovat vaivanneet meitä vuosien varrella. Jakeluverkkoyhtiöiden investoinnit myrskynkestäviin siirtoverkkoihin ovat olleet tarpeellisia. Verkkojen on kestävä koviakin sääoloja. Hintojen on kuitenkin pysyttävä kohtuullisina. Nyt näin ei ole. Siirtomaksut kattavat yhä suuremman osan sähkölaskusta. Se on ihmetyttänyt ja suuttanut tavallista sähkölampun sytyttäjää. Energiaviraston tietojen mukaan siirtohinnat pienasiakkaille ovat kasvaneet viimeisen kymmenen vuoden aikana noin 50 prosenttia. Suurimmat nousut ovat olleet 60 prosenttia. Tämä on paljon, ja tähän hallitus pyrkii nyt puuttumaan hallitusohjelman mukaisesti.

Luonnollisessa monopolitilanteessa ihmisillä ei ole mahdollisuutta valita sähköverkkoa. Kuluttajan on maksettava lasku, joka tipahtaa postilaatikkoon. Tästä syystä hintojen sääntely on tarpeellista. Näin on todennut myös perustuslakivaliokunta.

Lakimuutoksella jakeluverkkoyhtiöiden sallittua tuottoa ja korotusten suuruutta laskeetaan. Sähkön siirtohintojen kasvulle pannaan rajat ja hinnat käännetään laskuun. Pitkällä aikavälillä esimerkiksi sähkölämmitteisen omakotitalon laskennallinen siirtomaksu tulee laskemaan 227 euroa vuodessa. Vaikutus on huomattava myös esimerkiksi maataloille ja monelle pienelle yritykselle.

Esitykseen sisältyvät lait on tarkoitettu tulemaan voimaan ensi tilassa. Se on valmisteltu huolella. Tällä lakimuutoksella ajetaan tavallisten ihmisten etua. Lakiesitys on oikein kannatettava. Parannetaan elämisen edellytyksiä kaikkialla Suomessa. Sähkön hinta on yksi sellainen asia.

Arvoisa puhemies! Pidetään tänä epävarmana aikana kotimaisesta omistuksesta kiinni.

Pöytäkirja PTK 11/2021 vp

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Heinonen.

18.10 **Timo Heinonen kok:** Arvoisa rouva puhemies! Hyvä ministeri ja hyvät edustajakollegat ja muut tämän istunnon seuraajat! Sähköverkot ovat luonnollinen monopoli, ja niistä olemme tässä salissa lukuisia kertoja keskustelleet. Olemme myös keskustelleet siitä, ettei pääsisi syntymään vastaavia uusia tilanteita. Esimerkiksi tässä viimeisen vuoden aikana olemme käyneet keskustelua laajakaistaverkkojen rakentamisesta ja tämäntyyppisistä, joissa on mahdollisesti tulevaisuudessa syntymässä samanlaisia uhkia kuin nyt olemme sähköverkojen kohdalla nähneet. Haluan antaa suuren kiitoksen jälleen kerran kansalaisaloitteen tekijöille, jotka tätä asiaa ovat vauhdittaneet. Kansalaisaloitteet ovat tänä päivänä Suomen kansalla merkittävä tapa osoittaa omaa tahtoa, tahtotilaa siitä, mihin pitäisi puuttua.

Energiavirastohan valvoo maassamme sähköyhtiöiden hinnoittelua neljän vuoden jaksoissa. Tämä valvontamallihan käytännössä on määritellyt myös, kuinka paljon verkkoyhtiöt ovat voineet kerätä tuottoa. Me olemme kokoomuksessa halunneet jo pidempään puuttua kohtuuttomiin sähköhintoihin ja olemme tyytyväisiä siihen, että lausuntokierroksen jälkeen tämä hallituksen esitys on ottanut vahvoja otteita tai mallia tästä kansanedustaja Vestmanin tekemästä aloitteestamme. Energiaviraston valvontamalli avataan, tuottoaste tulee laskemaan ja verkon arvo putoaa, kuten me olemme vaatineet, ja siten monopolituotto ja sallittu liikevaihto putoaa. Tämä on hyvä toimenpide. Uudistus näyttää valitettavasti kuitenkin jäävän hieman puolitiehen ja sisältää myös tiettyjä riskejä, joita edustaja Vestman, joka asian hyvin tuntee, hetki sitten täällä salissa kävi läpi.

Olemme esittäneet siis kokoomuksen johdolla, että sähkömarkkinalakiin kirjattaisiin yleiset periaatteet valvontamallin kohtuullisuudesta. Sähkön siirtohintojen nousu on vuoden 2016 jälkeen johtunut valtaosin nimenomaan valvovan viranomaisen eli Energiaviraston tekemästä valvontamallin muutoksesta. Valvontamallissa määritellään korkein sallittu sähköverkon tuoton taso, jota siis neljävuosittain on tarkisteltu ja nostettu. Itse asiassa vain 4 prosenttia noususta johtuu tehdyistä todellisista investoinneista tähän säävarmempaan jakeluverkkoon, josta täällä tänäänkin on puhuttu. Me hyvin muistamme — ketkä täällä aikanaan 2011 Tapani-myrskyn jälkeen olimme — että ihmisiltä tuli kiukkuista viestiä, kun sähköverkkoja ei saatu korjattua ja silloin myös tarve näille toimenpiteille nousi vahvemmin esille.

Nykyinen laki ei ota kantaa siihen, mitä hinnoittelun kohtuullisuus käytännössä tarkoittaa. Me olemmekin esittäneet, että lakiin kirjattaisiin periaate, että tuoton pitää vastata verkkotoiminnan matalaa riskitasoa. Kyse kun on, niin kuin täällä salissa on lukuisat kerat todettu, luonnollisesta monopolista, ja näin ollen tuoton pitää olla matala. Nykyinen sallittu tuotto on kokoomuksen mielestä kohtuuton.

Toiseksi kokoomus on halunnut, että tuottoasteen laskentamalli heijastelisi paremmin verkkoyhtiöiden pääoman todellista rakennetta. Tämä niin sanottu kiinteä WACC-malli, jossa kaikilla sähköverkkoyhtiöillä oletetaan olevan 60 prosenttia omaa ja 40 prosenttia vierasta pääomaa, on toiminut kohtuuttomasti. Edustaja Vestman totesi jokin aika sitten mediassa, että ”tämä tarkoittaa sitä, että sellaiset yhtiöt, kuten esimerkiksi Caruna, jolla on omaa pääomaa vain prosentin verran taseessaan, saavat sille aivan suhteettoman ison laskennallisen tuoton, jopa yli 900 prosenttia”. Verkkoyhtiöiden keskimääräinen oman pääoman tuotto on yli 30 prosenttia. Kohtuuttomaan voitonjakoon ovat syyllistyneet yhtä lail-

Pöytäkirja PTK 11/2021 vp

la yksityiset ja julkiset verkkoyhtiöt. Itse asiassa pelkästään kuntien verkkoyhtiöt maksoivat vuosina 2016—2019 voittoa omistajilleen yli 600 miljoonaa euroa.

Kolmanneksi me kokoomuksessa haluamme, että Energiaviraston valvontamallissa yleisellä tasolla ohjattaisiin verkon arvon määräytymistä eli kantalukua, josta tuotto prosentit lasketaan. Nythän verkon laskennallinen arvo on lähes kaksinkertainen verrattuna sen pääoman määrään, joka verkkoyhtiöillä oikeasti on taseessa. Kokoomuksen esitys lähtee siitä, että kantaluku vastaisi paremmin oikeasti investointeihin sitoutunutta ja poistamattomaa pääomaa. Tällä hetkellä itse asiassa yhtiöiden taseissa olevat varat ovat noin 8,6 miljardia euroa, mutta Energiavirastossa oikaistu nykykäyttöarvon mukaisesti runsaaseen 13 miljardiin. Kokoomuksen malli leikkaisi asiantuntijaprofessorien mukaan verkkoyhtiöille sallitun tuoton tasoa jopa puoli miljardia euroa vuodessa eli puoleen nykyisestä. Karkeasti tämän verran sallituissa siirtohinnoissa näyttää tällä hetkellä olevan ilmaa.

Arvoisa puhemies! Loppuun haluan toistaa sen kansalta tulleen toiveen, että siirtomaksua maksettaisiin vain silloin, kun siirtoa tapahtuu. Meillä nimittäin tällä hetkellä on paljon vapaa-ajan asuntoja, paljon kakkostaloja, kakkoskoteja ja myös hyvin pienellä käytöllä olevia kiinteistöjä pitkien etäisyyksien maassa ja on esitetty, että tällainen kiinteistö pitäisi voida asettaa autojen tapaan niin sanotusti seisontaan, eli tuota sähkön siirtomaksua maksettaisiin ainoastaan silloin, kun sähköä siirtyy. Eihän siirtomaksua muuten voikaan laskuttaa, ainakaan maalaisjärjen mukaan ei pitäisi voida. Mutta tällä hetkellä meillä on lukuisia esimerkkejä, joissa sähkön todellinen kulutus on ollut muutamia euroja ja 100 euron laskussa lähes koko 100 euroa on ollut pelkkää siirtoa — siirtomaksua sähköstä, jota ei oikeasti ole edes siirretty.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Pelkonen — poissa. Edustaja Harjanne. — Ei kun anteeksi, edustaja Pelkonen.

18.17 **Jaana Pelkonen kok:** Rouva puhemies, kiitos! Kuten ministeri Lintilä jo omassa esittelypuheenvuorossaan totesi, tämä asia todellakin puhuttaa ja syystä. Se nimenomaan koskettaa ihmisten arkea ja on ymmärrettävästi herättänyt runsaasti epäoikeudenmukaisuuden tunnetta kuluneina vuosina. Edustajat Vestman ja Heinonen jo kattavasti avasivat hallituksen esityksen niin hyviä puolia kuin siinä edelleen olevia puutteita sekä kertoivat korjausehdotuksia niihin. Ja erityisesti edustaja Vestmanille on annettava kiitos tärkeästä työstä tämän asian parissa, ja kiitos myös kansalaisaloitteen tekijöille.

Hallituksella on vielä oiva mahdollisuus korjata oman esityksensä puutteet.

Puhemies Anu Vehviläinen: Pyydän vielä anteeksi. Täällä vähän välillä, kun ei olla omilla paikoilla ja on maskit, tulee vahinkoja. Anteeksi kovasti. — Ja seuraavaksi edustaja Harjanne.

18.18 **Atte Harjanne vihr:** Arvoisa rouva puhemies! Tämä on tosiaan aihe, joka paljon puhuttaa, ehkä vielä enemmän monen muun kollegan vaalipiirissä kuin omassani. Tosin tänään Itä-Helsingissä sattunut laaja sähkökatko muistutteli täälläkin, miten tärkeä ja kriittinen osa sähkö on meidän nyky-yhteiskuntaa.

Siinä mielessä tämä puhuttaa ihmisiä, ja itsekkin tästä paljon palautetta olen saanut, ja silloin kun vielä ennen koronaa pystyi laajemmin reissaamaan ja ihmisiä tapaamaan, niin useinhan tämä puheenaiheeksi nousi. Mutta kyllä se kärki on siellä aina ollut, että näille

Pöytäkirja PTK 11/2021 vp

sähkön siirtohinnoille pitäisi jotain tehdä, ja se syyllisten etsiminen kiinnostaa huomattavasti vähemmän siellä verrattuna tähän saliin. Olennaista on, että asiat saadaan eteenpäin.

Sähköjärjestelmään kohdistuu paraikaa suuria muutospaineita. Ilmastonmuutoksen hillitsemiseksi sähköntuotanto osana koko energiasäätelmää tulee lopullisesti irrottaa fossiilisista polttoaineista ja pidemmän päälle myös laajamittaisesta biomassan poltosta. Ilmatoriskeihin sopeutumiseksi taasen tulee varmistaa, ettei järjestelmä ole liian herkkä äärisäämiöille. Myös sähkön käyttö ja kulutus muuttuu sähköautojen muuttuessa liikenteen valtavirraksi, lämmityksen sähköistyessä ja sähkön hajautetun pientuotannon kasvaessa. Ja kaiken tämän rinnalla tulee huolehtia siitä, että sähkö on kohtuuhintaista, sitä on saatavilla varmasti ja hinnoittelu on oikeudenmukaista. Näitä kaikkia tämä esitys nyt taklaa.

Siirtohintoihin puututaan usein eri keinoin kannustaen kuitenkin kustannustehokkaaseen, ilmastokestävän verkon rakentamiseen ja ylläpitämiseen. Keskustelussa on ollut paljon esillä nyt korotuskatto, mutta jakeluverkon haltijan tarkennettu velvoite avoimeen, julkiseen kehittämissuunnitelmaan on myös todennäköisesti tehokas tapa ohjata jakeluyhtiöiden toimintaa, lisää ymmärrystä ja läpinäkyvyyttä siitä, mistä se hinta muodostuu, ja täytyy pystyä perustelemaan entistä tarkemmin investointien ja kehittämisen pohja.

Luonnollisen monopolin yksityistämistä ja yritysmuutoksia tosiaan kritisoidaan usein ja paljon, ja siihen on ihan hyviä perusteluita monessa tapauksessa, mutta edelleen itsekin toisin esille, että keskeistä ja tärkeää on kuitenkin aina tällaisen luonnollisen monopolin hyvin suunniteltu ja toteutettu sääntely, oli se omistaja kuka tahansa. Eli se on se, mitä tällä haetaan.

Sähköjärjestelmän muutoksen myötä esityksessä on erinomaista myös se, että sähkönkäyttäjille ja energiayhteisöille tulee oikeus rakentaa erillisiä linjoja kiinteistörajan yli pientuotannon liittämiseksi. Pientuotannon liittämiseksi ei tarvitse lupaa jakeluverkon haltijalta. Ja hyvä suunta on sekin, että toimintavarmuuden takaamisessa painottuvat entistä enemmän usein kalliin kaapeloinnin vaihtoehdot.

Täällä esitetyt ajatukset, että ikään kuin sähköyhteyden voisi laittaa seisontaan ja siitä ei tarvitsisi maksaa, kun sitä sähköä ei liikukaan, sen sijaan ovat hyvin erikoisia, jos miettii, miten sähköjärjestelmä toimii. Eli siellä on se yhteys sinne mökkiin, vaikkei siellä sitä sähköä käytettäisikään. Ei sitä kaapelia käydä sieltä kaivamassa pois ja laittamassa takaisin, kun tarvitaan. Eli tässä on hyvin tärkeää, että kun me tästä tärkeästä asiasta puhutaan, niin ymmärretään, miten se järjestelmä toimii ja miten sitä kannattaa ohjata.

Terveen kilpailun edistämiseksi ja jakelumonopoliensa aseman rajoittamiseksi olisi nyt esitettyjen toimien ohella perusteltua pohtia ja vauhdittaa siirtymää myös aidosti myyjäkeskeiseen markkinamalliin, jossa sähkön loppukuluttaja asioisi sähkönmyyntiyhtiön kanssa ja jakeluyhtiö jäisi pois kuluttajamarkkinoilta. Tämäkin voisi osaltaan tervehdyttää sitä nykyistä asemaa.

Mutta kaiken kaikkiaan kiitos hallitukselle ja elinkeinoministeri Lintilälle tasapainoisesta, hyvin perustellusta, huolella valmistellusta esityksestä. Täytyy antaa kiitosta myös opposition innokkaille sparraajille, ehkä kärjessä edustaja Vestmanille, jota kuitenkin neuvosin, että ehkä myös nämä hallituksen kuulemat asiantuntijat saattavat olla oikeassa. Tähän varmasti valiokunnissa perehdytään ja pureksitaan tätä esitystä tarkkaan, ja uskon, että hallituksen huolelliset perustelut kyllä kantavat.

Mutta kun lakimuutos lopulta täällä hyväksytään, on selvää, että sen vaikutuksia on seurattava ja arvioitava tarkkaan, ja on hyvä, että tässä ohella tämä akateeminen työryhmä

Pöytäkirja PTK 11/2021 vp

asian jatkokehittelyyn myös ollaan asettamassa, vai peräti asetettu jo. Mutta kaiken kaikkiaan kiitos tästä, ja odotan innolla tämän käsittelyä valiokunnissa.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Slunga-Poutsalo.

18.23 Riikka Slunga-Poutsalo ps: Arvoisa puhemies! Sähkölasku on puhututtanut kansalaisia vuosikausia, ja sähkölaskun saldonnaisuus on saanut myöskin kuluttajat hakemaan keinoja sähkönkulutuksen muutokseen, eli on yritetty säästää sähköä ja on yritetty tehdä energiaratkaisuja, jotka tuottaisivat säästöjä siihen laskuun, mutta se ei ole onnistunut — ja miksi? Koska siirtohinnot ovat nousseet koko ajan. Kuntapuolella maalailtiin jo vuosikausia sitten paikallisten pienten sähköyhtiöiden nimissä sitä, että sähkölaskujen hinnat ja sähkön siirtohinnot tulevat nousemaan entisestään kuluttajien siirtyessä vaihtoehtoihin, omiin energiantuotantomuotoihin, eli mitä vähemmän käyttäjiä sähköverkolla on, niin sitä enempi hinnat tulevat tulevaisuudessa nousemaan, ja tämä on aika huolestuttava ajatus.

Jouduin kaivamaan itse omat sähkölaskuni esiin ja totesin, että todellakin — olette varmaan kaikki kuulleet näitä hyviä esimerkkejä, mutta itselläni vanhan rintamamiestalon sähkölaskusta 124 euroa menee siirtohintoihin, 65 euroa veroihin ja 61 euroa itse sähköön, eli sekä siirto että verot ovat enempi kuin se kulutus, ja tästä nyt tulee se huoli. Eli tämä esitys on hyvä: kaikki haluamme sitä, että sähkön siirtohintoihin saadaan rajausta ja muutos, että sähkölasku sieltä osuudesta lähtisi laskemaan alaspäin, mutta minulla on suuri huoli niistä omakotitaloasujan kokonaiskustannuksista — samaan aikaan meillä öljylämmitteisten omakotitalojen lämmityskustannukset nousevat, liikkumisen hinta nousee, elämisen kustannukset nousevat — jotta tässä ei kävisi niin, että täältä saadaan vähän säästöjä, jotka sitten vedetään asukkailta jostain muualta.

Perussuomalaiset on pitkään esittänyt omissa ohjelmissaan energiaverotuksen muutoksia, sen laskua EU-minimiin yrityspuolella. On hyvä, että tämä on nyt hallituksen ohjelmassa, että meidänkin ääni kuuluu, vaikka oppositiossa ollaan. Pelkään sitä, että kun perussuomalaiset on esittänyt kuluttajapuolelle tätä porrastetusti, niin nyt koronan aikana olemme tuhlanneet kaikki varamme niin perusteellisesti, että onko tähän koskaan varaa. Mutta toivoisin, että tässä esityksessä tulevat muutokset siirtohintoihin oikeasti realisoituisivat eli toteutuisivat laskuihin asti, että ne konkreettisesti tukisivat kuluttajia, ja että samaan aikaan huomioitaisiin asumisen kustannukset ylipäänsä. — Kiitos.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Sarkkinen.

18.26 Hanna Sarkkinen vas: Arvoisa puhemies! ”Vihdoinkin” — se sana tiivistää omat ja monen kansalaisen tunnot. Sähkön siirtohinnot suuttavat ja haittaavat ja hankaloittavat monen suomalaisen elämää, ja ne tuntuvat epäoikeudenmukaisilta, koska kuten todettu, luonnollisen monopolin asiakas ei voi valita palveluntarjoajaansa.

Arvoisa puhemies! Vasemmistoliitto on toistuvasti kritisoinut sähkönsiirron roimia korotuksia ja monopoliasemassa olevien yhtiöiden kohtuuttomia voittoja sekä sääntelyä, joka mahdollistaa ne. Onneksi meillä on nyt hallitus, joka toimii ja joka puuttuu sähkön siirtomaksujen himokorotuksiin.

Arvoisa puhemies! Sähkö ja lämpö ovat modernin elämän perusedellytys. Sähkön on oltava toimitusvarmaa ja ympäristöystävällistä, mutta sen pitää olla myös kaikkien saatavilla, sen pitää olla taloudellisesti kaikkien saavutettavissa. Siksi tämä lakimuutos tarvitaan.

Pöytäkirja PTK 11/2021 vp

Himokorotuksiin puututaan tällä lakimuutoksella monin tavoin: korotuskattoa laskemalla, toimitusvarmuusaikataulua pidentämällä, verkkojen kehittämisen kustannustehokkuusvaatimuksilla sekä Energiaviraston valvontamallin tiukentamisella. Seurauksena on, että jakeluyhtiöiden mahdollisuudet korottaa hintojaan ja paisuttaa voittoja kapenevat huomattavasti. Yhtiöiden sallittu tuotto siis kapenee, ja arvioiden mukaan kerrostalossa asuvan osalta siirtohinta tippuu laskennallisesti useita kymmeniä euroja vuodessa ja sähköpientalossa asuvan osalta jopa sataasia vuodessa.

Arvoisa puhemies! Hallitus siis tekee eikä vain puhu, vääryyttä korjataan, monopolirahastukseen puututaan. Täällä salissa vaikuttaa olevan laaja tahtotila epäkohtien korjaamiseksi — se on hienoa, kansalaisten viesti on kuultu. On hyvä, että myös kokoomus tukee hallituksen pyrkimyksiä suitsia sähkön siirtomaksuja. On kuitenkin kysyttävä: Miksi te ette ole tehneet omalla vahtivuorollanne mitään? Miksi asiaa ei ole korjattu teidän ollessanne hallituksessa? Nyt kritisoitte hallitusta siitä, ettei tehdä riittävästi, mutta te ette tehneet mitään. Nyt, kun kokoomus ei ole hallituksessa, pystytään onneksi vihdoinkin hallituspuolueiden yhteisillä ponnistuksilla tämäkin laki ja epäkohta korjaamaan. Sinänsä vasemmistoliitto on varmasti valmis valiokuntakäsittelyssä tekemään enemmänkin, jos löydetäisiin eurooppaoikeuden ja perustuslain mukaisia ja toteuttamiskelpoisia sekä tasapainoisia keinoja, mutta tätä asiaa on kyllä jo valmistelun aikana tutkittu erittäin huolellisesti.

Arvoisa puhemies! On varmistettava, [Puhemies koputtaa] että Energiaviraston valvontamalli todella korjataan ja sitä kehitetään lainsäätäjän tahdon mukaisesti ja monopolin asiakkaita suojellen.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Piirainen.

18.29 **Raimo Piirainen sd:** Arvoisa rouva puhemies! Joo, sähkönsiirto keskusteluttaa meitä täällä, mutta se keskusteluttaa myös kansalaisia, ja aika vihaisiakin viestejä välistä tulee. Omakohtainen vertailuni sähkön hinnasta ja siirrosta kesällä kesäasunnoltani on, että siellä meni 10 euron edestä energiaa ja 60 euroa oli siirron hinta. Tosin tuossa siirron hinnassa on sähköveroja, joten se näkyy sitten korkeampana, mutta kumminkin on merkittävä, jopa kuusinkertainen tuo hinta.

No niin, pääministeri Sanna Marinin hallituksen hallitusohjelman mukaan sähkön siirtohintojen hillitsemiseksi toteutetaan muun muassa sähkönsiirron kustannus selvityksen johtopäätöksiä. Tämän lisäksi kehitetään sähköverkon joustavuutta ja vaihtoehtoisia tapoja varmistaa sähkön toimintavarmuus erityisesti haja-asutusalueilla. Lisäksi selvitetään mahdollisuus rajoittaa nykyisestä sähkönsiirtomaksujen vuotuista korotusta. Älykkäiden sähköverkkojen ja kysyntäjoustopotentiaali on hyödynnettävä täysimääräisesti. Sääntelyä kehitetään siten, että helpotetaan energian pientuotannon hyödyntämistä kaikille osapuolille mukaan lukien taloyhtiöt, pientalot ja maatilat.

Arvoisa puhemies! Hallitusohjelman mukaan hallitus ottaa päätöksenteossaan huomioon myös elintärkeän infrastruktuurin toimivuuden sekä väestön toimintatulon ja toimintakyvyn. Hallitusohjelman mukaan myös huolehditaan elämisen ja yrittämisen edellytyksistä koko Suomessa monimuotoisesti alueiden ja kaupunkien tarpeet huomioon ottaen ja turvataan harvaan asutuilla alueilla ja saaristossa ihmisten oikeudet peruspalveluihin alueiden yhteistyötä tukemalla, uusilla toimintatavoilla ja riittäväillä resursseilla. Hallituksen esityksen tavoitteena on panna täytäntöön näitä pääministeri Sanna Marinin hallitusohjelman tavoitteita.

Pöytäkirja PTK 11/2021 vp

Arvoisa puhemies! Hallituksen esityksessä käytetään Euroopan unionin ja kansallisen lainsäädännön termejä kuvaamaan sähkön siirtämistä sähköverkossa. Sähkönsiirrolla tarkoitetaan sähkön siirtämistä siirtoverkossa ja sähkönjakelulla sähkön siirtämistä jakeluverkossa.

Arvoisa puhemies! Nostan muutamia keskeisiä hallituksen toimenpide-esityksiä, joista täällä salissakin on keskusteltu. Tätä toimintavarmuustavoitteiden täytäntöönpanoaikataulua jatketaan kahdeksalla vuodella niissä verkoissa, joissa on haasteita isosta kustannusten noususta. Lisäaika koskee kolmea neljäsosaa Suomen jakeluverkoista, ja hintavaikutuksen piirissä on noin 50 prosenttia asiakkaista. Verkkojen rakentaminen ja vahvistaminen tulee tehdä kustannustehokkaasti. Kaapeloinnin sijaan tulee käyttää muita menetelmiä, jos ne ovat kustannustehokkaampia. Siirtomaksujen vuotuista korotuskattoa lasketaan nykyisestä 15 prosentista 8 prosenttiin. Sähkökäyttäjille ja energiayhteisöille tulee oikeus rakentaa erillisiä linjoja kiinteistörajan yli pientuotannon liittämiseksi, ja siihen ei tarvitse jakeluverkon haltijalta lupaa.

Toimenpiteiden myötä Energiavirasto pääsee muuttamaan valvontamallia oikeusjärjestyksen mukaisesti jo kesken valvontajakson, ja nythän valvontajakso on neljä vuotta. Toimenpiteiden jälkeen jakeluverkot voivat vuonna 2022 kerätä asiakkailta 350 miljoonaa euroa vähemmän kuin vuonna 2020. Jos vertailu tehdään kansalais- ja lakialoitteiden tapaan vuoden 2018 tasoon, johtaa hallituksen esitys saman suuruusluokan leikkaukseen verkko-yhtiöiden tuloista.

Ehdotus vaikuttaa kuntatalouteen negatiivisesti. Kunnallisten yhtiöiden voitonjakoluonnokset erät pienenisivät noin 50 miljoonaa euroa. Tosin perustuslakivaliokunnan linjauksista johtuen vaikutukset tulevat viiveellä riippuen yhtiöstä. Sama viive olisi käytännössä myös muilla tavoin tuottoa leikattaessa.

Arvoisa puhemies! Kilpailevilla ehdotuksilla on sama tavoite: verkkoyhtiöiden tuottojen leikkaaminen. Kilpailevat ehdotukset ovat kuitenkin vahvasti oikeusjärjestyksen vastaisia ja voivat olla jopa tavoitteen vastaisia. — Kiitoksia, puhemies.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Kivisaari.

18.34 **Pasi Kivisaari kesk:** Arvoisa puhemies! Nopeasti kohonneet sähkönsiirtohinnat ovat todella puhuttaneet viime vuosina. Kuluttajilla on ollut hyvin vähän mahdollisuuksia vaikuttaa nouseviin kustannuksiin, ja hinnoittelu on siten koetellut ihmisten oikeustajua. Tästä on osoituksena myös asiaan liittyvä kansalaisaloite, mistä kiitos. Ja kyllä, myös koomus on ollut asian suhteen aktiivinen, eikä sekään ole ollut asialle haitaksi.

Puhemies! Kaiken taustalla vaikuttaa sähköverkkoihin kohdistuva uudistusaine sähkökatkojen välttämiseksi ja kapasiteetin laajentamiseksi. Emme ole aina ehkä tulleet ajatelleeksi sitä, että sähkönsiirtomaksuja hämmästellessä niiden perimmäinen tarkoitus on ollut se, että myrskyt, tuulet ja tuiverrukset eivät kaataisi sähköjärjestelmäämme. Ihmisten oikeustaju on kuitenkin tullut vastaan. Tilanteesta on syntynyt ajatus kohtuuttomuudesta, epäreiluudesta ja rahastuksesta. En kuitenkaan näe suurta tarvetta sille, että tässä keskustelussa oleellisinta olisi moittia sähkönsiirtoyhtiöitä — sillä uskon, että heillä on ollut myös tahto lisätä suomalaista sähkövarmuutta — enkä oikeastaan edes sille, että kovin intohimoisesti muistelisimme menneitä. Puhutaan siis siitä, mitä nyt tapahtuu. [Oikealta: Juuri näin!]

Pöytäkirja PTK 11/2021 vp

Tämä ministeri Lintilän esitys on kiitos kohtuullisuudelle niin kuluttajien kuin yhtiöidenkin osalta. Tämä lakiesitys on myös mökinmummon puolustuspuheenvuoro. Lakimuutoksella hillitään siis sähkönsiirron hintojen nousua. Verkonhaltijalle annetaan lisää aikaa uudistusten toteuttamiseen — reilua sekin. Maakaapeloinnille pitää tarvittaessa etsiä kustannustehokkaampia vaihtoehtoja. Siirtomaksujen vuotuista korotuskattoa lasketaan, samoin jakeluverkkoyhtiöiden sallittua tuottoa. Myös pientuotannon rakentamista helpotetaan. On myös selvää, että sähköverkkojen omistajilla on oikeus kohtuulliseen tuottoon — hyvä näin.

Jakeluverkkoyhtiöiden kannalta lakimuutos tarkoittaa, että ensi vuonna ne perivät 350 miljoonaa euroa vähemmän siirtomaksuja kuin viime vuonna. Yksittäisen verkkoyhtiön jo tehdyistä investoinneista riippuu, milloin sen hinnat laskevat. Lakimuutos siis hillitsee hintojen nousua niissäkin yhtiöissä, joissa hinnat laskevat vasta myöhemmin. Näin kokonaisuutena lienee myös reilua sanoa, että kustannuksen taittuminen kuluttajan näkökulmasta tapahtuu yleisimmin pitkällä aikavälillä — joillakin aikaisemmin, joillakin myöhemmin, riippuen jakeluverkkoyhtiöstä.

Puhemies! Sähkönsiirtohinnat pienasiakkaalle ovat Suomessa hieman EU:n keskiarvon yläpuolella. Koko sähkön loppusumma on Suomessa EU:n keskiarvon alapuolella. Tanskassa ja Saksassa loppusumma on lähes kaksinkertainen, joten tässä suhteessa tilanteemme on hyvä. Siirtohinnot ovat kuitenkin viimeisen kymmenen vuoden aikana nousseet noin 50 prosenttia, ja tähän lakimuutoksella pyritään puuttumaan. Siirtohintoja valvotaan Suomessa melko tehokkaasti etukäteissäätelyllä. Verkkoyhtiöillä on tuloraami, jota verkkoyhtiö ei saa ylittää neljän vuoden pituisen valvontajakson aikana. Mahdollinen ylitys tulee palauttaa asiakkaiden siirtohinnoissa seuraavan valvontajakson aikana. Tässä lakiesityksessä laskeva korotuskattokaan ei ole lupa korottaa hintoja huippuunsa, vaan hinnankorotukselle tulee aina olla kustannuksiin perustuva syy.

Arvoisa puhemies! Tällä lainmuutoksella ratkaistaan siirtohintojen kohtuuttomuudet säilyttäen kuitenkin puitteet verkkojen uudistamiseen ja palveluiden turvaamiseen. Hienoa työtä, ministeri Lintilä!

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Kiviranta.

18.40 **Esko Kiviranta kesk:** Arvoisa puhemies! On täysin selvää, että tämä hallituksen esitys vie asioita oikeaan suuntaan. Sähkön käyttäjän kannalta on erittäin tärkeää, että verkkoinvestointeihin vaaditaan jatkossa kehittämissuunnitelma, jolla parannetaan kustannustehokkuutta ja investointien läpinäkyvyyttä. Kustannuspaineita vähentää myös se, että toimintavarmuustavoitteiden täytäntöönpanoaikataulua jatketaan kahdeksalla vuodella niiden verkkoyhtiöitten osalta, jotka tällaista jatkoaikaa tarvitsevat.

Arvoisa puhemies! Investoinnit ovat edelleen tuki tarpeen, sillä maakaapelointi vähentää huomattavasti sähköverkon haavoittuvuutta poikkeuksellisissa sääolosuhteissa. Monet meistä muistavat, kuinka vuoden 2011 joulukuun tapaninpäivän myrskyissä sähkökatkesivat 570 000 asiakkaalta, paikoin jopa viikoiksi. Vastaavan kokoluokan myrskyissä vuosina 2019 ja 2020 sähköttömiä asiakkaita oli enimmillään 90 000. Syyskuun 2020 Aila-myrskyssä 95 prosenttia sähkökatkoista tapahtui metsien halki kulkevien avojohtolinjojen varassa olevissa talouksissa.

Arvoisa puhemies! Työ- ja elinkeinoministeriön arvion mukaan hallituksen esitys toisi esimerkiksi monelle sähkölämmitteisessä asuinrakennuksessa asuvalle jopa satojen euro-

Pöytäkirja PTK 11/2021 vp

jen säästöt vuositasolle laskettuna. Vastaavasti alennus tietenkin ulottuisi myös muihin sähkökäyttäjiin, esimerkiksi maataloihin ja pienyrittäjiin.

Tärkeää on myös huomata yksityiskohta, jonka mukaan sähkön käyttäjille tulee oikeus rakentaa erillisiä linjoja kiinteistörajan yli pientuotannon liittämiseksi verkkoon. Enää ei tarvittaisi lupaa jakeluverkon haltijalta. [Arto Satonen: Viimeinen oli tärkein pointti!]

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Hänninen.

18.42 **Katja Hänninen vas:** Arvoisa rouva puhemies! Oikeus hyvään elämään ei saa olla kiinni kukkaron paksuudesta, ja peruspalveluiden tarkoitus on ennen kaikkea palvella ihmisiä, ei tehdä bisnestä. Juuri näistä vasemmistolaisen politiikan peruseränteistä puhumme tänään, kun puhumme sähkönsiirtohinnoista ja niiden kohtuuttomuuksiin menneestä hinnoittelusta.

Arvoisa puhemies! Pienellä eläkkeellä oleva vanhus tai kädestä suuhun elävä pienipalkkainen ei voi itse mitenkään vaikuttaa siihen, mistä verkosta sähkö tulee. Nyt pitäisi olla kaikille selvää, että tällaisen luonnollisen monopolin yksityistäminen ei ole millään tavalla järkevää. Nyt pitäisi olla meille kaikille selvää myös se, että peruspalveluiden ja aggressiivisen voitontavoittelun liitto on onneton. Tätä me olemme koko ajan vasemmistoliitossa sanoneet. Paavo Arhinmäki oli vuonna 2013 ainoa hallituksen talouspoliittisen ministerivaliokunnan ministeri, joka vastusti valtion omistaman Fortumin sähköverkkojen myymistä Carunalle, mutta hän jäi yksin, ja nyt me näemme seuraukset. Näin käy, kun toiminnan päätavoite on mahdollisimman suuret voitot ulkomaisille omistajille eikä hyvät palvelut Suomessa asuville mökinmummosta kerrostalon yksinhuoltajaan.

Heitänkin tässä asiassa kysymyksen erityisesti sinne kokoomuksen suuntaan, joka on nyt yhtäkkiä asiasta kovin huolissaan: Nyt voimassa oleva sähkömarkkinalaki tehtiin kokoomuksen vetämässä hallituksessa, ja olette olleet hallituksessa aivan viime vuosiin asti. On pakko kysyä: miksi te ette tehneet asialle mitään silloin kun te olitte vallan kahvassa?

Arvoisa puhemies! Tämä hallitus sen sijaan puheiden sijaan onneksi toimii. Olen hyvin iloinen siitä, että meillä on nyt käsissä tämä hallituksen esitys, jolla tähän ongelmaan pyritään puuttumaan. Olen iloinen siitä, että tämä hallitus tekee konkreettisia toimia, joilla suitsitaan sähkönsiirron ja -jakelun maksujen korotusten enimmäismäärää. Korotuskatto laskeaan siis nykyisestä 15 prosentista 8:aan prosenttiin, ja korotuksille on aina oltava kustannusperusteinen syy.

On kuitenkin muistettava myös, mitä tarkoittaa, kun Suomen sähköverkon omistajat ovat ulkomaisten sijoittajien käsissä. Voitot valuvat ulkomaille, ja esimerkiksi Carunaa on syytetty myös aggressiivisesta verosuunnittelusta. Caruna-kaupat eivät siis tulleet suomalaisille kalliiksi vain kuluttajina vaan myös veronmaksajina.

Arvoisa puhemies! Hallitus on nyt osoittanut, että tähänkin voidaan puuttua, ja kansalaisten huutoon nyt vastataan. Onneksi tältä hallitukselta löytyy tahtoa, ja konkreettisia keinoja verokikkailuun puuttumiseksi on myös tulossa. Tätä tarkoittaa siis se, kun sydän sykkii vasemmalla eikä oikealla.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Eestilä.

18.46 **Markku Eestilä kok:** Arvoisa puhemies! Tässä tulee vähän semmoinen tunne, että on tullut säädettyä virheellinen laki, kun täällä sähkömarkkinalakia säädettiin aikanaan,

Pöytäkirja PTK 11/2021 vp

kun nämä myrskyt kaatoivat ja keskeyttivät sähkösaannin ja elinkeinoelämän ja kaikki. Itse näen hieman toisin. Kyllähän aika paljon sen jälkeen on saatu aikaan ja sähköverkkoja ja sähkön toimitusvarmuutta on parannettu, mikä oli lain tarkoitus, ei näissä puheissa täällä kyllä sitäkään saisi unohtaa. Nyt kun näitä sähkökatkoja tulee, niin eivät ne tule enää niille alueille ja niille seuduille, missä sitten nämä sähkömarkkinalain velvoitteet on pantu voimaan.

Ongelma on siinä, että totta kai investoinnit maksavat, ja kun valtio ei näille sähköyhtiöille anna korvausta investoinneista, niin silloin asiakkaiden on maksettava nämä. Tässä tullaan juuri siihen ongelmaan, että totta kai me kaikki voimme täällä kuorossa moittia, että Fortum aikoinaan möi 2,55 miljardilla nämä verkot. Tietenkin voisi joku viisas kysyä edustaja Arhinmäeltä, miksi valtio ei ostanut näitä verkkoja. Jos pörssi-yhtiö halusi myydä, niin miksi valtio ei ostanut näitä verkkoja, koska se oli niin virheellinen kauppa? Ei varmaan kukaan sitä esittänyt. Kun itse tutustuin näihin Fortumin kuvioihin, niin he möivät Pohjoismaista kaikki verkot. Ruotsista saivat 6,5 miljardia, sitten olivat nämä Suomen verkot 2,55 miljardia ja Norjasta jotakin pikkusälää, 0,2 muistaakseni, eli yhteensä 9,25 miljardia. Ja nyt kaikki täällä ovat sitä mieltä, että se oli virhe, ja itsekkin voin olla sitä mieltä, mutta samaten vaatisin nyt näiltä kansanedustajilta kannan ottamista siihen, mikä on pörssi-yhtiö Fortumin strategiassa mennyt pieleen, kun he ovat irrottaneet pääomia jostakin liiketoiminnasta — niin kuin pörssi-yhtiön pitääkin, osakeyhtiölaki sen vaatii — ja he ovat omistajan arvoa lisänneet sillä, että ovat sijoittaneet sen johonkin muualle, ja Fortum on suurin osingonmaksaja, kun valtio saa miljardiosinkoja. Tuodaan nyt tämäkin täällä esille. Mutta jos joku täällä minua neuvoo, että mitä Fortumin olisi pitänyt tehdä toisin, niin sitten esitetään häntä Fortumin yhtiökokouksessa Fortumin hallitukseen.

Arvoisa puhemies! Jos mennään tähän varsinaiseen asiaan, niin oikeastaan meidän pitää kiittää Carunaa, että tässä tilanteessa ollaan nyt. Ja kyllä täytyy kiittää kansanedustaja Vestmania henkilökohtaisesti, että hän on laatinut erinomaisen lakialoitteen. Se on toinen juttu, voidaanko sitä juridisesti piirulleen noudattaa, kuten täällä ministeritkin ovat hyvin tuoneet esille, ja siitä voidaan varmaan valiokunnassa keskustella. Mutta lähtökohta on se — mihin sotketaan yleensä nämä Fortumin kaupat populistisesti, ja Caruna-kaupoista puhutaan — että siellä ovat eläkeyhtiöt takana. No ok, miksi suomalaiset eläkeyhtiöt eivät ostanee näitä verkkoja Fortumilta 2,55 miljardilla? Kauppahintaa pidettiin silloin täysin käsittämättömänä. Miksi sitä pidettiin käsittämättömänä ja miksi siitä oltiin valmiita maksamaan, niin se on juuri se, minkä ministeri toi täällä esille: käytettiin holdingyhtiömallia, tämä kauppa rahoitettiin ulkomailta velalla, ja sitten kun velan korot vähennettiin siitä tuotosta, mitä tämä sähköyhtiö teki, niin verojen maksu Suomeen oli pientä. Ja on hienoa, että nyt hallitus oikeasti meinaa puuttua tähän, koska se torjui kaikki suomalaiset ostajat, koska ulkomaiset ostajat, jotka käyttivät tämmöistä verokikkailua, pystyivät maksamaan 30–50 prosenttia enemmän kauppahintana. Ei suomalaisilla ole semmoiseen kauppaan mitään asiaa. Tästä on kyse, ja täällä eduskunnassakin pitää asiat tuoda oikeassa valossa. Mutta näillä Fortumin kaupoilla ei ollut mitään tekemistä sen kanssa, että itsenäisesti toimiva Energiavirasto teki omat päätöksensä sitten tästä kohtuullisesta tuotosta, minkä edustaja Vestman täällä hyvin nosti esille. Kohtuullinen tuottohan tulee sähköverkon nykykäyttöarvosta, joka ennen laskettiin liian korkeaksi, ja kokoomuksen aloitteessa me vaadimme, että se menee lähemmäksi tasearvoa — kuinka lähelle, se on taas toinen juttu. Ja sitten kun verkkoyhtiöillä oli oikeus sen kohtuullisen tuoton määrittelmään, jonka Energiavirasto on tehnyt täysin itsenäisesti ilman poliitikkojen ohjausta, niin siinä oli tietty yhtälö, jossa käy-

Pöytäkirja PTK 11/2021 vp

tettiin valtion kymmenen vuoden obligaatioita, ja se korko oli tietenkin korkea — nyt eletään negatiivisten korkojen mallissa, mutta kun vanhoja korkohäntiä oli, niin se oli korkea. Nyt se laskee automaattisesti. Siihen on rakennettu automaatti, se menee alaspäin.

Täytyy todeta, että kyllä hallituksen esitys on hyvä. Se on aivan oikein rakennettu, ja täytyyhän siinä ottaa tietenkin näitten yhtiöitten tekemät kaupat ja erinäköiset rahoitusehdot ja omaisuudensuoja huomioon. Ei näitä miten tahansa voi mennä vetämään alaspäin. Tässä on menty hyvään suuntaan.

Sitten itse sanoisin tästä 8 prosentin vuosittaisesta korotuksesta: Kokoomus on esittänyt 5:tä prosenttia. Se on toinen juttu, onko tämä 3 prosentin ero sitten perustuslaillisesti merkittävä, siihen en osaa ottaa kantaa.

Toinen, mitä kritisoiimme, on juuri se, että tässä on nyt aika pitkä jakso, milloink näitä niin sanottuja alijäämiä voi käyttää hyväksi. Eli jos joku sähköyhtiö ei ole muistanut korottaa hintojaan, niin sillä on tämän esityksen mukaan kahdeksan vuotta aikaa korottaa hintoja ja erillisestä anomuksesta vielä pitempi aika, jos minä olen oikein tätä lukenut. Vuosien 2016–2019 hinnankorotusnohdukset, viimeiset korotukset, sähköyhtiö voi tehdä 2030. [Heikki Vestman: Uskomatonta!] Pidättekö te kansanedustajat tätä kohtuullisena, että 8 prosenttia per vuosi ja viimeiset korotukset, jos ei ole ymmärtänyt omaa investointiohjelmaa lukea oikein, voidaan tehdä 2030? Tässä on se meidän kritiikkimme, ja katsokaa valiokunnassa vielä, voiko näille jotakin tehdä.

Eli sanoisin näin, että näissä sähkönsiirtohinnoissa ja siihen liittyvässä probleemassa suurin ongelma on se, että tätä ei tehty investointiperusteisesti. Eli olemassa oli kovia investoijia, niin kuin Pohjois-Karjalan Sähkö, Savon Voima Itä-Suomessa, joiden oli pakko investoida, ja se investointitarve olisi pitänyt jotenkin siihen kohtuulliseen tuottoon yhdistää. Nyt kun annettiin kaikille sähköyhtiöille oikeus korottaa merkittävässä määrin vuoden 2016 alussa tariffia, niin sehän tuli niin kuin joululahja niillekin, joilla kaikki kaapelit olivat maan alla. Kuinka oikeudenmukaisena te, arvoisat kollegat, näette tämän?

Ja kun me mennään nyt eteenpäin, taitaa minullakin olla joku lakialoite. Jos oikeasti täällä halutaan auttaa niitä sähköyhtiöitä ja kuluttajia, jotka asuvat pitkien piuhojen päässä, niin minulla on kaksi lakialoitetta:

Toinen on sähkömarkkinalain 119 §:n muutos, jossa esitetään jatkoaikaa 2045:een niille yhtiöille, joilla on pitkät piuhat ja jotka ovat metsien keskellä, koska silloin jää aikaa katsoa, mitkä investoinnit ovat todella tarpeellisia ja miltä alueelta ihmiset saattavat jopa lähteä kokonaan pois. Eli ei ole mitään hätää, koska sähkön toimitusvarmuudesta tietyssä laadussa pidetään [Puhemies koputtaa] joka tapauksessa huolta.

Arvoisa puhemies! Vielä sanon sen, että toinen lakialoite, joka sitten myöhemmin tulee, on, että me alennamme sähköveroa, sähkön valmisteveroa — 4 § — niin, että niillä alueilla, [Puhemies koputtaa] joilla on juuri nämä pitkät matkat, voidaan Ruotsin mallin mukaisesti alentaa sähköveroa kakkostaulukon kakkosluokkaan [Puhemies koputtaa] 0,703 senttiin per kilowattitunti.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Savio.

18.54 **Sami Savio ps:** Arvoisa puhemies! Eduskunnassa on jo pitkään vallinnut laaja yhteisymmärrys siitä, että sähkönsiirtoon liittyvien hintojen jatkuva nousu on saatava hallintaan, ja hallitus onkin pitkän odotuksen jälkeen tuonut eduskuntaan tämän lakiesityksen,

Pöytäkirja PTK 11/2021 vp

jonka toteutuessa verkkoyhtiöiden investointeja valvottaisiin aiempaa tarkemmin ja siirtohintojen korotuskattoa madallettaisiin.

Nämä hallituksen esittämät toimet ovat sinänsä tarpeellisia, mutta ne eivät kuitenkaan korjaa järjestelmän merkittäviä epäkohtia. Yksi niistä on se, että sähkönsiirtoyhtiöiden investointeihin tosiasiallisesti sitoutunut pääoma voi olla olennaisesti laskennallisesti määrätyn arvoa pienempi, ja näin ollen sähköverkkoyhtiöiden kohtuullisen tuoton laskentamalli mahdollistaa niille ylisuuret voitot, jotka voivat olla jopa yli 30 prosenttia sitoutuneelle omalle pääomalle. Ja kuten täällä on todettu, niin myös vastuu verkkoyhtiöiden valvonnasta jää pitkälti edelleen Energiavirastolle laintasoisen tarkan sääntelyn sijaan. Ainaakaan menneisyydessä tämä menettely ei ole johtanut hyvään lopputulokseen, toivottavasti jatkossa vauhti paranee.

Arvoisa puhemies! Sen sijaan tänään eduskunnan käsittelyssä myös oleva kansalaisaloite ottaa huomattavasti tiukemman ja mielestäni oikeansuuntaisen kannan sähkö- ja maakaasumarkkinoiden valvonnasta annetun lain 10 §:n muuttamisen muodossa. Tämä esitys on käsittääkseni aiheellinen.

Myös perussuomalaiset ovat vaatineet jo vuosien ajan, että kohtuullisen tuoton laskentamenetelmä kirjataan lakiin riittävän yksityiskohtaisesti ja valvontaviranomaista sitovasti. Nähdäksemme vain tällä keinolla siirtohinnoitusta voidaan palauttaa kohtuulliselle tasolle vuosikausien nopean nousun jälkeen.

Arvoisa puhemies! Varsinkin näin korona-aikana hyvin moni kansalainen kärsii samaan aikaan sekä tulojensa pienenemisestä että monien arkipäiväisten menojensa kasvusta. Sähkön kaltaisten välttämättömyyshyödykkeiden siedettävä hinta on yksi, joskaan ei tietenkään ainoa, merkittävä arkisten menojen kurissa pysymisen edellytys varsinkin, kun kuluttajilla ei ole mahdollisuutta kilpailuttaa sähkönsiirtoa.

Arvoisa puhemies! Välttämättömyyshyödykkeen paikallista monopolia ei tule voida enää jatkossa käyttää tosiasiallisten kustannusten ja kohtuullisen tuoton ylittävään laskutukseen. Sähköverkkoyhtiöiden investointien on myös oltava tarpeellisia ja hyödytettävä aidosti asiakkaita, ei vain yhtiöitä. Erityisen tärkeää on se, että sekä investointeihin tosiasiallisesti sitoutuneen pääoman arvo että sähkönsiirtoyhtiöiden tuottoon liittyvä vähäinen riskitaso huomioidaan tarkoin kohtuullista tuottoa määriteltäessä, [Puhemies koputtaa] ja eduskunnan tehtävänä on varmistaa, että lainsäädäntö on tältä osin selkeä ja yksiselitteinen.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Kankaanniemi.

18.57 Toimi Kankaanniemi ps: Arvoisa rouva puhemies! Edellä on kuultu kaksi erittäin perusteltua ja asiapitoista puheenvuoroa, joihin on ihan ilo yhtyä.

Marraskuun 22. päivä 2018 edustaja Teuvo Hakkarainen esitti kyselytunnilla kysymyksen, joka pohjautui multialaisen Matti Ronkaisen esille ottamaan sähkölaskuun. Ronkaisen sähkölaskussa oli 3 euron edestä energiankulutusta ja 87 euroa veroja ja siirtomaksuja. Ministeri Tiilikainen, silloinen energiaministeri, totesi, että keskimäärin on niin, että energiaa on kolmasosa, verot kolmasosa ja siirto kolmasosa, ja näin voi olla keskimäärin josain tapauksessa, mutta kun on kysymys, niin kuin Multiallakin on, Eleniasta, joka on valtaosin maaseutuyhtiö, niin siellä tämä siirtomaksun osuus on tavattoman suuri, aivan kohtuuton.

Pöytäkirja PTK 11/2021 vp

Ja tämä malli, joka meillä nyt on ollut ja kyllä valitettavasti edelleenkin jää, merkitsee sitä, että maaseudun ihmiset maksavat huomattavasti kalliimpaa siirtomaksua kuin taajamissa olevat ihmiset, [Arto Satonen: Kyllä, juuri näin!] eli tämä eriarvoisuus on räikeää. Voitaisiin tietysti tehdä niin kuin taisi edustaja Eestilä todeta: ottaa nämä kaikki yhtiöt valtion haltuun eli ostaa kaikki jakeluyhtiöt ja tehdä yksi valtakunnallinen, niin kuin Fingrid on kantayhtiönä, ja sitten panna sama siirtomaksu kaikkialle. Mutta siihen nyt varmaan meillä ei valmiutta ole. Eli ongelma tässä on kyllä monenlainen, ja myönnän, että tämän ratkaiseminen ei ole missään tapauksessa helppoa.

Yksi ongelma on se, että Euroopan unioni puuttuu tähän asiaan, niin kuin ministeri kertoi. EU puolustaa näitä yhtiöitä, karkeasti sanoen, ja syrjii kuluttajia tällä politiikallaan. Valitettavasti näin on, ja se rajaa sitä mahdollisuutta, mikä olisi varmaan kaikkien halu eli se, että kuluttajia kohdeltaisiin vieläkin oikeudenmukaisemmin kuin tässä esityksessä tehdään. [Eduskunnasta: Ei ole EU:n vika tämä!]

Arvoisa puhemies! Tuo kyselytunti 22.11.18 on siitäkin mielenkiintoinen, että silloin edustaja Arhinmäki, joka oli jo jättänyt ministerin... Ei, kun joo, ei hän silloin ministeri ollut enää 5 vuoteen ollut. Hän kysyi tästä tasevapaussäännöstä, jonka mukaan nämä siirtoyhtiöt eivät maksa ”kunnolla veroa Suomeen”. Valtiovarainministeri Orpo tyrmäsi ajatuksen, että tämä tasevapaussääntö muutettaisiin, ja niin sitten on, että nämä yhtiöt eivät todellakaan maksa sellaista veroa Suomeen kuin olisi kaiken järjen mukaan kohtuullista. Siihenkin on omat perustelunsa, että näin näin on, mutta todellakin Orpo tämän tyrmäsi. Ja nyt tietysti kysyn, onko hallitus valmis tähän asiaan puuttumaan ja käymään läpi sitä, voitaisiinko tässä tehdä muutoksia.

Arvoisa puhemies! Yksi tärkeä näkökulma mielestäni on se, että tämä esitys koskee laajasti tietysti kunnallisia energiayhtiöitä. Meillä Jyväskylässä on Alva-yhtiöt, joka vuosi sitten aiheutti tämän vesikysymyksen, jota puitiin silloin — veden myyntipuolta, yhtiön omistuspuhjan laajentamista. Tämä samainen Alva-yhtiöt on myös energiayhtiö eli tuottaa kaukolämpöä ja sähköä, ja sillä on tietysti myös siirtoverkko kantakaupungin alueella. Ja kun tiedämme nyt — eikä se ole mikään salaisuus — että tuokin yhtiö on tällä hetkellä jo aika lailla vaikeassa taloudellisessa tilanteessa, velkaantumisaste on suuri, niin nyt on edessä tämän turvekysymyksen takia ehkä jopa 100 miljoonan euron investointitarve tähän kattilajärjestelmään ja muuhunkin, sitten myös verkkoa ja kaikkea muuta pitää uusia jatkuvasti tietysti. Eli kriisi on päällä, ja tämä kannattaisi valiokunnassa nyt kyllä ottaa huomioon, että kunnalliset yhtiöt saattavat joutua tämän uudistuksen myötä entistä vaikeampaan asemaan. Mutta kuluttaja edellä mennään tässä asiassa.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Adlercreuz — poissa. Edustaja Eskelinen.

19.03 Seppo Eskelinen sd: Arvoisa puhemies! Tässä on taas hyvä esimerkki, miten hallitusohjelmaa toteutetaan ja viedään asioita hallituksessa eteenpäin. Tämä uudistus ei helpoimmasta päästä ole, niin kuin täällä minusta on todella hyvin puhuttu tänään molemmilta puolin salia.

Vuoden 2011 myrskytuhoista lähtenyt sähkömarkkinalain uudistus ja sen vaikutukset sekä lain korjausliikkeet ovat siitä lähtien olleet joka hallituksen korjauspaketissa. Ongelmaksi on alusta asti noussut toimitusvarmuuden ympärille rakennettu liian raskas ja nopea investointiohjelma, josta monet maakunnalliset verkkoyhtiöt silloin varoittivat päättäjiä. Kun entisen työelämäni olen sähköverkkorakennuksen ympärillä pyörinyt, niin sitä kes-

Pöytäkirja PTK 11/2021 vp

kustelua aika läheltä seurasin ja olin siellä varoittajien joukkueessakin. Sitä on fiilattu Sipilän hallituksen osalta, ja nyt sitten Marinin hallitus ottaa aimo harppauksen kuluttajien suuntaan.

Korkeat siirtohinnat menevät erityisesti maaseudulla kuluttajien oikeustajun yli. Ennen kentällä ihmisiä tavatessa sai monenlaisia muistioita käteen, nyt pääasiallisesti katsellaan sähkölaskuja tuolla torilla ja mittailaan sitten kulutuksen ja siirron osuuksia, ja kyllähän se vähän erikoiselta näyttää. Eniten siirtohintojen nousu on iskenyt juuri maakuntien sähköasiakkaisiin, joilla liittymien johtopituudet ovat suuria ja investointitarpeet aika huikaita. Yhtiöt ovat joutuneet kohtuuttomien investointiohjelmien eteen, ja kuluttaja sen on maksanut. Tietysti tässä ei ole pelkästään siirtohintojen nousu, vaan myös sähköverotuksen puolella on tapahtunut isojakin liikkeitä ja korotuksia.

Nyt hallituksen esitys sinänsä pitää oikeita toimenpiteitä sisällään. Toimitusvarmuusvaatimusten 8 vuoden lisäaika on isolle osalle verkkoyhtiöitä helpotus kovassa investointitahdissa. On arvioitu, että noin puolet maakunnallisista verkkoyhtiöistä hyötyy tästä investointiohjelmiansa osalta. Samalla luulen, että verkkoyhtiöt tämän lain hengen mukaisesti miettivät vaihtoehtoisia tapoja toteuttaa tätä energiavarmuutta.

Tärkeää on, että esityksessä huomioidaan myös asiakkaiden korvaukset siirtymäaikana pitkissä toimitusvarmuusongelmissa ja myös verkkojen tehokkuuden kehittämissuunnitelmia käynnistetään eri yhtiössä. Korotuskaton 8 prosenttiin laskemisen lisäksi asiakkaat saavat enemmän mahdollisuuksia ja hyötyä käyttöönsä myös omalta osaltaan pientuotannoista.

Minusta hallituksen esitys on iso askel kuluttajan suuntaan, ja nyt on tärkeää seurata toimenpiteiden vaikutuksia kuluttajan kukkarossa. On arvioitu, että siirtomaksu laskee noin 20 prosenttia pidemmällä aikavälillä. Esimerkiksi sähkölämmitteisessä talossa on laskettu sen vaikutusten olevan noin 200—300 euroa vuodessa, eli toimenpiteet ovat oikeansuuntaisia. Tärkeää on tietysti myös tämän lainsäädännön valvonta ja valvontajakson jälkeen tehtävät arvioinnit, ja minusta on äärimmäisen tärkeää, että TEM on myös asettamassa työryhmää, jossa niin tariffipuolta kuin sitten pääomarakenteen vaikutuksia arvioidaan. — Kiitoksia.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Satonen.

19.07 **Arto Satonen kok:** Arvoisa puhemies! Tästä on jo käyty varsin pitkään keskustelua, ja edustajien Vestman, Heinonen ja Eestilä puheissa ovat erinomaisesti käyneet ilmi jo kokoomuksen kanta tähän asiaan ja ehdotukset. En lähde niitä hirveästi toistamaan. Se on tärkeää, että asia nyt etenee, ja toivottavasti vieläkin pidemmälle päästäisiin.

En malta olla kuitenkaan muutamaa sanaa sanomatta, kun tulen sellaiselta paikkakunnalta kuin Sastamala, jossa olen nähnyt nämä kaikki eri vaiheet. Tämä Tapani-myrsky oli meillä poikkeuksellisen kova. Siellä olivat muun muassa Kiikoisissa toista viikkoa sähköt poikki, että tiedän kyllä senkin, että sekin on jonkinlainen kysymys, onko sähkönsaanti turvattua, ja että investointejakin tarvitaan, jotta järjestelmä toimii. Mutta toki nekin pitäisi toteuttaa kustannustehokkaasti, ja ymmärtääkseni nyt tässä ainakin sitä pyritään edistämään.

Mutta kun se kotiseutuni on myöskin tätä Caruna-aluetta, niin ovat kyllä tulleet ilmi myöskin ne kaikki asiat, jotka tässä on jo keskustelussa käyty. Eli Carunan toiminta ja tämä sähkönsiirtohintojen nostaminen on ollut kyllä varsin aggressiivista, ja kyllä niitä kirjeitä

Pöytäkirja PTK 11/2021 vp

on itsellenikin tullut, että mitään ei tarvitse tehdä muuta kuin maksaa lisää, ja niitä on tullut varsin usein. Tiedossa on myös se, että Carunan veronmaksusta ei hirveästi ole Suomeen tapahtunut — en tiedä, onko mihinkään muuallekaan, mutta se on sitten toinen juttu. Eli tämä on asia, joka kyllä ihmisiä on hyvin voimakkaasti puhuttanut, ja myöskin ylipäättään tällaista päätöksenteon uskottavuutta on koetellut tämä asia.

Arvoisa puhemies! Sitten ihan viimeisenä asiana se, joka täällä ei ole vielä noussut esille: Nyt kun tässä Energiavirastolle jää kuitenkin jatkossakin rooli, jos lakiin näitä muutoksia ei suoraan sillä tavalla kirjata, niin kyllä tämä Ylen MOTin tekemä ohjelma oli kyllä sellainen, joka aiheutti viimeisen valtavan palauteryöpyyn. Kun sen itsekkin katsoin ja katsoin Energiaviraston edustajan kommentit, niin ne eivät olleet kyllä luottamusta herättäviä tässä asiassa, koska siinä annettiin ymmärtää, ettei tässä nykyisessä laskentamallissa ole mitään ongelmia, vaikka se on johtanut ei kohtuullisiin vaan kohtuuttomiin tuottoihin. Toivottavasti se viesti nyt menee perille, että oikeasti myöskin siellä Energiavirastossa sitten arvioidaan tätä mallia uudelleen. On nimittäin koko yhteiskunnan kannalta kestävämpi, jos tähän asiaan ei pystytä riittävän voimakkaasti puuttumaan. [Puhemies koputtaa] Se vie uskoa koko poliittiseen päätöksentekojärjestelmään.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Kalli.

19.10 **Eeva Kalli kesk:** Arvoisa rouva puhemies! Sähköhän on meille kaikille välttämättömän hyödyke. Kotitaloudet, yritykset ja julkiset palvelut tarvitsevat sähköä arjen sujumiseen ja toimintojen pyörittämiseen. Yhteiskunnan sähköistyessä ja digitalisaation koko ajan edetessä sähköjärjestelmän toimitusvarmuus ja kustannustehokkuus nousevat koko ajan entistä suurempaan rooliin, jos mahdollista, eli tämä varma sähkönsaanti on myös turvallisuuskysymys. Sähköä on saatava kaikkina vuoden päivinä ja kaikkina vuorokaudenaikoina, ja verkon on kestävä myrskyjä ja vaihtelevia sääoloja.

Kuten olemme kuulleet, sähköjakeluyhtiöt ovat viime vuosina investoineet merkittävästi säänkestäviin verkkoihin ja sähköjärjestelmän älykkyyden lisäämiseen, eikä tämä urakka ole tosiaan vielä valmis, vaan investointitarpeita riittää runsaasti tulevillekin vuosille. Hintojen on kuitenkin pysyttävä kohtuullisina, ja siksi tämä esitys puuttuu nyt rajulla kädellä jakeluverkkoyhtiöiden hinnoitteluun. Tämä tuntuva paketti hillitsee sähkön siirtohintoja ja leikkaa verkkoyhtiöiden tuottoja. Sähkön siirtohintojen kasvulle painetaan näin jarrua ja hinnat käännetään pitkällä aikavälillä laskuun.

Vaikutukset hintoihin tulevat tosiaan erityisesti kahta kautta: siirtomaksujen vuotuista hinnankorotuskattoa laskemalla ja yhtiöiden sallittua tuottoa pienentämällä. Lakimuutos laskee rajaa, joka asettaa katon siirtomaksun vuotuiselle maksimikorotukselle. Nyt katto on 15 prosenttia, mutta lakimuutoksen myötä se laskee 8 prosenttiin, eli katto siis lähes puolitetaan. Tämä muutos hillitsee siirtomaksujen nousua. Vielä jyrkempi toimi on yhtiöiden sallitun tuoton laskeminen lähes kolmanneksella. Sallittu tuotto on jatkossa 4 prosenttia, kaikkien aikojen alhaisimmalla tasolla, kun se nyt on lähes 6 prosenttia. Tämä muutos painaa valvonnan kautta hintoja alaspäin.

Hintojen hillitsemiseen esitetään myös muita keinoja, kuten pidennystä yhtiöille annettavaan aikaan toteuttaa säävarman verkon vaatimat investoinnit ja kustannustehokkuuden vaatimista verkkojen rakentamisessa.

Arvoisa puhemies! Miten tämä kaikki sitten vaikuttaa, miten muutos näkyy asiakkaalle? Lakimuutoksen myötä verkkoyhtiöt voisivat periä asiakkailtaan ensi vuonna yhteensä

Pöytäkirja PTK 11/2021 vp

350 miljoonaa euroa vähemmän siirtomaksuja kuin vuonna 2020 eli viime vuonna. Esi-merkkilaskelman mukaan pientalossa, jossa on suora sähkölämmitys — laskettu siis sen mukaan, että kulutus on 18 000 kilowattituntia per vuosi — siirtomaksun alenema olisi pitkällä aikavälillä 227 euroa per vuosi. Muutoksilla on siis aito ja tarpeellinen, ihmisten ja yritysten sähkölaskussa tulevien vuosien aikana näkyvä vaikutus.

Muutokset ovat merkittäviä ja tuntuvat eittämättä rajusti jakeluverkkoyhtiöiden liiketoiminnassa. Tämäkin on sanottava ääneen, että tämä on kyllä aika tymäkkä paketti. Varma ja kustannustehokas sähkö on kuitenkin välttämätön arjen mahdollistaja ja tuotannontekijä ja turvallisuuden takaaja, ja siksi näin raju paketti on perusteltu.

Loppuun vielä muistutus siitä, että asiakkaan siirtolaskullahan kerätään myös verot. Asiakasta kiinnostaa tietysti se loppusumma, mikä siinä laskulla näkyy, ei pelkästään se, mistä elementeistä ja palasista se loppusumma koostuu. Verothan jos jotkut ovat suoraan meidän päättäjien eli tämän talon päätösvallassa. Siirtolaskun loppusummasta keskimäärin puolet on veroja. Toki se vaihtelee asiakastyypeittäin, mutta keskimäärin siinä siirtolaskulla puolet on veroja. Tästä syystä kiitän hallitusta myös siitä, että tämä hallitus on laskenut teollisuuden sähköveron sinne EU-minimiin tämän vuoden alusta, ja se on erittäin tärkeää teollisuutemme ja elinkeinoelämämme kilpailukyvyyn näkökulmasta.

Samalla kyllä pahoittelen sitä, että viimeisen reilun kymmenen vuoden aikana erityisesti kuluttajan sähkövero on noussut rajusti. Korotuksia on tehty useaan otteeseen. Taitaapa olla niin, että kokoomus on ollut hallitusvastuussa kaikkina niinä aikoina, kun sähköveroa on korotettu, eli tavallaan se korotussormi on ollut kokoomuksella sähköveron suhteen aika herkkä. Nyt toivoisinkin, että kaikki olisimme jatkossa tämän asian suhteen tarkkoja: Emme lähtisi korottamaan sähköveroa, koska asia on niin tärkeä. Sähkö on arjessa niin välttämätön hyödyke.

Mutta loppuun vielä, arvoisa rouva puhemies: On erinomainen asia, että kokoomus ja koko sali ovat nyt yhteisellä asialla. Meillä kaikilla on sama tavoite: haluamme hillitä hintojen nousua ja kääntää hinnat laskuun ja tavallaan asettaa asiakkaan keskiöön ja kuluttajan keskiöön. On kuitenkin tärkeätä, että tämä tehdään tavalla, joka on myös oikeudellisesti pitävä, ja siksi kiitänkin hallitusta ja ministeri Lintilää siitä, että nyt on valittu tie, joka on pitävä myös oikeudellisesti, ja muutokset saadaan näin myös vietyä läpi ja toimeenpantua.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Kettunen — poissa. Edustaja Hoskonen.

19.17 Hannu Hoskonen kesk: Arvoisa rouva puhemies! Ensinnä haluan kiittää ministeri Lintilää siitä, että hän on ottanut tämän asian todella sydämenasiakseen ja toiminut räväkasti, niin nopeasti kuin se ikinä on mahdollista.

Se on totta, että olimme tilanteessa, että sähköön jakeluhinnat varsinkin maaseutalueella, missä on pitkät välimatkat, nousivat rajusti, ja se on aiheuttanut paljon huolta ja jopa suuttumusta maaseudun ihmisissä, kun sähkölaskussa alkaa olla isompi osa sitä siirtohintaa kuin itse sähköä. No, nyt tähän saadaan parannus ja nimenomaan niin, että ensin tapahtuu kaksi asiaa:

Hintoja ruvetaan aivan perustellusti sääntelemään, minkä Energiavirasto tekee — ei tietenkään rikkoen lakia, vaan annettujen lakien ja EU-säännösten puitteissa, aivan kuten ministeri Lintilä omassa puheenvuorossaan, tuossa lain esittelyssä mainitsi, elikkä oikeat keinot ja konstit ovat käytössä.

Pöytäkirja PTK 11/2021 vp

Toinen on sitten se, että saadaan kahdeksan vuotta lisää aikaa tähän sähköverkkojen parantamiseen, koska nythän alettiin tehdä kiireisellä aikataululla niiden kovien myrskyjen jälkeen, Asta- ja Veera-myrskyn ja nimeäni kantavan Hannu-myrskyn — tai anteeksi, tapaninpäivän myrskyhän se oli. Muistan sen vuodenvaihteen päivän, kun roskakoritkin lentelivät Ilomantsissa pitkin teitä, niin valtava oli se myrsky, ja kesämökkini vierestä kaatui valtava mänty, jonka luulin olevan sellainen, että se ei koskaan kaadu, mutta se Tapani-myrsky teki siitä muuten selvää. Elikkä näinä päivinä on käynyt niin, että tämä asia on nyt saatu pakettiin ja on täällä eduskunnan käsittelyssä, ja se kahdeksan vuotta tulee voimaan, ja tärkeintähän siinä on se, että ihmisille palaa usko siihen, että eduskunta voi todella puuttua näihin hinnoitteluihin. On surullista, että on myyty sähköverkkoja, tällaisia luontaisia monopoleja, ulkomaille vieraiden omistukseen, mutta se toimii samalla myös oppituntina Suomen eduskunnalle, että kansallisista eduista kannattaa pitää kaikilla tavoilla kiinni.

Sähkön hinta on, totta vieköön, tänä päivänä ollut koetuksella toistakin kautta. Nämä kovat pakkaset ovat aiheuttaneet sen, että sähkön hinta nousee pörssissä. Kun omat sähköt eivät riitä, niin joudumme ostamaan sähköä Nord Poolista, vapaasta sähköpörssistä, ja myös Venäjältä. Toivoisin tässä yhteydessä, kun sähkö on kuitenkin yhteiskuntamme kannalta aivan välttämätön hyödyke, ja kiinnittäisin vielä enemmän huomiota siihen, että tulevina vuosina ja vuosikymmeninä pystymme tuottamaan kansakunnalle riittävän määrän maassa tuotettua sähköä, sitten kun nämä verkot toimivat edullisesti tämän erinomaisen lain myötä, sen tultua käytäntöön ja tultua voimaan.

Kuten on luvattu, niin tämä lain käytäntöön soveltaminenhan lähtee liikkeelle heti, kun laki tulee tässä talossa hyväksytyksi. Näin on virasto luvannut meille, että heti lähdetään toimenpiteisiin. Ja toinen: Eduskunnan pitää huolehtia sitten jatkossa, että olemme sähkössä omavaraisia. Ruotsissa jo pantiin muutama päivä sitten kiinni paperikoneita, kun sähkön hinta oli niin valtavan kallista, ja meidän pitää varoa tätä samaa tilannetta. Olemme niin sähköstä riippuvaisia.

Kiitän ministeri Lintilää, erinomaista hallituksen esitystä, [Puhemies koputtaa] ja toivon sille nopeaa ratkaisua ja asian täytäntöönpanoa.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Mäkinen.

19.20 **Riitta Mäkinen sd:** Arvoisa puhemies! Me käsittelemme tänään erittäin tärkeää ja odotettua lakiesitystä, joka toimeenpanee oleellista hallitusohjelmaan kirjattua tavoitetta. Se kohtuullistaa sähkönsiirtohintoja ja suitsii niiden kohtuuttomia korotuksia, joista suomalaiset kansalaiset ja yritykset ovat vuosikausia kärsineet. Olen iloinen siitä, että Marinin hallitus ministeri Lintilän valmistelun johdolla on tähän työhön tarttunut, sillä vuosia on ehditty jo hukata, ja tämä on tullut suomalaisille ja yhteiskunnallemme kalliiksi.

Hallituksen esityksellä sähkönsiirtohintojen kasvu taittuu ja kääntyy laskuun. Esitys velvoittaa Energiaviraston muuttamaan hinnoitteluaan niin, että sen seurauksena sallittujen tuottojen määrä laskee merkittävästi. Sallittu tuotto verkkoon sidotulle pääomalle laskee ensi vuonna 4 prosenttiin ollen näin alhaisempi kuin koskaan aiemmin. Tämä tarkoittaa 40 prosentin, siis 350 miljoonan euron leikkausta nykytilanteeseen. Samalla verkkojen rakentamisen ja ylläpitämisen kustannuksia tullaan rajoittamaan. On äärimmäisen tärkeää, että verkkoyhtiöltä vaaditaan ehdotonta kustannustehokkuutta. Tämä tarkoittaa, että yhtiöt ovat velvollisia perustelevaan avoimesti investointistrategiansa, jotta voimme olla varmo-

Pöytäkirja PTK 11/2021 vp

ja, ettei tuottoja kasvateta epätarkoituksenmukaisella ratkaisulla. Valvonnalla on tässä aivan keskeinen rooli, ja itsenäisenä toimijana Energiavirastolla on suuri vastuu.

Hallituksen esitys on nyt tärkeää saada hyväksytyä nopeasti. Nykyinen valvontakausi on kesken, ja ilman lainmuutoksia virastolla ei ole työkaluja panna toimeen näin merkittäviä muutoksia. Kiireellisyyden takia on perusteltua viedä läpi esitys, johon ei liity merkittäviä riskejä. Pidän erittäin positiivisena myös sitä, että hallitus lisää mahdollisuuksia hajautettuun sähkön pientuotantoon, eli mahdollistetaan sähkönkäyttäjille ja energiayhteisölle oikeus rakentaa erillisiä linjoja ilman lupaa jakeluverkon haltijalta.

Arvoisa puhemies! On äärimmäisen tärkeää, että julkisuudessa on jo käyty laajaa keskustelua sähkönsiirtojen hinnoittelusta ja siirtoyhtiöiden toiminnasta sekä ylipäätään sähkömarkkinoiden toimintalogiikasta. Kun kyse on luonnollisesta monopolista, toimijat kantavat todellisuudessa varsin vähäistä taloudellista riskiä normaalisti markkinoilla toimiviin yrityksiin nähden. Kohtuullisen tuoton perusteella sähkönsiirtoyhtiöillä on aina oikeus saada investointinsa takaisin. Siksi onkin niin tärkeää, että puutumme sallitun tuoton tasoon.

Olemme puhuneet paljon myös investointien kustannustehokkuudesta, investointistrategioista, kohtuulliseksi määritetyn tuoton laskentamalleista ja tavoista, joilla niitä valvotaan. Kokonaisuutta säätelee hyvin vaativa kansainvälinen ja kansallinen lainsäädäntö, jonka tulkinta on aivan oma taiteenlajinsa. Edelleen kokonaisuuteen liittyy vakavia verotuksellisia kysymyksiä, jotka nekin vaativat erillishuomionsa. Verotuksen porsaanreiät on ehdottomasti tukittava. Ne ovat tulleet suomalaiselle yhteiskunnalle tähän mennessä hyvin kalliiksi. [Toimi Kankaanniemen välihuuto]

Henkilökohtaisesti tämä kyseinen lakiesitys on minulle hyvin tärkeä. Sillä päästään nyt pikaisesti kiinni oleellisiin epäkohtiin, joita jo kesken valvontajakson on päästävä tekemään. Tämän esityksen antaessaan hallitus on asettanut riippumattomista asiantuntijoista koostuvan työryhmän, jonka tehtävänä on tarkastella vielä perusteellisesti käsillä olevaa laajaa kokonaisuutta. Odotan, että työryhmän työskentelyyn suhtaudutaan kaikella vakavuudella, ja odotan, että sen johtopäätöksistä on mahdollista käydä myös avoimesti keskustelua. Olen myös edellyttänyt, että hallitus puuttuu myös tähän veronkiertoon, ja olen äärimmäisen iloinen siitä, että näin myös tehdään. Hallitus tekee linjaukset veronkierron osalta ensi syksyyn mennessä. — Kiitos.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Kiljunen Kimmo — poissa. Edustaja Vestman.

19.24 **Heikki Vestman kok:** Arvoisa puhemies! Todella täytyy kyllä hallitukselle siis antaa tunnustusta siitä, että vuosi sitten julkaistusta hallituksen esitysluonnoksesta on menty paljon eteenpäin. Kuten todettu, niin hallitus toisin kuin vuosi sitten julkaistussa luonnoksessa nyt aikoo puuttua tähän hintatason määrittävään valvontamalliin. Vuosi sittenhän hallitus totesi omassa esityksessään jotakuinkin niin, että tähän malliin ei pystyisi lakiteitse puuttumaan. Eli siitä tunnustusta ja kiitosta ministeri Lintilälle ja myös niille hallituspuolueiden edustajille, jotka ovat varmasti osaltaan tähän lopputulokseen vaikuttaneet. Muistutan siitä, että hallitusohjelmassahan ei ole kirjausta siitä, että hallitus puuttuisi tähän viranomaisen valvontamalliin. Ne keinot siirtohintojen hillitsemiseksi, jotka hallitusohjelmassa on esitetty, ovat muita keinoja. Eli kysymys on siis hallitusohjelman ulkopuolisesta ja uudesta linjauksesta, ja siitä rohkeudesta tehdä tämä linjaus täytyy todella antaa tunnustusta.

Pöytäkirja PTK 11/2021 vp

Toinen asia, mikä hallituksen esityksessä on hyvää ja kannatettavaa, joka sisältyy myös kokoomuksen lakialoitteeseen, on vaatimus näiden säävarmuusinvestointien kustannustehokkuudesta. Tältä osinhan vuoden 2013 laissa oli eräänlainen virhe, koska laki ei antanut viranomaiselle työkaluja vaatia verkkoyhtiöiltä kustannustehokkuutta säävarmuusinvestoinneista. Eli laki sanoo ainoastaan, että säävarmuusvaatimukset tulee täyttää, ja jättää keinot vapaasti verkkoyhtiöille. Tämä on johtanut käytännössä siihen, että sähköverkkoyhtiöille on kannattavaa rakentaa maakaapelia vaikka kovaan kallioon korkeilla kustannuksilla, koska yhtiö voi vyöryttää nämä kustannukset edelleen sähkön käyttäjien maksettavaksi ja saa sille vielä muhkean tuoton. Kokoomuksen lakialoitteessa on tuotu esille, että tehottamalla näitä investointeja voidaan saavuttaa jopa 900 miljoonan euron säästöt tulevissa säävarmuusinvestoinneissa.

Kolmas asia, josta annan tunnustusta ja joka on myös muutos tähän tammikuussa julkaistuun lakiesitysluonnokseen nähden, on pientuotannon johtojen vapauttaminen verkonrakennusmonopolista. Tämähän on siis merkittävä poikkeus siihen pääsääntöön, jonka mukaan jakeluverkon haltijalla on täysi yksinoikeus rakentaa jakeluverkkoa omalla vastualueellaan. Kokoomus esitti tätä keväällä lakialoitteessaan, ja on hienoa huomata, että lähes identtinen säännös on nyt sitten hallituksen esityksessä ja tältä osin saadaan varmasti helpotusta. Tämä säännöshän mahdollistaa esimerkiksi omakotitalojen yhteisen [Puhemies koputtaa] aurinkopaneelikentän rakentamisen tai maatilojen yhteisen sähköntuotannon.

Puhemies Anu Vehviläinen: Olemme varanneet tähän keskusteluun enintään 2,5 tuntia tässä vaiheessa, ja se alkaa olla täynnä. Annan tämän osion loppuun vielä 2 minuutin puheenvuoron ministeri Lintilälle. — Olkaa hyvä.

19.28 **Elinkeinoministeri Mika Lintilä:** Arvoisa rouva puhemies! Haluan kiittää kaikkia edustajia tästä keskustelusta. Tämä oli mielestäni hyvä keskustelu — hyvä keskustelu. Ilman muuta päällimmäisenä on se, että kaikilla oli sama linja: kaikki haluavat pienentää siirtokustannuksia. Kukaan ei esittänyt, että tämä lakiesitys tai hallituksen esitys pitäisi torpata, vaan kaikki olivat samaa mieltä, että mennään eteenpäin. Ollaan mielestäni parlamentarismien perusasioissa. Hiukan erilaisia näkökulmia, asia menee valiokuntakäsittelyyn, valiokunta saa rauhassa käsitellä, kuulla asiantuntijoita, ja tässä tapauksessa pidän tärkeänä myös sitä, että tämä perustuslakivaliokuntakierros tulee tässä, jolloin nähdään myös se, että me ollaan niin sanotusti puhtailla vesillä kaikkienensa tämän kokonaisuuden kannalta.

Niin kuin tässä monessa puheenvuorossa tuli esille, niin kyllä tätä on odotettu, ja tätä tehtiin pitkään. Tunnustan sen, että se lausuntokierros, joka tuli, herätti ehkä aika paljon pohdintaa ja antoi sitten ponttimen puuttua siihen lakiesitykseen, joka silloin lausuntokierroksella oli. Ehkä sen takia tämä valmistelu kesti, mutta tässä koko aikajaksossa katsoin, että se on kuitenkin sen väärä, että tämä valmistelu tehdään hyvin.

Mielelläni jatkan keskustelua varmasti valiokunnassa ja palautekeskustelussa, mikäli syitä siihen ilmenee, ja uskon ja luotan, että talousvaliokunta tulee tekemään tästä hyvän mietinnön ja käymään tämän seikkaperäisesti läpi.

Puhemies Anu Vehviläinen: Keskustelu ja asian käsittely keskeytetään. Asian käsittelyä jatketaan tässä istunnossa päiväjärjestyksen muiden asiakohtien tultua käsitellyiksi.

Pöytäkirja PTK 11/2021 vp

Asian käsittely keskeytettiin kello 19.30.

Asian käsittelyä jatkettiin kello 20.09.

Puhemies Anu Vehviläinen: Nyt jatketaan aiemmin tässä täysistunnossa keskeytetyn asiakohdan 4 käsittelyä. — Edustaja Junnila.

20.10 Vilhelm Junnila ps: Arvoisa rouva puhemies! Täällä sähkönsiirron lainsäädännön näkökulmasta aiemmin keskusteltiin, ja täytyy todeta, että aiempien hallitusten kyvyttömyys ja matalien korkojen ennakoimattomuus johti sitten kuluttajien kannalta kohtuuttomaan tilanteeseen. Siirtoyhtiöthän kohtuuttomasti rahastivat kuuliaisesti laskunsa maksavia kuluttajia. Siirtohinnot ovat paikoitellen jopa yli kaksinkertaistuneet 10 vuodessa. Tästä esityksestä vallitsee siten kohtuullista suurempi yhteisymmärrys, ja kiitänkin siitä ministeri Lintilää, mutta yhden edustaja Vestmanin näkemykseen alijäämien ansiottomasta hyödyntämisestä työkaluna korottaa siirtomaksua — ei siis vain kompensoida — ja säilyttää se maksettavaksi loppukäyttäjille lähes vuosikymmenen ajalle.

On selvää, ettei luonnollisella monopolilla ole markkinoiden tuomaa painetta kilpailla hintojen kanssa tai halukkuutta kehittää toimintaansa kustannustehokkaammaksi, sillä mahdolliset pienentyneet voitot voidaan aina kompensoida nostamalla hintoja. Siksi tämä esitys on oikeansuuntainen, vaikkakin edustaja Vestmanin aloite olisi tämän siirtohinnan osalta ollut vielä parempi, ja tietenkin muitakin muutoksia siihen sisältyi.

Perussuomalaiset ovat ottaneet kantaa sähkönsiirtohintoihin lukuisia kertoja, viimeksi vaihtoehtobudjetissa loppuvuonna. Vaatimus verkkoinvestointien kustannustehokkuudesta olisi saatava mahdollisimman pian lakiin, sillä kohtuullisen tuoton laskentatavasta ja lähes nollakorkoisen lainan saatavuudesta johtuen sähköyhtiöiden on kannattanut tehdä hyödyttömiäkin investointeja, koska ne ovat nostaneet hinnankorotusten mahdollisuutta. Kuten edustaja Savio täällä aiemmin totesi, tämä kohtuullisen tuoton laskentatapa pääomakustannusten osalta tulisi selkeästi kirjata lakiin. Tämän lisäksi nykyisen hallituksen ajama vihreä siirtymä toteutuessaan edellyttäisi sähköverkkoon massiivisia investointeja, jotka tulevat lisäämään kustannuspaineita. Siksi lakimuutokset olisi ehdottoman tärkeää saada voimaan ennen tuota aikaa. Olisi hyvä pohtia säädöksiä siihen, että kun pakolliset investoinnit maakaapelointiin on tehty, tulisi siirtohinnan myös voida laskea.

Lopuksi totean, että saariston osalta maa- mutta myös merikaapelointia on usein liian kallis toteuttaa — tai kallioperään jopa mahdotonta — mutta siirtohinnot ovat siitä huolimatta huppeat. Yksi näkökulma asiaan onkin lähestyä sitä alueellisesta tarpeesta, ja ehkä myös lainsäädännön tulisi paremmin huomioida maantieteellisiä eroavaisuuksia. Saaristolakia ei tässä yhteydessä pitäisi unohtaa.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Kettunen.

20.13 Tuomas Kettunen kesk: Arvoisa rouva puhemies! Kyllähän se on niin, että luonnollisten monopolien, kuten sähköverkkojen, kuuluisi olla valtion hallinnassa, vähintäänkin suomalaisten yhtiöitten omistuksessa, ei ylikansallisten sijoitusyhtiöitten hallussa.

Pöytäkirja PTK 11/2021 vp

Sähköverkkojen on oltava kohtuuhintaisia eikä mitään bisneskeinottelun raha-automaatteja.

Arvoisa puhemies! Myös meillä Kainuussa tästä sähkön siirtohinnoittelusta on käyty vuosia kovaa keskustelua, ja meillä keskustelussa ovat myös nämä perusmaksut. Kainuussa nimittäin on maan korkeimpia sähkönsiirron perusmaksuja, jotka eivät sitten näy sähkönsiirron kulutushintavertailuissa yhtiöittäin. Perusmaksujen korotuksilla kyllä rokoteetaan erityisesti mökkiläisiä. Kyllä toivoisin, että jatkossa myös nämä perusmaksut olisivat isommin käsittelyssä ja jopa sääntelyssä sitten lailla.

Arvoisa puhemies! Täällä on käyty pitkään keskustelua, en halua tätä sen isommin pitkittää, mutta haluan kiittää elinkeinoministeri Lintilää. Hänen johdollaan tehdyllä lakimuutoksella pyritään hillitsemään sähkönjakeluhintojen nousua jakeluverkonhaltijoiden kustannustasoa alentavilla ja kustannustason nousua loiventavilla toimenpiteillä.

Vielä haluan tuoda esille tämän Ylen selvityksen. Ylen selvityksen mukaan yhtiöt ovat käyttäneet sähkönsiirtohintojen korotuksista vain murto-osia verkkojen rakentamiseen. Energiavirasto on kehittänyt epäonnistuneen valvontajärjestelmän, jonka avulla sähköyhtiöt ovat pystyneet keräämään ylimääräistä tuottoa pääomalleen jopa useita kymmeniä prosentteja. Näin silti, vaikka lähtökohtana on ollut, että tuotto saisi olla enintään sen 6 prosenttia. Energiaviraston valvontajärjestelmä on teoreettinen eikä perustu yhtiöiden todelliseen kirjanpitoon. Sähkönjakeluyhtiöt ovat monopoliyhtiöitä, joten moraalisestikin voisi sallia tuottoa nykyisellä korkotasolla enintään sen 4 prosenttia, mikä nyt tässä hallituksen esityksessä tuodaan esille. Elikkä jakeluverkkoyhtiöitten sallittu tuotto olisi jatkossa vain sen 4 prosenttia, kun se nyt on lähes 6 prosenttia. Ja tämän lisäksi tällä hallituksen esityksellä siirtomaksujen vuotuista korotuskattoa lasketaan nykyisestä 15 prosentista 8 prosenttiin. — Kiitos.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Vestman.

20.16 Heikki Vestman kok: Arvoisa puhemies! Haluan vielä nostaa esille yhden asian, missä sääntelyä pitäisi kehittää sillä tavalla, että kuluttajan edut ja oikeudet tulevat paremmin huomioituksi, ja se liittyy laskutukseen ja siirtohintojen läpivalaisuun. Nykyisinhän laki edellyttää, että verkkoyhtiön on esitettävä laskussa verkkonsa käyttäjälle erittely siitä, miten sähkönjakelun hinta muodostuu, ja tästä on sitten erikseen viranomaisen antanut oman määräyksensä, jossa on tuotu esille, mitä seikkoja siinä laskussa pitää esittää. No, käytännössä tämä erittely on hyvin yleisellä tasolla, eikä siitä yksittäiselle kuluttajalle käy ilmi, mistä kustannuskomponenteista tarkalleen ottaen tämä siirtohintaa ja maksu muodostuu. Eli tätä avoimuutta pitäisi nyt kehittää. Kun puhutaan monopolitoiminnasta, niin hinnoittelun pitäisi olla erittäinkin avointa eikä olla riippuvainen esimerkiksi median tekemisestä selvityksistä. Yksi vaihtoehto voisi olla, että lakiin lisättäisiin vielä velvoittava säännös siitä, että tästä erittelystä on käytävä ilmi ne kustannuskomponentit, joista siirtomaksu muodostuu, esimerkiksi siten, että erittelystä käy ilmi, kuinka paljon siitä siirtohinnoista käytännössä on tämän verkkoyhtiön tuoton osuus ja kuinka paljon on sitten kysymys niistä muista kustannuksista, joita verkkotoiminnasta aiheutuu. Tässä voisi olla jopa tulevan lakialoitteen paikka.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Pirttilahti.

Pöytäkirja PTK 11/2021 vp

20.18 **Arto Pirttilahti kesk:** Arvoisa rouva puhemies! Pitkä iltapäivä tästä asiasta on keskusteltu. Yhdyn, niin kuin eduskunnassa lähestulkoon kaikki, näihin kiitoksiin hallituksen hyvästä esityksestä ja ministeri Lintilän esille tuomasta asiasta.

Todellakin saadaan nytten vähän kuriin näitä siirtohintoja kahdella tavalla eli siirtomaksujen vuotuisen korotuskaton laskemisella 15:stä 8 prosenttiin sekä sallitun tuoton laskemisella 6:sta 4 prosenttiin. Tässä on tavoitteena... [Puhujan mikrofonin sulkeutuu]

Puhemies Anu Vehviläinen: Laittakaa uudestaan mikrofonin päälle.

Kiitos, edustaja Vestman. — Ja tämän jälkeen jatkan puhettani siitä, mihinkä jäin äsken.

Eli jakeluverkkoyhtiöiden kannalta lakimuutos tarkoittaa sitä, että ensi vuonna, muun muassa vuonna 22, voidaan siirtomaksuja periä 350 miljoonaa euroa vähemmän kuin vuonna 20. Tähän koko asiaan liittyy tietenkin tämä Energiaviraston toimintamalli. Katselein tässä MOT-ohjelmaakin, ja kyllä täytyy sanoa, että Energiaviraston esitys ei nyt hirveän paljon kansalaisia vakuuttanut, joten uskoisin, että tätä toimintamallia ja laskentamallia olisi kyllä hyvä hieman rukata.

Toinen asia tässä taustalla on tietenkin nämä myrskyt ja myrskytuhot ja se, millä tavalla me saadaan sähkönsiirtoverkkoja myrskyjä kestäväksi. Tietenkin tämä maakaapelointi on hyvä asia, ja näen sen myös hyvänä siten, että jos tämän yhteydessä tehdään myös valokuituverkkojen laajentamista, niin se on aivan erinomainen asia. Pitää myöntää se, että on ehkä osasyytä maanomistajissakin mutta myös verkkoyhtiön haltijoissa, että näitten vieruspuitten poisto ei ole aina onnistunut sähkölinjoilta. Tämä on erittäin hyvä toimenpide ja myös se, että sähkölinjoja siirretään lähelle tienvarrtta, missä ei ole kuin ehkä toisella puolella metsää. Sähköyhtiöt ovat tehneet näitä hyvin, ja tietenkin tällä lainsäädännöllä annetaan lisää aikaa näille yhtiöille tehdä niitä investointeja, niin että meillä olisi katkeamaton sähköntuotanto.

Eli erinomainen esitys, ja talousvaliokunta tätä varmaan tulee hyvin käsittelemään, ja saadaan tästä hyviä päätöksiä.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Vestman.

20.20 **Heikki Vestman kok:** Arvoisa puhemies! Pahoittelut edustaja Pirttilahdelle tuosta äskeisestä vahingostani. Oli tarkoitus pyytää puheenvuoro, ja tulin painaneeksi mikrofonipainiketta. — Edustaja Pirttilahti, viittasitte MOT-ohjelman esiin nostamiin seikkoihin tässä valvontamallissa. Haluan vielä korostaa, että nämä kokoomuksen lakialoitteessa esitetyt muutokset olisivat juuri niitä, jotka korjaisivat MOT-ohjelmassa esiin nostettuja valvontamallin puutteita. Sen sijaan hallituksen esityksestä johtuvat muutokset eivät olisi riittäviä, kun otetaan huomioon se kritiikki, joka MOT-ohjelmassa muun muassa asiantuntijaprofessorien taholta esitettiin. Eli mukava huomata, että tältä osin sitten hallituspuolueidenkin riveistä löytyy ymmärrystä ja tukea tälle kokoomuksen mallille, joka siis tarkoittaisi, että valvontamalliin tehtäisiin perusteellisempia muutoksia kuin mitä hallitus nyt esittää.

Pyysin puheenvuoroa vielä sen takia, että tämän keskustelun aikana on tuotu esille se tarve, että perustuslakivaliokunta ottaa kantaa omaisuudensuojan kannalta hallituksen esityksen tiettyihin säännöksiin, ja pidän tätä itsekkin tärkeänä. Nythän on niin, että perustuslakivaliokunnan lausuntokäytäntö on verkkotoiminnan omaisuudensuojan kannalta aika

Pöytäkirja PTK 11/2021 vp

yleispiirteistä. Olen itse sitä lausuntokäytäntöä käynyt läpi, ja siellä on muun muassa aika yleisellä tasolla todettu, että omaisuuden kohtuullisen käytön mahdollisuuden säilyttämiseksi verkonhaltijalle tulee turvata kohtuullinen korvaus siirtopalveluista. Sen sijaan sen kohtuullisuuden määritelmään tässä lausuntokäytännössä ei oteta kantaa.

Kun otetaan huomioon, kuinka yleispiirteistä tämä perustuslakivaliokunnan lausuntokäytäntö on, niin hieman kummeksun sitä, kuinka pitkälle meneviä johtopäätöksiä tässä hallituksen esityksessä on tehty siitä, kuinka syväälle menevä omaisuudensuoja on tämän valvontamenetelmän kannalta. Eli tässä hallituksen esityksessä on muun muassa todettu, että perustuslakivaliokunnan aiempi lausuntokäytäntö näyttäisi edellyttävän, että ennen matalamman korotuskaton säätämistä syntynyt verkonhaltijan alijäämä tulisi rajata matalamman korotuskaton ulkopuolelle. Tämä on esimerkiksi sellainen johtopäätös, mitä itse jän miettimään, että miten tämä on muodostettu.

Eli pidän tärkeänä sitä, että perustuslakivaliokunta ottaisi tähän esitykseen kantaa ja että sillä tavalla saataisiin selkeyttä siihen, kuinka pitkälle valtiosääntöisesti suojataan esimerkiksi tällaisen viranomaisen luomaa valvontamallia ja sen verkkoyhtiöille sallimaa liikevaihdon määrää. Sehän ei itse asiassa niin kuin todellista omaisuuserää ole, vaan se on viranomaisen omalla hallintopäätöksellään luoma sallitun liikevaihdon laskennallinen määrä.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin talousvaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan on annettava lausunto.

5. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi tartuntatautilain väliaikaisesta muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 6/2021 vp
Valiokunnan mietintö StVM 2/2021 vp

Ensimmäinen käsittely

Puhemies Anu Vehviläinen: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 5. asia. Käsittelyn pohjana on sosiaali- ja terveystieteiden valiokunnan mietintö StVM 2/2021 vp. Nyt päätetään lakiehdotuksen sisällöstä. — Edustaja Rehn-Kivi.

Keskustelu

19.30 **Veronica Rehn-Kivi r:** Värderade talman! Regeringens förslag att förlänga de tidsbundna restriktionerna för restauranger, barer och kaféer är nödvändigt i en situation då spridningen av covid-19-viruset på alla sätt ännu måste bromsas. Det är ändå viktigt att restaurangverksamheten kan fortsätta så lönsam och trygg som möjligt, och därför välkomnar jag det att restriktionerna inte i detta skede ytterligare gjorts strängare.

Arvoisa puhemies! On hyvä, että ravintolatoiminta tällä lakimuutoksella voi jatkaa mahdollisimman turvallisena ja kannattavana. Tässä on kyse yhteiskunnalle tärkeästä liiketoiminnasta, ja käynti ravintolassa tai kahvilassa voi olla monelle tärkeä henkireikä tai katkos tämän etätyön ja mahdollisesti yksinäisen kotonaolon aikana. Mutta nämä rajoitukset eivät yksin riitä, mikäli emme noudata myös muita annettuja suosituksia. Toivon, että rajumpiin

Pöytäkirja PTK 11/2021 vp

rajoituksiin ei tarvitsisi ryhtyä vain siksi, että jotkut yksilöt eivät ota vastuuta tai jotkut ravintoloitsijat tai baarinpitäjät eivät välitä asiakkaidensa turvallisuudesta ja terveydestä. Eri alueiden aluehallintovirastojen on tässä suhteessa tehostettava valvontaansa.

Jag hoppas att vi, då vi godkänner det här betänkandet, inte behöver ta till striktare regleringar på grund av bristande ansvarstagande gentemot varandra, vår säkerhet och hälsa, och låter framför allt matrestaurangerna fortsätta sin verksamhet.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Kiviranta.

19.32 **Esko Kiviranta kesk:** Arvoisa puhemies! Koronaviruspandemian vuoksi on perusteltua jatkaa tartuntatautilain väliaikaisten säännösten voimassaoloa ja siten ravitsemisliikkeiden hygieniaan liittyviä erityisiä vaatimuksia ja asiakkaiden riittävän etäisyyden ylläpitämistä. Voimassaoloa jatketaan nyt kesäkuun loppuun. Mutta kuten sosiaali- ja terveysvaliokunta on yksimielisessä mietinnössään talousvaliokunnan tavoin korostanut, rajoituksia tulee purkaa heti tartuntatilanteen niin salliessa.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan jatkossakin säätää ravitsemisliikkeiden aukiolo- ja anniskeluajoista sekä asettaa niiden sisätilojen asiakaspaikkamäärää ja käyttöä koskevia rajoituksia. Tässä kohtaa on käytettävä hyvää harkintaa, sillä ravintola-ala työllistää suuren määrän ihmisiä maassamme. Kyseessä on merkittävä elinkeino ja työllistäjä, joka on jo joutunut kärsimään hyvin paljon koronaviruspandemiasta. Rajoitusten tulisi olla korostetun alueellisia ja pohjautua todelliseen tartuntatilanteeseen. Alueelliset erot koronaviruksen leviämisen suhteen ovat suuria. Sairaalahoittoa tarvitsevien määrä on yli puolittunut joulun jälkeen, ja tehohoidossa olevien potilaiden määrä on vuoden 2020 toukokuun jälkeen pysynyt jatkuvasti varsin pienenä. Rokotettujen määrä riskiryhmissä myös kasvaa koko ajan, ja epidemia on jo nyt hoivakodeissa rokotteiden ansiosta kutakuinkin hiipunut.

Arvoisa puhemies! Täytyy muistaa, ettei rajoituksia etenkin nuorten keskuudessa välttämättä noudateta kuuliaisesti, jos niitä ei koeta aiheellisiksi. Tällöin ravitsemisliikkeissä normaalisti tapahtuvat kokoontumiset siirtyvät valvomattomiin sisätiloihin, käytännössä koteihin, joissa ilmastointi ja turvallisuus ovat ravitsemisliikkeisiin nähden selvästi heikompiä. Näin epidemia jatkaa leviämistään, mutta samalla myös järjestyshäiriöt ja muut lieveilmiöt, kuten häiriöt naapurustolle, kasvavat ja ravintola-alan ahdinko lisääntyy, samoin kuin lomautukset ja työttömyys.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Junnila.

19.34 **Vilhelm Junnila ps:** Arvoisa rouva puhemies! Varmasti nyt korona-aikaan kaikki tekevät parhaansa, että epidemia saataisiin aisoihin. Tänäkin ilmeisesti hallitus on pohjinnut erilaisia rajoitustoimia yökerhoihin ja tämänkaltaisiin toimijoihin, myös ravintoloihin täällä Uudellamaalla.

Täytyy kuitenkin tässä yhteydessä ottaa viestintä jälleen esiin. Nimittäin lehtien palstoilla tänäkin sosiaali- ja terveysministeriön Tuominen on käynyt keskustelua THL:n vastaavien ihmisten kanssa. THL:hän on esittänyt nyt, että ravintolat pitäisi tyystin panna säppiin. Käsitykseni mukaan — ja myös sosiaali- ja terveysministeriön julkiset vastaukset ovat sellaisia — tähän ei ole kuitenkaan mitään säädöspohjaa edes olemassa. Kun näitä väliaikaisiakin lakimuutoksia nyt ajetaan, niin yksi asia, mihin toivon parannusta, on viestinnän

Pöytäkirja PTK 11/2021 vp

tä näiden julkisten virastojen toimesta, niin että puhuttaisiin kuitenkin yhdellä suulla eikä olisi niin, että THL ja STM joko eivät ole tietoisia toistensa kannoista keskeisissä asioissa tai jopa ovat sitten eri mieltä.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Kettunen.

19.36 **Tuomas Kettunen kesk:** Arvoisa rouva puhemies! On tärkeää, että näitä päätöksiä rajoittamistoiminnasta voidaan tehdä alueellisen ja paikallisen tautitilanteen mukaan, jolloin rajoitustoiminta on mahdollisimman tarkkaan harkittua, oikein kohdistuvaa ja haittaa mahdollisimman vähän ihmisten elämää ja aiheuttaisi sitten mahdollisimman vähän taloudellisia menetyksiä näille ravitsemusliikkeitten omistajille ja yrittäjille.

Haluan vielä kerran tuoda tässä huomioon tämän epäkohdan: Kun tuolla pohjoisessa Suomessa on kaksi maakuntaa, on Kainuun maakunta ja Pohjois-Savo, niin jos Kainuun maakunnassa ravintolat menevät kello 22 kiinni, kun tautitilanne ei ole niin vakava kuin Pohjois-Savossa, mutta Pohjois-Savossa ravintolat menevät kello 24 kiinni, niin olisiko tässä vielä kerran syytä pohtia sitä, että jos tautitilanteet ovat suht samat molempien maakuntien osalta, niin miksi toisessa maakunnassa sitten ravintolat saavat olla pitempään auki? Totta kai pitää mennä aina terveys edellä, mutta tämä on herättänyt suurta keskustelua tuolla maakunnassa, varsinkin sieltä Kainuun puolelta, kun ravitsemusliikkeet pitää laittaa aikaisemmin kiinni. On totta, että sitä myyntiä tehdään huomattavasti siinä 22—24, mikä pitää sitten huolen siitä, että nämä yritykset pysyvät pystyssä. Tämän, puhemies, halusin tuoda vielä kerran esille.

Yleiskeskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 6/2021 vp sisältyvän lakiehdotuksen sisälön mietinnön mukaisena. Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely päättyi.

6. Kansalaisaloite laiksi sähkömarkkinalain sekä sähkö- ja maakaasumarkkinoiden valvonnasta annetun lain muuttamisesta

Kansalaisaloite KAA 9/2020 vp

Lähetekeskustelu

Puhemies Anu Vehviläinen: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 6. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään talousvaliokuntaan.

Lähetekeskusteluun varataan enintään 30 minuuttia. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja. — Edustaja Vestman.

Keskustelu

19.38 **Heikki Vestman kok:** Arvoisa puhemies! Vielä kerran lausun kiitokseni tämän tärkeän kansalaisaloitteen alullepanijoille eli Omakotiliitolle sekä kaikille niille suomalaisille, jotka tämän kansalaisaloitteen ovat allekirjoittaneet. Tämä kansalaisaloitehan vastaa sällöltään hyvin pitkälle kokoomuksen viime keväänä tekemää lakialoitetta siltä osin kuin

Pöytäkirja PTK 11/2021 vp

siinä esitetään, että lakiin lisätään velvoittavat säännökset siitä, millainen siirtohintojen valvonnan mallin tulee olla.

Tässähän edellytetään ensinnäkin sitä, että tuottoprosentin, joka verkkoyhtiöille maksetaan, tulee olla matala sen takia, että toiminta on monopolitoimintaa ja siten lähes olemattoman riskin liiketoimintaa, ja lisäksi edellytetään sitä, että tuottoasteen pitää heijastaa verkkoyhtiön tosiasiallista pääomarakennetta. Kysehän on todella siitä, että nykyisessä mallissa tuottoaste määritetään kiinteästi olettaen, että jokaisella verkkoyhtiöllä on taseessaan 60 prosenttia omaa pääomaa ja 40 prosenttia vierasta pääomaa. Käytännössä tämä siis tarkoittaa sitä, että sellainen verkkoyhtiö, joka käyttää lähes 100 prosenttia vierasta pääomaa — rahoittaa siis investointejaan markkinoilta saadulla lainarahalla nollakorolla — saa 60 prosentin oletuksella oman pääoman korkeampaa tuottoa, ja tämä siis tarkoittaa käytännössä sitä, että tuoton laskenta ei vastaa niitä rahoituksen todellisia kustannuksia eli ei ole kustannusvastaavaa.

Toiseksi tämän kansalaisaloitteen keskeinen vaatimus on se, että sen verkon arvon, jolle tämä tuottoaste lasketaan, pitää heijastaa nykyistä enemmän niitä todellisia tasearvoja, jotka verkkoyhtiöillä on. Ja tästä voisi kertoa käytännön esimerkin. Eli esimerkkinä on Caruna, jolla on noin 1,5 miljardia euroa taseessaan omaa ja vierasta pääomaa: nykyisessä valvontamallissa, kun määritetään tällainen laskennallinen pääoman määrä, sitä onkin 2,5 miljardia euroa. Eli myöskin tähän asiaan tässä kansalaisaloitteessa vaaditaan muutoksia.

Minua on hämmästyttänyt tässä tämän illan keskustelussa se, että hallituspuolueiden taholta ja myöskin ministerin taholta tuotiin esille, että tämä malli olisi jotenkin oikeudellisesti ongelmallinen tai jopa sellainen, että se olisi vastoin EU:n sähkömarkkinadirektiiviä. En ymmärrä, mihin tällainen väite [Puhemies koputtaa] perustuu, ja jään mielenkiinnolla odottamaan valiokuntakäsittelyä, [Puhemies koputtaa] jos sille saataisiin siellä vaikka perusteita.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Eestilä.

19.41 Markku Eestilä kok: Arvoisa puhemies! Ymmärrän täysin, mikä tämän kansalaisaloitteen takana on, sillä ei tässä pelkästään ole kysymys sähköstä ja sähkönsiirtohinnoista ja niiden kohtuullisuudesta. Kyllä ihmiset tarkkaan tietävät, minkälainen kulurakenne kullakin perheellä on, ja tuon tässä esille tämän eläkeläisköyhyyden. Siitä on hyvin paljon keskusteltu, mutta kun eduskunnassa käsitellään joku asia, niin on yleensä tapana käsitellä vain se asia, vaikka pitäisi käydä erittäin huolella läpi ne vaikutusarviot, mitä muuta tässä on tapahtunut.

Jos ajatellaan tätä viime vuosikymmentä, niin ei ole ihme, että ihmiset alkavat kyllästyä jatkuviin kustannustason nousuihin, sillä polttoaineverot ovat 10 vuoden aikana kohoineet 60 prosenttia, sähköveroa ovat kaikki puolueet olleet mukana korottamassa aina valtion kassatarpeen mukaan, sähköverokomponentti, jos sitä katsotaan yksittäin, on 10 vuoden aikana noussut 150 prosenttia, ja kuten täällä tämäniltaisessa keskustelussa on jo todettu, sähkönsiirtomaksut ovat reilussa 10 vuodessa kaksinkertaistuneet, eli korotus on 100 prosenttia. Ja jos me ajattelemme eläkeläiskoria, jossa on sitten eri kulurakennetta, ja siellä on erinäköisiä asioita — terveydenhuolto, liikkuminen, asuminen — niin nämä kaikki, mitkä nyt äsken mainitsin, kohdistuvat asumisen hintojen nousuun ja liikkumisen hintojen nousuun, ja jos ajatellaan esimerkiksi Itä-Suomea ja Lappia, jossa oma auto on täysin välttämätön ja tietenkin asumiskustannukset ja energiakustannukset nousevat, niin kyllähän

Pöytäkirja PTK 11/2021 vp

tämä kansalaisaloite aivan kohdallaan on, se, että tähän nyt puututaan ja hallitus on puutunut.

Se on toinen juttu, olisiko pitänyt vielä enemmän mennä pitemmälle tämän kansalaisaloitteen suuntaan. Sen tuon vielä esille näitten siirtohintojen nousussa, että sähköyhtiöille on ollut edullista tehdä etupainotteisia investointeja, koska silloin on voinut enemmän nostaa siirtomaksuja, ja sen takia tämä ongelma on ikään kuin kumuloitunut, ja tämä kansalaisaloite on tässäkin mielessä hyvä.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin talousvaliokuntaan.

[Keskustelu asiasta sallittiin päiväjärjestyksen 4. asiakohdassa]

7. Lakialoite laeiksi sähkömarkkinalain sekä sähkö- ja maakaasumarkkinoiden valvonnasta annetun lain 10 §:n muuttamisesta

Lakialoite LA 17/2020 vp Heikki Vestman kok ym.

Lähetekeskustelu

Puhemies Anu Vehviläinen: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 7. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään talousvaliokuntaan.

Lähetekeskusteluun varataan enintään 30 minuuttia. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja. — Edustaja Vestman.

Keskustelu

19.44 **Heikki Vestman kok** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä kokoomuksen eduskuntaryhmän lakialoitteessa esitämme useita muutoksia sähkömarkkinalainsäädäntöön kohtuuttomien sähkön siirtohintojen pistämiseksi kuriin ja sähköverkkoyhtiöiden rahastuskoneen sulkemiseksi. Asiantuntija-arvioiden mukaan lakialoitteemme tarkoittaa jopa 500—700 miljoonan euron leikkausta sähköverkkoyhtiöiden monopolituottoon ja siten siirtohintoihin. Kotitalouksien kulutus kasvaisi esittämämme siirtohintaleikkurin myötä yli 450 miljoonalla eurolla ja keskimäärin suomalaisessa kukkarossa olisi yli 100 euroa enemmän joka vuosi tämän vuosikymmenen loppuun mennessä. Sähköllä omakotitaloan lämmittäväälle suomalaiselle hyöty voi olla useita satoja euroja vuodessa. Tällä aloitteella paitsi hillitään arjen kustannusten nousua ja tuodaan euroja eläkeläisten ja perheiden kukkaraan myös elvytetään kansantaloutta kasvattamalla yksityistä kulutusta. Tuoreen vaikutusarvioinnin mukaan esityksemme synnyttäisi 4 300 uutta työpaikkaa vuosikymmenen loppuun mennessä eli olisi työllisyystoimi. Kaikki tämä hyvinvointi ja elvytys on saatavissa ilman, että valtion tarvitsee ottaa euroakaan lisävelkaa, eli toivotamme hallituspuolueet tukemaan tätä elvyttävää esitystämme. Toivottavasti tätä järkiuudistusta ei vastusteta siksi, että me kokoomuksessa tätä ensimmäisenä esitimme.

Arvoisa puhemies! Siirtohinnat ovat tosiaan keskimäärin kaksinkertaistuneet viimeisen vuosikymmenen aikana. Hintoja ovat nostaneet sekä julkisessa että yksityisessä omistuksessa olevat verkkoyhtiöt. Siirtohintojen nousun taustalla on erityisesti sähköverkkoyhtiö-

Pöytäkirja PTK 11/2021 vp

tiöille annettu mahdollisuus nostaa monopoliliiketoiminnastaan merkittäviä tuottoja investointien, tuottoasteen ja pääomarakenteen avulla. Nykyisessä lainsäädännössä verkkoyhtiöitä ei ole velvoitettu verkkoinvestointien kustannustehokkuuteen. Lakialoitteemme tarkoitus on alentaa sähköverkkoyhtiön investointien kustannuksia sekä leikata verkkotoiminnan tuottoja ja siten sähkön siirtohintoja asiakkaille. Tavoitteiden saavuttamiseksi lakialoitteessa esitetään useita säännösmuutoksia, joilla tosiaan muun muassa lisätään verkkoyhtiöiden investointien kustannustehokkuutta, annetaan haja-asutusalueiden asiakkaille oikeus päättää korvausta vastaan alemmasta säävarmuuden tasosta, velvoitetaan säävarmuuspoikkeusten soveltamiseen, laajennetaan asiakkaiden oikeutta rakentaa sähkölinja pientuotantoa varten sekä edellytetään verkkoyhtiön tuoton eli tuottoasteen ja tuottopohjan määrittämiseen muutoksia, jotka alentaisivat monopolin tuoton määrää liiketoiminnan monopoliluonteen paremmin huomioon ottavalle tasolle.

Arvoisa puhemies! Monopoliasemassa olevilta verkkoyhtiöiltä tulee edellyttää hinnoittelun kohtuullisuutta, ja sen valvonnassa tulee varmistaa hintojen kustannusvastaavuus sekä se, että lähes riskittömän liiketoiminnan tuotto on matala. Lakialoitteessa esitetään valvontalakiin säännöksiä, jotka ohjaavat nykyistä matalamman tuottoasteen sekä merkittävästi matalamman tuottopohjan määrittelyyn sekä edellyttäisivät valvontamallin kannustavan verkkoyhtiöitä investointien kustannustehokkuuteen.

Myös säävarmuusinvestoinnit voivat todella aiheuttaa mittavia kustannuksia, jotka verkkoyhtiöt voivat vyöryttää siirtohintoina täysimääräisesti asiakkaiden maksettavaksi. Säävarmuuden ulkopuolella ovat nyt erityisesti pitkien etäisyyksien latvaverkot. Säävarmuus pitää saavuttaa mahdollisimman kustannustehokkaasti. Kallioon ei kannata rakentaa maakaapelia, jos parempi vaihtoehto on olemassa. Asiantuntijaselvityksen mukaan investoinneissa voidaan säästää yli 900 miljoonaa euroa, jos verkkoyhtiöt valitsevat kustannustehokkaimman tavan toteuttaa investoinnit. Emme halua, että yli-investointeja vyörytetään monopolivoittojen kera asiakkaiden maksettavaksi, minkä vuoksi lakialoitteessa esitetään myös asiakkaalle oikeutta valita matalampi säävarmuuden taso korvausta vastaan.

Sähkömarkkinalain verkonhaltijan vuotuista siirtohinnan korotuskattoa esitetään lakialoitteessamme kiristettäväksi nykyisestä 15 prosentista 5 prosenttiin. Voimassa oleva 15 prosentin korotuskatto sallii edelleen asiakkaiden kannalta kohtuuttomia korotuksia siirtohintoihin. Koska korotuskatto lasketaan verollisesta hinnasta, nykyinen korotuskatto sallii käytännössä yli 20 prosentin korotukset verottomiin hintoihin. Nykyistä tiukemman korotuskaton voidaan katsoa olevan myös sähkömarkkinadirektiivin tavoitteita paremmin toteuttava, koska EU-direktiivi edellyttää kuluttajien suojaamista.

Arvoisa puhemies! Lakialoitteessa esitetään myös uutta poikkeusta sähköverkkoyhtiön verkon rakentamisen monopoliin. Esitämme, että kuluttajat ja yrittäjät saavat oikeuden rakentaa niin sanotun erillisen linjan. Säännöksellä on tarkoitus parantaa erityisesti pientuotannon sekä uusiutuvalla energialähteellä tuotetun sähkön edellytyksiä ja vahvistaa asiakkaiden mahdollisuuksia yhteistuotantoon. Kyseeseen tulisi esimerkiksi tilanne, jossa useampi omakotitalo tai taloyhtiö rakentaa yhteisen aurinkovoimalan, johon omakotitalot tai taloyhtiöt liitetään suoraa sähköntoimitusta varten. Vastaavasti useampi maatila voisi säännöksen perusteella rakentaa yhteisen voimalan. Tällaisen energiayhteisön rakentaminen on mahdollisuus säästää siirtomaksuissa ja ohittaa julkinen sähköverkko.

Arvoisa puhemies! Hallitus on korjannut yli vuoden takaista esitysluonnostaan siirtohintojen hillitsemiseksi monelta osin. Hallitus on esimerkiksi poiminut tästä meidän mallistamme lähes sellaisenaan esityksemme oikeudesta rakentaa erillinen linja paikallista

Pöytäkirja PTK 11/2021 vp

sähköntuotantoa varten. Onkin syytä kiittää hallitusta ylipäätään siitä, että hallitus on monessa asiassa tullut kokoomuksen aloitteen linjoille. Oleellinen ero kuitenkin on edelleen olemassa. Kokoomuksen malli leikkaisi siirtohintoja vuositasolla todella jopa 500—700 miljoonalla eurolla, hallituksen malli vain 350 miljoonalla eurolla. Me paaluttaisimme muutoksen lakiin siten, että se olisi varmasti pysyvä. Hallitus jättää näiden muutosten tekemisen viranomaisen varaan.

Lopuksi haluan korostaa, että nyt käsittelyssä oleva lakialoitteemme on EU-oikeuden vaatimusten mukainen ja sellaisenaan säädettävissä. Tästä on olemassa oikeudellinen selvitys. Jokainen monopolilla piiloverotettu euro on pois suomalaisten kulutuksesta. Laite-taan suomalaiset kuluttajat ja yritykset etusijalle ja pysäytetään monopolin rahantekokone lopullisesti.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Junnila.

19.51 **Vilhelm Junnila ps:** Arvoisa rouva puhemies! Valtaosa tästä keskustelusta on liittynyt sähkönsiirron korotuskattoon, koska sillä on tietenkin myös suurin välitön vaikutus hintaan. Tässä esityksessä on kuitenkin myös poikkeama säävarmuuden laatutasoon, joka olisi perusteltua erityisesti saaristossa. Tämä tietenkin alentaisi loppukäyttäjän kustannuksia ja verkkoyhtiön entisiä korkeammalle tuotolle. Ehdotus säädettävästä valvontamene-telmien taloudellisesta kannustimesta välttää turhia investointeja on myös perusteltu. Pi-dänkin tätä edustaja Vestmanin tekemää aloitetta yhtenä parhaista näillä valtiopäivillä, ja kannatan sitä lämpimästi. Tämän ja kansalaisaloitteen ja sitten vielä tämän hallituksen esi-tyksen käsittely yhdessä nipussa tänään on myös kiitettävä ratkaisu puhemiesneuvostolta.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Vestman.

19.53 **Heikki Vestman kok:** Arvoisa puhemies! Haluan kiittää edustaja Junnilaa näistä sanoista. On todella tärkeää, että tämä kokonaisuus — siis hallituksen esitys, kansalaisa-loite ja kokoomuksen lakialoite — käsitellään perusteellisesti valiokunnassa.

Haluan palata siihen problematiikkaan, jonka nostin tuossa aiemmin keskustelussa esil-le. Eli kokoomus ei hyväksy sitä, että verkkoyhtiöille kertynyttä tuoton alijäämää saisi pe-riä yli vuosikymmenen ajan, mitä nyt hallitus esittää.

Eli kysymys on siitä, että vuosina 2016—2019, tämän valvontajakson aikana, verkko-yhtiöille on kertynyt tällaista laskuttamatonta tuottovaatimusta miljardin euron verran. Siis tehdyistä hinnankorotuksista huolimatta verkkoyhtiöille on tullut takataskuun tällainen mahdollisuus korottaa tulevaisuudessa siirtohintoja. Lain pääsäännön mukaan verkkoyh-tiöt voivat kerätä tällaisen alijäämän valvontajaksoa seuraavan 4 vuoden aikana eli nyt vuosien 2016–2019 valvontajakson osalta vuosina 2020–2023.

No, nyt se, mitä hallitus esittää, on se, että verkkoyhtiöt saisivat tämän päälle vielä 8 vuotta aikaa kerätä tätä miljardin euron alijäämää. Ja kun katsotaan nyt hallituksen esittä-miä muutoksia sinne valvontamalliin ja esiin tuotua 350 miljoonan euron pudotusta siirto-hinnoissa, niin voimme todeta, että tämä miljardin euron alijäämä käytännössä nolaa 3 vuoden osalta tämän hallituksen esittämän valvontamallin muutoksen vaikutukset — siis 350 miljoonaa euroa kertaa 3 vuotta, ja on suurin piirtein samassa suuruusluokassa kuin se alijäämän määrä, joka verkkoyhtiöillä on keräämättä. Tätä alijäämän kokoa kuvaa se, että verkkoyhtiöiden liikevaihto vuositasolla on yhteensä noin 3 miljardin luokkaa, siis se vas-

Pöytäkirja PTK 11/2021 vp

taa kolmasosaa kaikkien verkkoyhtiöiden 1 vuoden kokonaisliikevaihdosta. Ja tällainen potti verkkoyhtiöille nyt on tuolla takataskussa, ja hallitus haluaa, että vuoteen 2030 asti verkkoyhtiöt voivat tätä alijäämää kerätä. Tätä minä en ymmärrä.

Verkkoyhtiöitä valvova viranomainen Energiavirasto on vuosi sitten omassa lausunnossaan todennut, että tätä alijäämän tasoitusjakson pidennystä ei voida perustella loppukäyttäjän edulla vaan se tarkoittaa ylimääräistä hinnankorotusmahdollisuutta verkkoyhtiöille. Miksi ihmeessä tällaista esitetään muutoin hyvässä ja tuettavassa esityksessä? Tämä on semmoinen asia, joka [Puhemies koputtaa] pitää perusteellisesti valiokunnassa perata läpi.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Eestilä.

19.56 Markku Eestilä kok: Arvoisa puhemies! Olen itse päätenyt aika samaan kuin edustaja Vestman, että tämä hallituksen esitys on hyvä. Kokoomus esittää kylläkin vain 5 prosentin korotuskatkoa vuosittain. Kun me ajatellaan tätä negatiivisten korkojen maailmaa, niin 5:kin prosenttia on paljon. Se, onko se 5 vai 8 ja onko siinä joku perustuslaillinen ongelma, on vähän niin kuin kiikun kaakun -juttu, mutta olen kyllä samaa mieltä kuin edustaja Vestman, että kun nämä sähköverkkoyhtiöt tekevät investointisuunnitelmia, niin kylähän he suurin piirtein tietävät, mitä he tekevät, ja pystyvät sitä kautta määrittelemään omat tariffinsa ja nostamaan niitä hintojaan, oli se katto mikä tahansa. Nyt se on 15 prosenttia tällä hetkellä.

Tässä nyt tapahtuu kyllä minunkin mielestäni semmoinen aika erikoinen tilanne, että jos joku sähköyhtiö on neljän edellisen vuoden aikana unohtanut nostaa siirtohinnoitusta näitten investointien vaatimalle tasolle ottaen negatiiviset korot huomioon, niin sillä oikeasti on kymmenen vuotta mahdollisuus korottaa näitä siirtohinnoitusta. Ymmärtäisin sen, jos meillä on neljän vuoden valvontajakso — niin kuin on 2016, 2017, 2018 ja 2019 — että neljän vuoden aikana voidaan niitä niin sanottuja alijäämiä vähän niin kuin kompensoida nostamalla pikkusen siirtohinnoitusta, että saadaan investoinnit tehtyä, mutta kun me annetaan 8 plus 4 vuotta ja näin pitkiä jatkoaikoja, niin eihän se missään maailmassa ole markkinaehtoisesti näin, että jos joku kauppias myy tuotetta tietyllä hintaa, niin laki tulee semmoiseksi, että hänellä on sitten 8 plus 4 vuotta mahdollisuus korottaa tuotteen hintaa, jos on omasta mielestään myynyt pikkusen liian halvalla. Kyllä tämä on oikeasti semmoinen epäkohta, jota minunkin mielestäni valiokunnassa pitää tarkkaan käsitellä.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Vestman.

19.58 Heikki Vestman kok: Arvoisa puhemies! Keskustelussa on hyvin voimakkaasti tuotu hallituspuolueiden taholta ja ministerin taholta esille se, että kokoomuksen malli ja kansalaisaloitteen malli olisi jotenkin EU-oikeudellisesti ongelmallinen, ja tätä on pidetty jopa varmana asiana. Tätä todella aiemmin jo kummeksuin ja haluan tuoda esille, että asiastahan on laadittu oikeudellinen selvitys, joka on toimitettu jo viime keväänä ministeriön käyttöön. Tässä oikeustieteen tohtorin ja EU:n sähkömarkkinasääntelyyn perehtyneen tutkijan arviossa on todettu, että kohtuullisuusvaatimuksen vakiintuneen tulkinnan tai lainsäädännön muuttaminen olisi mahdollista siten, että lainsäätävä muuttaa sähkömarkkinasääntelyä, ja näitä muutoksia olisi mahdollista toteuttaa esimerkiksi puuttamalla hinnoittelun määrittelymenetelmiin. Eli tässä oikeudellisessa selvityksessä on tuotu esille se mahdollisuus, että EU:n sähkömarkkinadirektiivi ei poista lainsäätäjältä mahdollisuutta yle-

Pöytäkirja PTK 11/2021 vp

sellä tasolla päättää niistä periaatteista, joita viranomaisen valvontamallissa pitää noudattaa. Nykylaki on tosiaan sellainen, että se edellyttää ainoastaan, että hinnoittelun pitää olla kokonaisuutena arvioiden kohtuullista, mutta laissa ei ole tuotu tarkemmin esille, mitä tämä kohtuullisuus tarkoittaa.

On totta, että EU-tuomioistuimella on oikeuskäytäntöä, jossa on todettu, että esimerkiksi ministeriölle ei voi säätää valtaa päättää tarkasti tämän viranomaisen valvontamallin yksityiskohdista. Esimerkiksi selkeästi ongelmallista EU:n sähkömarkkinadirektiivin kannalta olisi se, jos ministeriölle annettaisiin toimivalta esimerkiksi päättää tarkasta tuottoasteesta. Tällainen oikeustapaus on tälläkin hetkellä tuolla Euroopan unionin tuomioistuimessa vireillä, kun siis Saksa on antanut ministeriölle hyvin laajat valtaoikeudet määrittää tätä valvontamenetelmää. Tällaisesta tilanteesta ei ole kysymys meidän lakialoitteessamme ja kansalaisaloitteessa. Niissä ei esitetä yksityiskohtaisesti valvontamenetelmiin puuttuvia säännöksiä vaan edellytetään yleisellä tasolla sitä, että valvontamenetelmät ovat nykyistä kohtuullisempia ja tuottavat sellaisen lopputuloksen, että siirtohinnat ovat kustannusvastaavia. Itse asiassa voidaankin todeta, että tämä kustannusvastaavuuden vaatimus on EU:n sähkömarkkinadirektiivin mukaista, ja sitä direktiivi nimenomaan vaatii. Voidaan esittää jopa sellainen arvio, että tämä kokoomuksen lakialoite ja kansalaisaloite ovat siinä mielessä paremmin sopusoinnussa sähkömarkkinadirektiivin kanssa, että ne johtavat lopputulokseen, jossa hinnat vastaavat nykyistä paremmin kustannuksia.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin talousvaliokuntaan.

[Keskustelu asiasta sallittiin päiväjärjestyksen 4. asiakohdassa]

8. Lakialoite laiksi sähkömarkkinalain 119 §:n muuttamisesta

Lakialoite LA 78/2020 vp Markku Eestilä kok ym.

Lähetekeskustelu

Puhemies Anu Vehviläinen: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 8. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään talousvaliokuntaan.

Lähetekeskusteluun varataan enintään 30 minuuttia. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja. — Edustaja Eestilä.

Keskustelu

20.01 **Markku Eestilä kok** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Itse asiassa olen tehnyt kaksi lakialoitetta, ja tämä nyt kyseessä oleva sähkömarkkinalain 119 §:n muuttaminen on perua sille lakialoitteelle, jonka tein aikanaan, kun ministerinä oli Olli Rehn, ja hän kuunteli tarkkaan, mikä oli oman lakialoitteeni sisältö. Itse asiassa vähän erikoista kylläkin, aloite meni läpi, ja hallitus hyväksyi muutoksen, jolloin pitkien verkkoetäisyyksien sähköyhtiöille — niitä taisi olla 8—9 loppujen lopuksi — anomuksesta Energiavirasto pystyy antamaan jatkoajan vuoteen 2036 saakka.

Pöytäkirja PTK 11/2021 vp

Miksi tämä aloite on tehty? Se liittyy siihen, mitä tänä päivänä on puhuttu siirtohintojen alentamisesta. Tämä koskee esimerkiksi Pohjois-Karjalaa, Pohjois-Savoa ja vähän muitakin. Kun siellä on pitkät johtoetäisyydet ja johdon pituus per asiakas on suuri, niin siellä ei ole ihan sama, minnekä näitä johtoja vedetään ja missä aikajärjestyksessä. Ja kun me tiedämme, että on tiettyjä alueita, jotka vähän tyhjenevät, niin sen takia esitän tässä lakialoitteessa, että tämä muutos, jota hallitus nyt esittää vuoteen 2036 saakka — joka kylläkin on jo saatu Savo-Karjalassa sen aiemman lain perusteella — vietäisiin niin pitkälle kuin 2045:een. Se ei tarkoita, etteikö niitten piuhojen päässä olevista ihmisistä ja heidän sähkönsaannistaan huolehdittaisi, mutta tämä tarkoittaa sitä, että sähköyhtiöille jää oikeasti nyt aikaa niin, ettei vain tehdä investointeja, jotka niin sanotusti ovat turhia ja nostavat siirtohintoja, vaan käytetään tervettä järkeä ja joskus voidaan asiakkaiden kanssa neuvotella ja tukeutua aggregaateihin ja muihin tapoihin, millä sitten energianhuolto ja sähkönsaanti turvataan.

Tämä lakialoite palvelee itse asiassa tätä samaa kokonaisuutta. Minun motivaationi on vain se, että me saamme yrityksille ja ihmisille hieman halvempaa sähköä, koska sähkö on pakonomainen tarve ja monille sähkölaskut ja varsinkin sähkönsiirtohinnot ovat tosi isoja — siitä me emme pääse mihinkään, ja tämä sali on siitä yksimielinen. Sitten tullaan erikseen tähän perustuslailliseen näkökulmaan, paljonko voidaan leikata tietyiltä yhtiöiltä, jotka ovat tehneet isoja investointeja. Kun esimerkiksi Savo-Karjalassa on liikuteltu yli 500 miljoonan palikoita ja ne on rahoitettu joillakin tietyillä ehdoilla, niin ei eduskunta eikä mikään laki voi yhtäkkiä leikata mitä sattuu, eli täytyy tämäkin ottaa huomioon, ja sen takia tämä perustuslakivaliokuntanäkemyks ei ole mitään puppua eikä pelottelua, ja se pitää ottaa huomioon.

Arvoisa puhemies! Tuon vielä nyt tämän puheenvuoron aikana senkin, että se toinen lakialoite pitäisi vielä olla, ja tämä lakialoite on sähkönsiirto- ja eräiden polttoaineiden valmisteverosta annetun lain 4 §:n muuttaminen. Silloin se tarkoittaa sitä, että juuri äsken mainittujen, sähkömarkkinalain 119 §:ssä mainittujen erityisluvan yhtiöiden — joihin kuuluvat Pohjois-Karjalan Sähkö ja Savon Voima ja ne verkkoyhtiöt — alueella olevilta asukkailta todellisuudessa perittäisiin pienempi sähkövero, eli tämä sähkövero alennetaan verotaulukon 2 veroluokkaan II. Niille on myönnetty tämän sähkömarkkinalain 119 §:n mukainen maksimaalinen pidennys. Silloin päästäisiin juuri niiden verkkoyhtiöiden alueelle, jossa sähkömarkkinalain perusteella on jouduttu nostamaan paljon siirtohintoja, ja kun annettaisiin sähköverosta alennus, niin silloin päästäisiin siihen Ruotsin mallin mukaisesti. Ja taas me joudutaan tässä tämmöiseen EU-oikeudelliseen ehkä ristiriitaan tai sitten pelotteluun — olkoon se mitä tahansa — että näin ei voi menetellä. Mutta jos me halutaan oikeudenmukainen ratkaisu tehdä, niin juuri näin pitäisi menetellä, että kun pitkien johtoetäisyyksien maakunnissa nousee sähkönsiirtohinnot, niin alennetaan sähköveroja, mikä kompensoi sitä. Silloin kun se menee tänne kakkosluokkaan, niin kuin totesin, niin se taitaa juuri olla silloin 0,703 senttiä kilowattitunnilta. Jos tämä pystyttäisiin ottamaan tässä valiokuntakäsittelyssä huomioon ja hallitus lähtisi samalle linjalle, niin silloin me todellisuudessa autettaisiin niitä ihmisiä, jotka ovat joutuneet suurten investointien takia kalliiden siirtohintojen kohteeksi. Eli itse asiassa, arvoisa puhemies, tähän lakialoitteeseen kuuluisi vastinparina se toinenkin lakialoite, mutta se tulee varmaan myöhemmin.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Vestman.

Pöytäkirja PTK 11/2021 vp

20.06 **Heikki Vestman kok:** Arvoisa puhemies! Edustaja Eestilän lakialoite on hyvin tärkeä. Kysymys on tosiaan siitä järjestä, että säävarmuusvaatimusten saavuttamisen määräaika kannattaa pidentää sen takia, ettei tulisi tehdyksi tällaisia turhia investointeja. Todella nykyisellään näitä sähkönkäyttöpaikkoja on viety säävarmuusvaatimusten piiriin, mutta ilmeisesti on niin, että ne kalleimmat osuudet ovat edelleen säävarmuusvaatimusten ulkopuolella, ja siten sähkönkäyttäjille, kuluttajille ja yrittäjille voisi tulla säästöä sitä kautta, että näiden säävarmuusvaatimusten määräaika helpotetaan.

Itse haluan nostaa tässä yhteydessä esille sen esityksen, jonka olemme tehneet, jossa asiakkaalla olisi korvausta vastaan oikeus valita matalampi säävarmuuden taso. Tällainen tietynlainen säävarmuuspalvelu, jota verkkoyhtiöt voisivat asiakkailta ostaa, perustuisi siihen, että jo nykyisellään noin joka viidennellä haja-asutusalueiden asunnoista on jokin hankittu oma myrskyvalmius, kuten aggregaatti, valmiina, ja tässä mallissa tällaisen yhden johtolähdön varrella asuvat asiakkaat voisivat sitten yhdessä päättää siitä, että korvausta vastaan hyväksyisivät matalamman säävarmuuden tason, ja tällä tavalla todella voitaisiin myös saavuttaa sitten kustannussäästöjä, kun niitä investointeja tarvitsisi tehdä vähemmän. Oleellista sen asiakkaan kannaltahan on se, että on se myrskyvalmius olemassa, ei se, millä keinolla se saavutetaan, tai se, tarjoaako sen verkkoyhtiö vai ostaako sen säävalmiuden sitten itse esimerkiksi aggregaatin avulla.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Junnila.

20.08 **Vilhelm Junnila ps:** Arvoisa puhemies! Minäkin kannatan tätä Eestilän ja Myllykosken tekemää aloitetta. Ajatellaanpa vaikka saariston kannalta — juuri maanantaina keskustelin ihmisten kanssa, jotka asuvat ympärivuotisesti saarella, mihin ei ole sen enempää julkista yhteyttä kuin oikeastaan mitään yhteyttä, eli he kulkevat veneellä sinne omaan kotiinsa ja vastaavat käytännössä kaikesta itse, mutta monet näistä saarista silti kuuluvat tähän jakeluverkkoon. Tämän voimassa olevan lain mukaanhan jakeluverkon alueesta 75 prosenttia pitäisi vuoden 23 loppuun mennessä olla tämän säävarmuuden piirissä, ja sehän ei ole millään lailla realistista.

Väittäisin, että monet näistä jakeluverkkoyhtiöistä tulevat hakemaan Energiamarkkinavirastolta poikkeusta, joka tapauksessa jatkoaikaa ainakin vuoteen 32, todennäköisesti jopa vuoteen 45 tai hamaan tappiin saakka, eli siinä mielessä tämä Eestilän ja Myllykosken ehdottama muutos olisi itse asiassa paljon paremmin todellista tilannetta vastaava saaristoalueilla. Mutta hieman koomisena pidän, että kun tässäkin näitä jatkoajkoja on vuoteen 28 mennessä, niin silti nämä sähkönsiirtoyhtiöt voivat itse näitä alijäämiä kompensoida vuoteen 2030 mennessä, kuten Vestman täällä aiemmin puhui. Tästäkin näkökulmasta pidän tätä jatkoaikaa ja tätä esitettyä muutosta perusteltuna.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin talousvaliokuntaan.

[Keskustelu asiasta sallittiin päiväjärjestyksen 4. asiakohdassa]

Pöytäkirja PTK 11/2021 vp

9. Seuraava täysistunto

Eduskunnan seuraava täysistunto on perjantaina 19.2.2021 klo 13.00. Täysistunto lopetettiin klo 20.24.

Pöytäkirjan vakuudeksi: